

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE SOSYAL HİZMET
BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Mart, 2021**

BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE SOSYAL HİZMET
BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN

Konya
Mart, 2021

KABUL VE ONAY

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ tarafından hazırlanan “Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 16 Mart 2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: **Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TEKİN** _____
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Tez Danışmanı: **Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN** _____
KTO Karatay Üniversitesi

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ** _____
KTO Karatay Üniversitesi

Jüri tarafından kabul edilen bu çalışmanın Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

_____
Prof. Dr. Hüseyin Bekir YILDIZ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

16 Mart 2021

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mart, 2021

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

TEŞEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans eğitimlerim boyunca akademik kimliğini ve disiplinini kendime her daim örnek aldığım, çalışmamın her sürecinde kıymetli ilgisini ve desteğini hep üzerimde hissettiğim, değerli bilgi, görüş ve önerileriyle tez çalışmamın ortaya çıkmasında çok büyük emekleri bulunan saygıdeğer danışman hocam Sayın Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN'e,

Araştırmanın veri toplama sürecinde kıymetli desteklerini benden esirgemeyen Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümlerinin değerli öğretim üyelerine ve öğrencilerine,

Eğitim hayatımın her sürecinde bana sonsuz destek vererek büyük fedakarlıklar sunan, yolumu aydınlatan çok değerli aileme minnetlerimi sunarım.

Mart, 2021

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

ÖZET

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin

Evlilik Tutumlarının İncelenmesi

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2021

Sosyal hizmet disiplini, multi-disipliner bir yapısı olan aile danışmanlığı alanında öne çıkan disiplinlerden biridir. Sosyal hizmet bölümü'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri mezuniyet sonrası çalışmalarının önemli bir kısmını aile ve evlilik ilişkileri odağında sürdüreceklerdir. Bu araştırmanın amacı, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bazı değişkenler (cinsiyet, yaş, gelir durumu, aile yapısı, ebeveyn ilişkileri ve tutumları, sosyal hizmet eğitimi alıyor olma vb.) açısından evliliğe dair tutumlarının incelenmesidir. Çalışma, nicel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmış olup tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ekseninde dizayn edilmiştir. Bu doğrultuda 2020-2021 akademik yılında Konya ili örneğinde sosyal hizmet bölümü barındıran dört üniversitenin içerisinde araştırmaya gönüllü olarak katılan 379 öğrenciye evlilik tutumlarını incelemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin evlilik tutumu puanları yüksek (ort.84,39±16,66) bulunmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin yaş, sınıf, aile yapısı, ebeveyn ilişkileri ve tutumları, karşı cinsle ilişki, sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına etki etme durumları ile İnönü Evlilik Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın ($p<0.05$) olduğu saptanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda; üniversitelerin sosyal hizmet eğitiminde izleyecekleri müfredatta aile odağında işlenen derslerde evlilik öncesi ve evlilik tutumlarına ilişkin konulara daha fazla yer verilmesi ile sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin evlilik tutumları hakkında daha farklı ve derinlemesine bilgi elde etmeye olanak sağlayacak nitel ve karma yöntemlerle yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Evlilik, evlilik tutumu, genç yetişkinlik, üniversite öğrencileri, sosyal hizmet, sosyal hizmet öğrencileri.

ABSTRACT

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

Investigation of Social Work Department Students' Marital Attitudes Depending on
Some Socio-Demographic Variables

Master's Thesis

Konya, 2021

Social work discipline is one of the prominent disciplines in the field of family counseling having a multi-disciplinary structure. Social work department's students will be focusing on family and marital relations as a significant part of their post-graduation work. The objective of this research is to study social work students attitudes towards marriage depending on some variables (gender, age, income status, family structure, parental relationships and attitudes, receiving social work education, etc.). The study was designed in accordance with the quantitative research method and on the axis of the relational screening model, one of the scanning models.) In this direction, Personal Information Form and İnönü Marriage Attitude Scale were applied to 379 students who voluntarily participated in the study among four universities with social work departments in the 2020-2021 academic year, in the example of Konya province. As a result of the research, the marriage attitude scores of social work students were found high (avg.84.39 $\pm$ 16.66). In addition, there is a significant difference ($p < 0.05$) between the scores obtained from the İnönü Marriage Attitude Scale and the students' age, class, family structure, parental relationships and attitudes, relationship with the opposite sex, social work education's effect on marriage concept. In line with the results obtained in the research; it is recommended to include more subjects regarding attitudes towards pre-marital and marriage concepts in family-oriented courses in the curriculum to be followed by universities in social work education and to conduct new researches with qualitative and mixed methods that will provide different and in-depth knowledge on social work students' attitudes towards marriage.

Keywords

Marriage, marriage attitude, young adulthood, university students, social work, social work students.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TABLolar DİZİNİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları	3
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
1.6.1. Evlilik	6
1.6.2. Evlilik Tutumu	6
1.6.3. Genç Yetişkinlik	6
1.6.4. Sosyal Hizmet	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Evlilik	7
2.1.1. Evlilik Tanımları	7
2.1.2. Farklı Kuramsal Yaklaşımlarda Aile ve Evlilik Olgusu	8
2.1.2.1. Yapısal İşlevselci Kuram Üzerinden Bakış	8
2.1.2.2. Çatışmacı Kuram Üzerinden Bakış	9
2.1.2.3. Sembolik Etkileşimci Kuram Üzerinden Bakış	10
2.1.2.4. Sistem Kuramı Üzerinden Bakış	12
2.1.2.5. Feminist Kuram Üzerinden Bakış	13
2.1.2.6. Psikedinamik / Psikanalitik Kuram Üzerinden Bakış	13
2.1.3. Evlilik Kurumunun İşlevleri	14
2.1.4. Evlilik Türleri	15
2.1.5. Başlıca Evlilik Sorunları	17
2.2. Genç Yetişkinlik Dönemi ve Evlilik	20

2.2.1. Genç Yetişkinlik Döneminin Özellikleri	20
2.1.1.1. Kimlik Arayışı.....	21
2.1.1.2. İstikrarsızlık.....	21
2.1.1.3. Kendine Odaklanma.....	21
2.1.1.4. Arada Kalmışlık	22
2.1.1.5. Sonsuz Olanaklara Sahip Olma Düşüncesi	22
2.2.2. Genç Yetişkinlik Döneminde Evlilik Algısı ve Tutumları	23
2.2.3. Genç Yetişkinlikte Evliliğe Hazırlanma	25
2.3. Aile Danışmanlığı ve Evlilik Olgusu	27
2.3.1. Aile Danışmanlığının Amacı ve Hedefleri	27
2.3.2. Aile Danışmanlığında Ele Alınan Başlıca Konular	28
2.3.2.1. Ekonomik Sorunlar	29
2.3.2.2. Evlilikte Bozulma.....	29
2.3.2.3. Çocuklarla İlgili Sorunlar.....	30
2.3.2.4. Aile Üyelerinde Alkol ve Madde Bağımlılığı.....	31
2.3.2.5. Aile Büyükleriyle Kurulan İlişkilerde Sorunlar	31
2.3.2.6. Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Aileler	32
2.3.2.7. Cinsel Sorunlar.....	32
2.3.3. Aile Danışmanlığında Evlilik Olgusuna Yaklaşım	33
2.4. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	34
3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları.....	44
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	44
3.3.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği.....	44
3.4. Verileri Toplama Süreci	44
3.5. Verilerin Analizi.....	45
4. BULGULAR	46
4.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Bilgiler	46
4.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Bulgular	49
4.3. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Bulgular	54
5. TARTIŞMA	63

5.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Tartışma	64
5.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Tartışma	66
5.3. Araştırmanın Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma	71
5.3.1. Araştırmanın İnönü Evlilik Tutum Ölçeği Kapsamında Oluşturulan Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma	71
5.3.2. Araştırmanın Nitel Değişkenleri Arasında Kurulan Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma	77
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	80
6.1. Sonuç	80
6.1.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Sonuçlar.....	80
6.1.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Sonuçlar	81
6.1.3. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuçlar	81
6.2. Öneriler.....	84
KAYNAKLAR	86
EKLER	95
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	95
EK 2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	98
EK 3. Etik Kurul İzni	99
ÖZGEÇMİŞ	100

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Konya'daki Sosyal Hizmet Bölümlerinin Genel Durumu	42
Tablo 2. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	46
Tablo 3. Ebeveynlerin Eğitim, Birliktelik Durumu ve Evlenme Şekillerine Göre Dağılımı	47
Tablo 4. Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Dağılımı	48
Tablo 5. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişki Durumları	49
Tablo 6. Öğrencilerin Eş Seçiminde Karar Verme Şekilleri.....	49
Tablo 7. Öğrencilerin Anne-Babalarının Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şekline Etkisi	50
Tablo 8. Sosyal hizmet eğitiminin Evliliğe Bakışı Etkileme Durumu.....	50
Tablo 9. Öğrenciler Açısından Evlilik Fikrinin İfade Ettiği Anlamlar	51
Tablo 10. Öğrencilerin Evleneceği Kişide Aradığı Kriterler	51
Tablo 11. Öğrencilerin Evlilik Olgusunun Kişiyeye Kazandırdıklarına İlişkin Düşünceleri	52
Tablo 12. Evlilik Öncesi Profesyonel Bir Danışmanlık Hizmeti Alınması Gereken Konulara İlişkin Öğrencilerin Görüşleri	53
Tablo 13. Öğrencilerin İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğinden Aldıkları Puanlar	54
Tablo 14. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması	54
Tablo 15. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim, Birliktelik ve Evlenme Şekillerine Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması	56
Tablo 16. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişki Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması	59
Tablo 17. Öğrencilerin Eş Seçiminde Karar Verme Şekli ve Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şekline Etkilemesi Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması	59
Tablo 18. Öğrencilerin Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması	60
Tablo 19. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şekline Etkileme Durumunun ve Eş Seçiminde Karar Verme Şeklinin Karşılaştırılması	61
Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumunun Karşılaştırılması	62
Tablo 21. Sınıfa Göre Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şekline Etkileme Durumunun ve Eş Seçiminde Karar Verme Şeklinin Karşılaştırılması	62
Tablo 22. Sınıfa Göre Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumunun Karşılaştırılması	63

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
akt.	Aktaran
bk.	Bakınız
ort.	Ortalama
s.	Sayfa
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TMK	Türk Medeni Kanunu

1. GİRİŞ

Toplum içerisinde bireyler, hayatları boyunca yaşam biçimlerini etkileyen pek çok karar alıp vermektedirler. Bu kararlardan birisi de evlilik kararıdır. Evlilik olgusu, bireyin yaşamında önemli bir dönüm noktasıdır. Genel anlamda birey, yaşamı içerisinde belli gelişimsel görevlerini tamamlarken belli bir dönem içerisinde yaşamını başka birisiyle paylaşma ihtiyacı hissedip ve bu doğrultuda kendisine uygun gördüğü kriterlerde bir eş adayı ile evlenmek istemektedir (Karabacak ve Çiftçi, 2016, s.25-43).

Evlilik kararı düşüncesinin geliştiği 18-25 yaş arasındaki genç yetişkinlik dönemi, yapı gereği romantik ilişkilerin ve çift kavramının ön planda olduğu dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Genç yetişkinlik dönemi, ikili ilişkiler konusunda sağlıklı davranış biçimlerinin geliştiği ve eş seçimi yapabilmek için ideal bir dönem olduğu belirtilmektedir (Akbaş, Gökyıldız Sürücü, Onat Köroğlu ve Öztürk, 2019, s.93). Genç yetişkinlik dönemi içerisinde olan bireyler, romantik ilişkilerinde birbirlerini tanıyıp paylaşımlar yaparak uygun gördükleri zamanda birlikteliklerini ilerletip evlilik kararı ile sonuçlandırdıkları ifade edilebilir. Bu bağlamda, evlilik kararına en yakın yaş grubu içerisinde olan genç yetişkinler için evlilik olgusu, yaşamları içerisinde önemli bir dönüm noktası taşımaktadır (Bayoğlu ve Atlı, 2014, s.402). Dönemin yapı itibariyle karşı cinsle olan romantik ilişkilere ve önemli değişimlere elverişli olması bireyin gelişimsel görevlerini geliştirmesinde ve tamamlamasında etkili olduğu belirtilebilir. Bayoğlu ve Atlı'nın (2014) da aktardığı üzere genç yetişkinlik döneminde aileden bağımsız bir ev ve aile kurma isteği, bireyin evlilik tutumu ve eş seçimi gibi kriterlerinin olması, birey için uygun bir zamanda karşı cinsten birisiyle hayatı paylaşma ve yaşamayı öğrenmek gibi etmenlerin bu dönemin gelişimsel görevlerinden biri olduğu ifade edilmektedir.

Kişilik yapısının geliştiği, belirli bir olgunluğa erişilen genç yetişkinlik döneminde olan bireyden, toplum içerisinde sosyal çevresi tarafından eş ve iş seçimi gibi önemli konularda karar ve sorumluluklar almaları beklenmektedir. Dönemin yapısı gereği normal görülen ve karmaşık duygular içerisinde olan genç yetişkin birey, yaşamını etkileyen pek çok alanda karar alıp verirken evlilik gibi yaşamını etkileyen bir konuda karmaşık duyguların etkisiyle sağlıksız kararlar da verebilmektedir (Pınar, 2008, s.50). Bu bağlamda toplum içerisinde sağlıklı evlilik kurumlarının gerçekleşmesi yönünde, evliliğe en yakın grup olan üniversite öğrencilerinin, evlilik konusunda

bilinçlendirilmesi ve sağlıklı bir evlilik tutumu içerisinde olmaları ve eş seçimi kararları alabilmeleri konusunda farkındalık yaratılabilmesi oldukça önemlidir.

Birey ve ailenin toplum içerisinde işlevselliğini ele alan, aile ve aile üyeleri arasındaki fonksiyonları geliştirme amacı güden ve ailenin iyilik halini odak alan sosyal hizmet disiplini, multi-disipliner bir yapısı olan aile danışmanlığı alanında öne çıkan disiplinlerden biridir. Sosyal hizmet bölümü'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri mezuniyet sonrası çalışmalarının önemli bir kısmını aile ve evlilik ilişkileri odağında sürdüreceklerdir. Sosyal hizmet öğrencilerinin mezuniyet öncesi sağlıklı bir evlilik tutumu içerisinde olup olmadıklarını öğrenmek bu açıdan önemli bir konudur. Sosyal hizmet öğrencilerinin evliliğe dair tutum ve düşüncelerinin bilinmesi mezuniyet sonrası çalışacakları alanlarda gerek danışmanlık hizmeti sunmada gerekse sorun çözme becerileri edinmede oldukça önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Üniversite dönemi, yetişkin bireylerde gerek mesleki alanda gerekse evliliğe dair seçimleri sürecinde oldukça önemli bir köprü görevi üstlenmektedir. Üniversite dönemindeki yetişkin birey, gelişimsel dönemi itibarıyla romantik ilişkiler kurmaya yatkın, eş seçimlerine ve evlilik tutumlarına dair bir bakış açısı oluşturduğu ve buna dair beklenti ve tutumlarının şekillendirdiği bir süreç içerisinde (Akbaş ve diğerleri, 2019, s.93-100). Evlilik için gerekli olgunluğa ulaşmakta yetişkin bireyin, evliliğe dair tutum ve beklentilerinin farkında olması, aile ve evlilik kurumuna atfettiği önem ve beklentilerin nasıl oluşturduğunu ve şekillendirdiğini anlaması, sağlıklı bir eş seçimi ve evlilik birliği uyumu konusunda büyük önem taşımaktadır.

Tüm üniversite öğrencileri gibi sosyal hizmet öğrencileri de evlilik için potansiyel adaylardır. Bununla birlikte sosyal hizmet öğrencileri aynı zamanda yakın bir gelecekte profesyonel olarak icra edecekleri meslekleri gereği birer evlilik ve aile danışmanı adaydır. Dolayısıyla özellikle bu grup öğrencide evliliğe yönelik bakış açılarının, algıların ve tutumlarının açığa çıkarılması üzerinde durulması gereken bir konudur. Üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde öğrenimlerine devam eden sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bazı sosyo-demografik değişkenler doğrultusunda evlilik tutumlarına dikkat çekilmesi, evliliğe yönelik tutumlarının ortaya çıkarılması hem birer evlilik danışmanı adayı olarak eğitimlerinin şekillenmesine hem de bireysel olarak

sağlıklı bir evlilik kurumu oluşturabilmeleri için evlilik tutum ve beklentilerine yönelik farkındalık sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatür kapsamında konu başlığı altında yapılan çalışmalar (bk. 2.4.) neticesinde bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmalarda yer alan sosyo-demografik ve psiko-sosyal değişkenlerin, öğrencilerin evlilik tutumları üzerinde güçlü bir etken olduğu ve bu değişkenlerin öğrencilerin tutum ve görüşlerinde anlamlı bir şekilde değiştiği gözlemlenmiştir. Genel olarak üniversite öğrencilerinin evlilik birliğine, yaşantısına duyarlı oldukları ve önem verdikleri sonucuna ulaşılrken evliliğe dair tutum ve görüşlerde öğrencilerin bu hususta beklentileri ve kriterleri önemli rol oynamıştır.

Literatürde üniversite öğrencileri üzerinde yoğunlaşan araştırmalar içerisinde doğrudan sosyal hizmet okuyan öğrenciler üzerinde çalışılmaya rastlanılmamıştır. Daha açık deyişle; literatürde bulunan araştırmalarda evlilikle bağlantılı konular ayrı ayrı incelenmiş ancak sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin evliliğe ilişkin görüşleri ve evlilik tutumları üzerine herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Mezuniyet sonrası aile ve evlilik olgusuna yoğunlaşacak sosyal hizmet uzmanları üniversite yıllarında evliliğe nasıl baktıkları tam bir merak konusudur. Literatürde bu doğrultuda bir bilgi boşluğundan söz edilebilir. Aile refahı alanında yetkin sosyal hizmet uzmanları yetiştirebilmek için konunun aydınlığa kavuşturulması ve bu doğrultuda bilimsel araştırmaların yapılmasının gerekli oluşu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı; sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bazı değişkenler (cinsiyet, yaş, gelir durumu, aile yapısı, ebeveyn ilişkileri ve tutumları, sosyal hizmet eğitimi alıyor olma vb.) açısından evliliğe dair tutumlarının incelenmesidir.

Araştırmanın temel amacı göz önünde bulundurularak alt amaçları aşağıda yer alan hipotezlerle belirtilmiştir:

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin;

H1: Cinsiyetleri ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H2: Yaşları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H3: Okudukları sınıf ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H4: Ailesinin aylık gelir durumu ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H5: Anne babasının eğitim durumu ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H6: Anne babasının birliktelik durumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H7: Anne babasının evlenme şekli ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H8: Anne baba tutumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H9: Karşı cinsle ilişki durumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H10: Eş seçiminde karar verme şekilleri ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H11: Aldıkları ‘‘sosyal hizmet eğitiminin’’ evliliğe bakışına etki etme durumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H12: Cinsiyetleri ile eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H13: Cinsiyetleri ile anne-babalarının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H14: Cinsiyetleri ile aldıkları ‘‘sosyal hizmet eğitiminin’’ evliliğe bakışına etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H15: Öğrenim gördükleri sınıf ile eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H16: Öğrenim gördükleri sınıf ile anne-babalarının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H17: Öğrenim gördükleri sınıf ile aldıkları ‘sosyal hizmet eğitiminin’ evliliğe bakışına etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, aile ve toplum temelinde bilimsel yöntem ve tekniklerle çalışmalar yapan temelde aileyi odak alan, ailenin iyilik halini ve işlevselliğini artırmayı amaç edinen, sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin lisans eğitiminde bu misyon dahilinde öğrenimlerine devam eden sosyal hizmet bölümü lisans öğrencilerinin evlilik tutumlarının ilk defa incelenecek olması çalışmanın önemini belirlemektedir.

Disiplini gereği aile ile çalışmayı odağına yerleştiren, dört yıllık lisans eğitiminin ardından aynı zamanda potansiyel aile danışmanları adayı olacak olan sosyal hizmet Bölümü öğrencilerinin, aile kurumunun mihenk taşı olan evliliğe dair tutumlarının incelenmesi onların profesyonel yaşama atılmadan önce yetkin birer sosyal hizmet uzmanı ve aile danışmanı yetiştirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda sosyal hizmet öğrencilerinin evlilik tutumlarının bilinmesi lisans eğitiminde izleyecekleri müfredat için bazı ders düzenlemelerine de ışık tutabilecektir. Araştırmadan elde edilen bilgilerin böylece genelde evlilik özelde ise sosyal hizmet literatürüne de katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir:

- Araştırma kapsamında araştırmaya katılan öğrenciler, veri toplama araçlarındaki sorulara içtenlikle ve doğru olarak cevap vermişlerdir.
- Araştırmada kullanılan İnönü Evlilik Tutum Ölçeğinin, araştırma kapsamında istenilen özellikleri ölçecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, İç Anadolu Bölgesi’ndeki ilgili üniversitelerin sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile yüz yüze anket ve ölçek çalışması uygulanması yönünde planlanmışken COVID-19 pandemisinin ortaya çıkması sonucu ulaşımdaki zorluklar ve derslerin online şekilde uygulanması sebebiyle araştırma evreni küçültme yoluna gidilmiş; çalışma evreni olarak seçilen Konya ilinde bulunan üniversitelerin sosyal hizmet bölümleri ile sınırlandırılmıştır.

Üniversitelerin online eğitime geçme sürecinin başlarında yaşanan belirsizlikler ve sürecin getirdiği sıkıntılar araştırmanın planlanana zamanda gerçekleştirilememesine neden olmuştur. Araştırmanın uygulama aşamasında üniversitelerin eğitim ve öğretimi online gerçekleştirilmesi sebebiyle araştırma kapsamında uygulanan anket ve ölçek, üniversite öğrencilerine “Whatsapp” aracılığı ile gönderilerek online şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenindeki üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerindeki birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin “WhatsApp” gruplarına henüz dahil olmamalarından dolayı araştırma “sınıf değişkeni” açısından sınırlılık oluşturmuştur.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Evlilik

İki ayrı cinsiyetin aile birliği kurmak amacıyla oluşturdukları birliktelikleri sonucunda meydana gelen toplum tarafından kabul gören ve yürürlükteki hukuk tarafından onaylanan bir kurumdur.

1.6.2. Evlilik Tutumu

Bireyin; evlilik kurumuna yönelik olumlu ya da olumsuz algısı, beklentileri, kararları ve inanışları gibi etmenlerin tümünü kapsayan tutumdur.

1.6.3. Genç Yetişkinlik

Ergenlik döneminin bitimi, yetişkinlik döneminin başlangıç aşamasına tekabül eden 18 ve 25 yaş arasındaki bireyleri ifade eden gençlik döneminin başlangıcına vurgu yapan bir gelişimsel dönemdir.

1.6.4. Sosyal Hizmet

İnsan haklarını ve sosyal adalet ilkelerini temel alan, sosyal refahı ve değişimi destekleyen, bireyin iyilik halini ve işlevselliğini geliştirebilmek ve toplum içerisinde fonksiyonel kılabilmek amacıyla bir takım bilgi-beceri ve değerler ışığında sistematik müdahaleleri yapılandıran ve uygulayan bir meslek ve disiplindir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın kuramsal çerçevesinin ele alındığı bu bölüm, yerli ve yabancı literatür bilgilerine dayalı olarak üç alt bölümde ele alınmıştır. İlk olarak evlilik olgusu ele alınarak evlilik olgusuna dair tanımlar incelenmiş ve buna bağlı olarak evlilik kuramları, evlilik kurumunun işlevleri, evlilik türleri ve evlilik sorunları ele alınmıştır. Daha sonra

evlilik olgusuna en yakın grup olan genç yetişkinlik dönemi geniş kapsamlı ele alınarak genç yetişkinlik döneminin özellikleri, genç yetişkinlik döneminde evlilik algısı ve tutumları ile genç yetişkinlikte evliliğe hazırlanma süreçleri değerlendirilmiştir. Son olarak aile danışmanlığı ve evlilik olgusu alt bölümü altında aile danışmanlığının amacı ve hedefleri, aile danışmanlığında ele alınan başlıca konular, aile danışmanlığında evlilik olgusuna yaklaşımlar üzerinde durulmuştur.

2.1. Evlilik

2.1.1. Evlilik Tanımları

Evlilik, geçmişten günümüze kadar temel yapı taşlarını koruyarak devamlılığı olan köklü bir kurumdur. Evlilik kurumu, toplum içerisinde soyun sürekliliğinin sağlanmasına olanak sağlayan, toplum tarafından tanınan ve kabul edilen bir kurumdur. Bulut (2010, s.40-42) evliliği; ‘çiftler arasındaki bazı görev ve ayrıcalıkları kapsayan formel bir kurallar sistemi olarak tanımlamıştır.

Toplumda bireyler yaşamları boyunca pek çok karar alırlar ve bu kararların bazıları ise yaşamlarının büyük kısmını etkileyecek düzeyde olmaktadır. Bu kararlardan biri olan evlilik kararı da bireylerin yaşamlarında büyük ölçüde önem arz ettiği için insan yaşamının bir dönüm noktası olarak kabul edilir (Tekin Çatal, Kalkan ve Vural Batık, 2018). Türk Medeni Kanunu (TMK), evlilik olgusunu, ayrı cinsiyetlerdeki iki kişinin kanunda belirtilen şartlar doğrultusunda bir birliktelik kurmak amacıyla gerçekleştirilen geçerli bir birliktelik olarak açıklamaktadır (www.mevzuat.gov.tr).

Talas (2014), sosyal antropoloji bakış açısıyla evlilik olgusunu; “tüm toplumlarda görülen sosyo-kültürel bir pratik ve toplumsal bir meşruiyet (kabul edilme, geçerlilik) olarak ifade etmiştir. Güneş (2012) ise “Aile Sosyolojisi” perspektifinden evlilik olgusunu; aile kurumunun çoğalmasına imkan veren, soyun devamını sağlanmasında etkili bir kurum olduğunu belirtmektedir. Evliliği toplum tarafından onaylanan toplumsal ilişkilerin ve bağların oluşmasını sağlayan bir kurum olarak ifade etmektedir. Aydın (2007), ‘‘Antropoloji’’ alanında evlilik olgusunu; ilk olarak soyun devamlılığının sağlanması ve diğer temel cinsel ve iktisadi ihtiyaçları giderebilmek için erkek ile kadın arasında toplumun onayladığı bir birlik olarak tanımlamıştır. Ozankaya (1976), ‘‘Toplumbilim’’ alanına göre ise insan türünün belli bir biçimde üretildiği, toplum içine

hazırlanma aşamasının belli bir ölçüde seyrettiği, cinsel ilişkilerin belli biçimde düzenlendiği bir toplumsal kurum olarak ifade etmektedir.

Evlilik, çiftlerin birbirleri üzerinde cinsellik kullanım haklarına sahip olmalarını sağlayan bir sözleşme sonucu oluşan birlikteliktir. Giddens (2000) evliliği, iki yetişkin insan arasındaki, toplum tarafından tanınan ve onaylanan bir cinsel birliktelik olarak ifade etmektedir. Toplumlardaki cinsel ilişkilerin kontrollerinin gerekliliği evrensel olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple evliliğinde evrensel bir kurum olduğu ifade edilebilir (Bulut, 2010, s.40-42). Fakat evlilik sadece cinsel bir birliktelik değildir. Evlilik çiftlerin karşılıklı duygu paylaşımı, birlikte bir yaşamı beraber geçirme kararı ve paylaşılan yaşamın birlikte sorumluluklarını almaları anlamını taşımaktadır. Evlilik, iki karşı cinsin birlikteliğinden meydana gelen her türlü sorumluluğun paylaşılması ve toplumsal kurallar çerçevesinde kabul görmesidir (Güneş, 2018, s.29).

Evlilik, tanımlardan da anlaşılacağı üzere taraflara hak ve yükümlükler getirir. Sadece iki karşı cinsin birlikteliğinden ziyade toplumsal bir boyuttur. Toplumsal bir boyutta olan evlilik olgusu türün devamını sağlayan bir kurumdur. Neslin devamı, koruma, toplumsallaşma, cinsel davranışların düzenlenmesi, sevgi ve arkadaşlık, toplumsal bir statü sağlanması evliliğin fonksiyonlarını oluşturmaktadır (Bozkurt, 2010, s.231).

2.1.2. Farklı Kuramsal Yaklaşımlarda Aile ve Evlilik Olgusu

Kuram, toplumsal yaşam içerisinde birtakım olguları ve olgusal ilişkileri betimlememize ve açıklamamıza olanak sağlayan soyut bir genelleme sistemidir. Fakat hiçbir kuram tek bir aile sisteminin davranışlarını ele almaz. Aile kuramları genel aile davranış örüntüleriyle ilgilenmektedir. Günümüze kadar aile kurumunun sistemini ve sistemdeki ilişkileri anlayabilmek ve açıklayabilmek için pek çok kuram geliştirilmiştir (Hallaç ve Öz, 2014, s. 142-153). Geliştirilen kuramlar farklı disiplinlerdeki güçlü bakış açılarıyla aile sistemine odaklanarak varsayımları ile birlikte sınanmıştır. Bu bağlamda toplumdaki önemli kurumlardan biri olan aile kurumunu incelemek için farklı boyutlarda farklı bakış açıları içerisinde belli başlı kuramlar oluşturulmuştur. Bu kuramları aşağıdaki başlıklar altında değerlendirebiliriz.

2.1.2.1. Yapısal İşlevselci Kuram Üzerinden Bakış

Talcott Parsons tarafından geliştirilen yapısal işlevsel kuram, aile kurumunu toplumdaki en önemli bir alt sistem kabul edip ele alarak toplumsal hayattaki belli işlevleri

sağladığını vurgulamaktadır. Bu kuramın yaklaşımı, ailenin içindeki ve dışındaki sistemlerle olan etkileşime dikkat çekmektedir. Kuram, bütüncül bir şekilde aile sistemini incelememize ve sistem içerisindeki parçaların aralarındaki etkileşimleri görmemize olanak sağlamaktadır (Kasapoğlu, 2018, s. 9-11). Yapısal işlevsel kurama göre aile, toplumsal yapıdaki temel bir parça olarak toplumdaki devamlılığı sağlamak için işlev göstermekte olan en önemli alt sistemlerden biridir (Aydın Avcı, 2015, s. 10).

Kuram doğrultusunda aile, toplum içerisinde süreklilik sağlayan sosyal bütünü oluşturan temel unsurdur. Kuramın genel hatları aile içi ilişkiler ve toplumda yer alan sistemlerin aile kurumuna etkisi ve değişimleridir. Ataerkil geniş aile ve çağdaş çekirdek aile, kuramın ele aldığı aile tiplerini oluşturmaktadır (İlgar, 2010, s. 50). Toplumsal yapının en küçük birimini oluşturan aile, kendisinden daha büyük sistemlerin parçasıdır. Bireyler aile kurumunu, aile kurumu ise toplumu etkileme potansiyelindedir. Bu noktada aile kurumu, birey ve toplumun sorunlarını gidermesi açısından değerlendirilmektedir. Yapısal işlevselci yaklaşımda, toplum ile aile kurumu arasında olan uyum ele alınmaktadır (Bozkurt, 2010, s. 34-36).

Yapısal işlevsel kurama göre sanayileşme doğrultusunda modern toplumun aile kurumunda ekonomik işlev azalarak toplumsallaştırma ve üreme daha önemli bir hale gelmiştir. Bu bağlamda kuramın ele aldığı genel hatlardan diğer önemli unsurlar ise aile kurumunun toplum yapısına katkıları, aile üyelerinin ekonomik durumlarının iyileştirilmesine olanak sağlanması, çocukların toplumsal statülerinin devamlılığını sağlamaktır (Arıkan, 2018, s.11-13).

Minuchin (1974), yapısal işlevsel kuram doğrultusunda, aile yaşantısı içerisinde, temelde eş, ebeveyn ve kardeş olmak üzere üç alt sistemin olduğunu belirtmektedir. Evlilik olgusu açısından değerlendirildiğinde, eş alt-sisteminin, evlilik birliğinin işlevselliğinin sağlanması amacıyla belirli görevleri olduğunu vurgulamaktadır. Bu görevlerin karşılanabilmesi için gerekli olan temel becerilerin ise tamamlayıcılık ve karşılıklı uyum olduğunu belirtmektedir. Bu beceriler doğrultusunda eşler, birbirlerinde gördükleri gelişmemiş yönleri aktive edip tamamlarken, olumlu özellikleri de desteklemektedirler (Akt.: Akün, 2013, s.89-90).

2.1.2.2. Çatışmacı Kuram Üzerinden Bakış

Karl Max tarafından geliştirilmiş olan bu kuram, modern ve makro bir yaklaşımdır. Çatışmacı kuramın aile kurumuna bakış açısı, aile içi eşitsizlik konularında ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kuram bazında aile, eşitsiz erkek egemen ilişkisinde korunmayı ve sürdürülmeyi sağlamakta olan bir araç gibi ele alınmaktadır (Canatan ve Yıldırım, 2016, s.42).

Çatışmacı kuram teorisyenleri, aile kurumunu toplumsal düzene katkı sağlayan bir kurum olarak değil de toplumlardaki eşitsizliğin bir yansıması olarak nitelendirirler. Bu doğrultuda aile kurumunu toplumsal adaletsizliğe katkıda bulunan ekonomik bir birim gibi değerlendirirler. Bu kuram teorisyenleri için aile kurumu, eşitsizlik olgusunun nesilden nesile aktarılmasını sağlayan bir araç olarak nitelendirirler (Yener, 2018, s.873).

Çatışmacı kuramın temel yaklaşımı, aile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkilerindeki güç ve kaynak yönetimi konularıdır. Yaklaşım doğrultusunda yapılan çalışmalarda; karı koca arasındaki şiddet, evlilik içi oluşan sorunlar üzerinde çalışılmaktadır. Kuram bazında evlilik kurumunda çatışmanın kaçınılmaz olduğu belirtilmektedir. Bu çatışmanın nedeni ise aile kurumundaki otorite hiyerarşisi olduğu belirtilmektedir (Şatıroğlu, 2010, s.78). Belirtilen hiyerarşinin ise kuramın temel aldığı eşitsizlik sistemine yol açtığı vurgulanmaktadır. Kuram teorisyenleri, çatışmanın olmadığı evlilik kurumunu mutlu ve başarılı olarak değerlendirmediklerini belirtmektedirler.

Kuram bazında evliliğe yaklaşım perspektifi içerisinde; evlilik sistemi, eşler arasında karar verebilme ilişkisi, şiddet ve boşanma olguları gibi konular sosyal çatışma kuramının evliliğe bakış açısında odağını oluşturmaktadır (Kasapoğlu, 2018, s.13-14). Genel olarak kısaca aile kurumu içerisindeki eşitsiz bir güç dağılımı olduğunu ve bu güç olgusunda kadınların dezavantajlı bir grupta yer aldıklarını ve de güç dağılımındaki eşitsizliğin evlilik kurumunda çeşitli alanlarda sorunlara yansıdığı belirtilmiştir.

2.1.2.3. Sembolik Etkileşimci Kuram Üzerinden Bakış

Sembolik etkileşimci kuram, aile kurumunu ve diğer yakın ilişkileri mikro düzeyde değerlendirirler. Kuramı sosyoloji alanına taşıyanların başında George Herbert Mead ve öğrencisi Herbert Blumer gelmektedir. Bireyler arasındaki etkileşim ve ilişkiler kuramın inceleme alanıdır. Bu bağlamda evlilik olgusunda eş seçiminde kişilik özellikler, eşler arası ilişkiler kuramın evliliğe bakış açısını oluşturmuştur (Hallaç ve Öz, 2014, s.150).

Sembolik etkileşimci yaklaşım, aile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini ve davranışlarını inceleyerek ailenin dinamiklerini açıklamak için kullanılmaktadır. Bu dinamikler ise aile fertlerinin karşılıklı iletişim örüntüleri, karar verme becerileri ve sosyalleşmeleri olarak belirtilmektedir (Kasapoğlu, 2016, s. 4-5). Bu doğrultuda aile fertlerinin bir olgu karşısında tepkilerini değerlendirebilmek için aile üyelerinin etkileşim ve davranış biçimlerinde kullandıkları semboller (jest ve mimikler, konuşma tarz ve şekilleri vb.) ailenin dinamiklerini açıklayabilmek için oldukça önem arz etmektedir (Canatan ve Yıldırım, 2016, s.46). Yaklaşımın olumsuz görülen yönü ise mikro düzey etkileşimlere yoğunluk verdiği için tarihsel ve toplumsal ilişkilere önem vermedikleri gerekçesiyle eleştirilmiştir. Halbuki evlilik gibi toplumsal düzene ve değişime pozitif etkileri olan kurumun mikro düzey çalışma etkileşimi yoğun olsa bile genel bir perspektiften bakıldığında makro çalışmalara önemli alt yapılar sunduğu aşıkardır.

Yaklaşım, evliliklerde meydana gelen boşanma olgularını sembollerdeki değişmelerle açıklamaktadır. Evliliklerde eşlerin boşanma konusu ile ilgili fikirlerinin değişmesi, evlilik birliğinden tatmin olma/olmama, eşler arasındaki rollerin değişmesi evlilik birliğinde zedeleyici sembol değişimleri olduğu vurgulanmaktadır. Çiftler arasında zedeleyici baskılar yaratan bu olgular boşanma durumuna kadar ilerlediği belirtilmiştir (Kasapoğlu, 2018, s.7).

Yaklaşımın evliliğe bakış açısı çerçevesinde evlilik kurumunu temel alan pek çok araştırmalar yapılmıştır. Hopper, boşanmış olan 40 kişiyle yapmış olduğu araştırmada boşanma olgusunu sembolik etkileşimci kuramı odak alarak evli çiftlerin boşanmasına sebebiyet veren çatışma kaynaklarını incelemiştir. Araştırmadan edindiği sonuçlar doğrultusunda boşanmış olan çiftlerin sembolik uygunluk sorunları ortaya çıkmış ve çiftler bu sorunlar karşısında birbirlerine karşı zedeleyici tutum ve davranışlar sergiledikleri ortaya çıkmıştır (Güçlü, 2016, s.76).

Sonuç olarak bu yaklaşım, evlilik birliğinde gelişen boşanma olgularını sembollerdeki değişmelerle açıklamaktadır. Boşanmaların ve ayrılıkların tek bir nedene değil de evlilik içerisindeki tüm değişmelerle birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Şatıroğlu, 2010, s.76). Yaklaşımının olgular yerine süreçlere odaklanması ve makro bir

yaklaşım yerine bireyi esas alan bir yaklaşımda olması evlilik gibi hassas ve ince çalışılması gereken konularda önemli atıflara vurgu yaptığı görülmektedir.

2.1.2.4. Sistem Kuramı Üzerinden Bakış

Sistem kuramı, 20. yüzyılın ortalarında aile çalışmalarında Murray Bowen tarafından geliştirilmiştir. Aileye yaklaşımı çerçevesinde kuram, bireylerin aileleriyle ilişkilerini açıklamak ve karmaşık ilişkilerde yol gösterici olarak kullanılmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014, s.144-146). Aile bir sistem olarak ele alındığında odak alınan bu ilke, ailenin herhangi bir ferдинin sebep olduğu bir eylemin, ailenin bütün fertlerinin davranışlarını da etki edeceğini belirtmektedir (Özgün, 2015, s.75). Bu bağlamda sistem kuramının temel çıkış noktası; ailenin bir sistem olduğunu ve bu sistemin yaşamın tüm diğer sistemleri gibi var olmak için sistemlerle aynı kurallar dahilinde çalıştığı ifade edilmektedir

Aile kurumunu bir sistem olarak görebilmek için aileyi oluşturan üyeler arasındaki etkileşimlere ve ailenin bütününe ve alt sistemlerine bakmanın olumlu bir etki sağlayacağı belirtilmektedir. Aşağıda, kuram odağında aile sisteminin özellikleri verilmiştir:

- Sosyal, duygusal, psikolojik, fizyolojik ve ekonomik olarak üyelerinin ihtiyaçlarını doyumak ailenin amacıdır.
- Ailenin kimlik gelişimine yardımcı olma, sınırları düzenleme, duygusal atmosferi yönetme, değişimi yönetme gibi görevleri vardır.
- Her ailenin kendine özgü bir yapısı vardır.
- Aile zamana ve değişen şartlara göre sürekli bir değişim ve uyum sağlama çabası içindedir.
- Tıpkı bireylerin olduğu gibi ailenin de kendine özgü bir yaşam döngüsü vardır.
- Her ailenin, tıpkı bireylerin olduğu gibi benzer sonları vardır (Aksaray, 2018, s.4-6).

Aile sisteminin özellikleri doğrultusunda ailelerin bir yaşam döngüsünün mevcut olduğunu belirtebiliriz. Bu döngünün içerisinde gerçekleşen her dönemde kendine has özellikleri ve krizleri vardır. Sistem kuramında aile kurumu bir bütün olarak ele alınmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014, s.146-149). Bu teoride en önemli özellik sistemlerin bir bütünlüğe sahip olmaları dikkat çekmektedir. Bu bağlamda aile içi sistemler ve dış

sistemler arasında bütünlük, hiyerarşi ve sınırların oluşturulması biçiminde tanımlanan bir örgütlenme söz konusudur. Buna göre;

- Bütünlük, aile kurumunun parçalardan oluşan bir bütünlüğünün olduğunu ve bu bütünlüğün parçalara göre daha önemli olduğunu belirtmektedir.
- Hiyerarşi, aile kurumunun çeşitli alt sistemleriyle aralarındaki ilişkinin düzeyini belirtirken bu alt sistemlerin karşılıklı bir düzen içerisinde olduğunu ve aralarında bir sınır bulunduğunu belirtmektedir.
- Sınırlar, sistem içinde yer alan bireyler veya dış çevredeki bireyler, alt sistemler arasında var olan görünmeyen sınırları ifade etmektedir. (Aksaray, 2018, s.4-6)

2.1.2.5. Feminist Kuram Üzerinden Bakış

Feminist kuramın aileye ve evlilik olgusuna bakış açısı, aile kurumunun eşitlik ilkesine dayanmayan bir yapıda olduğunu ve aile sisteminde erkek üstünlüğünün ön planda olduğu ve güç kaynaklarının erkek egemenliği altında olduğu görüşü hakimdir. Bu kuramın aile kurumuna ve evlilik olgusuna bakış açısında aile içerisinde kadın ve erkek bireylerin göstermiş oldukları emeklerin eşit güç ve değerini ifade etmektedir (Kasapoğlu, 2018, s.16-19). Kuramın aile odağındaki asıl amacı, kadın ve erkek bireylerin yaşamlarını anlamlandırma ve işlevsellik kazandırma amacıyla aile içerisindeki rollerin paylaşımında eşitliği empoze etmektir.

Feminist kuramı benimseyen yaklaşımçıların, evlilik birliği ve aile kurumu özelinde eleştirdiği odak noktası, aile kurumunun ataerkil bir kurum olarak görülmesidir. Evlilik birliği içerisinde ev işlerinin kadın sorumluluğuna ait gibi görülmesini kadınlara yapılan baskı ve sömürülme olarak nitelendirerek evlilik birliği içerisinde rollerin eşit paylaşımını savunmaktadırlar (Şatıroğlu, 2010, s.79). Kadının temel rollerinin; ev işleri ile uğraşma, çocuk yetiştirme ve üreme olarak nitelendirilmesini kadına yapılan baskılanma olarak ifade etmektedirler.

2.1.2.6. Psikodinamik / Psikanalitik Kuram Üzerinden Bakış

Psikodinamik kuram, Freud'un gerçekleştirmiş olduğu çalışmalardan gelmektedir. Bu kuramın en çarpıcı savı ise nesne ilişkileri yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre bireyin nesnelere aramasında doğuştan gelen bir potansiyele sahip olduğu vurgusu ön plandadır. Nesneden kastedilen ise bireyin sevdiği herhangi bir şey olduğu ifade edilmektedir.

Örnek olarak bir çocuğun nesnesinin annesinin olması örneğidir (Avcılar, 2020, s.56). Bu durumun çocuk için anne tarafından ihtiyaçlarının karşılanması ve annesi ile kurmuş olduğu bağ ile açıklanmaktadır. Çocuk tarafından erken gelişimsel dönemlerde nesnelerin pozitif ya da negatif olarak içselleştirilmesi ise yetişkinlik döneminde yakın bağ kurduğu bireylerle olan etkileşimlerinde ön plana çıkmaktadır.

Bu noktadan yola çıkarak Freud, genç yetişkinlik döneminde eş seçiminde oluşan kriterler üzerinde ikili ilişkilerde kadınların hayranlık duyduğu babalarına benzettikleri erkeklerle, erkeklerinde anne modeline yakın kişilik özellikleri olan eş adaylarına yöneldiklerini savunmaktadır (Avcılar, 2020, s.56).

Psikanalitik yaklaşımın aile ve evlilik olgusunda odağı ise bilinçaltı güçlerin aile kurumuna ve evlilik birliğine olan etkilerine dikkat çekerek aile fertlerinin şimdiki ve geçmişteki yaşantılarını ele alarak bireylerin farkındalık kazanmalarına ve ailenin işlevselliğini ele almaktadır (Demirbilek, 2016, s.111). Aile fertlerini güçlendirmeyi ve aile birliğini fonksiyonel kılmayı esas alan bu yaklaşımın aile odaklı terapilerde danışman/terapist tarafından sıklıkla yararlanıldığı belirtilebilir.

2.1.3. Evlilik Kurumunun İşlevleri

Toplumlardaki değişim ve dönüşümlerin etkisiyle evlilik kurumunun işlevlerinde de değişimler yaşanmaktadır. Eski dönemlerde evlilik kurumunun işlevleri ekonomik, siyasi ve sosyal alanla sınırlı iken günümüzde sosyal kurumların da etkisiyle birlikte bu alanlarda işlevler daha ön plana çıkıp gelişerek artmıştır.

Genel olarak evlilik kurumunun işlevlerini üç başlık halinde toplayabiliriz:

- 1)Temel Görevler: Evlilik bütünlüğünün korunması, temel gereksinimleri karşılamaya yönelik işlevler.
- 2)Gelişimsel Görevler: Evlilik kurumunu paylaşan eşlerin psiko-sosyal gereksinimlerini desteklemeye yönelik işlevler.
- 3)Kriz Dönemlerine Yönelik Görevler: Evlilik kurumunun bütünlüğüne yönelik olumsuz yıkıcı durumlarda eşlerin birbirine destek olması ve evlilik birliğini korumasına yönelik işlevler (Aksaray, 2018, s.8-10).

Evlilik kurumunun amacı, evlilik yaşamını paylaşacak iki kişinin biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğu görülmektedir. Evliliğin en temel

işlevi arasında bir biyolojik gereksinim olan cinsel güdüyü doyurma gereksinimi evliliğin önemli görevleri arasında yer almaktadır (Ekşi ve Kahraman, 2012, s.131). Evlilik tanımlarında da olduğu gibi toplumda cinsel ilişkilerin düzenlenmesi evlilik birliği içerisinde mümkündür. Cinsel ihtiyaçların ve gereksinimlerin karşılanabilmesi evlilik aracılığıyla düzenlenmiştir (Özkan ve Gültepe, 2017, s.28). Evlilik yaşamını paylaşan eşler, diğer ihtiyaçlar içerisinde yer alan psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılayabilmek için ise evlilik birliği içerisinde güven, korunma, dayanışma, birbirlerine karşı saygı ve onur duyabilme, toplum içerisinde yer edinebilme gibi gereksinimlerini evlilikte doyurma olanağı bulmaktadırlar. Bu bağlamda tüm bu ihtiyaçlar dahilinde evlilik kurumu, bireyin toplum içerisinde uyarlanmasında önemli bir katkı sağlamaktadır.

Evlilik kurumunun işlevlerinden bir diğeri ise evlilik yaşamını paylaşan eşlerin işbirliğinin düzenleyici olma özelliği olduğu belirtilebilir. Çocukların bakımlarının gerçekleştirilmesi ve onları güvence altında büyütebilmek evlilik aracılığı ile gerçekleşmektedir. Evlilik birliği, toplumlarda bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, soyun devamlılığın sağlanması ve kültürler arası aktarım gibi pek çok duruma da hizmet etmektedir (Özkan ve Gültepe, 2017, s.28).

Evlilik olgusuna farklı kültürlerde ve toplumlarda evrensel boyutta rastlanılmaktadır. Çünkü evlilik birliğinin, toplumlarda farklı işlevleri vardır. Toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesi, ekonomik üretim ve tüketim faaliyetlerinin düzenlenebilmesi, toplum içerisinde eşler arasında iş bölümlerinin oluşturulması evlilik kurumunun işlevleri arasında yer almaktadır (İlhan ve Işık, 2019, s.1430).

2.1.4. Evlilik Türleri

Evlilik türleri, toplumsal değerleri yansıtabilmek için geçmişten günümüze belli kültürlere göre sınıflandırılarak bireylerin kiminle, kaç kişi ile ve nasıl evlenebileceğine yönelik tercih ölçütlerini göstermektedir. Evlilik türlerini beş alt başlık altında sınıflandırabilmek mümkündür. Evlilik türlerinin bu sınıflandırması ilk olarak, bireylerin oturdukları yere göre; ikincisi, eşlerin geldikleri çevreye göre; üçüncüsü ise eş sayısına göre; dördüncüsü, otorite ilişkilerine ve beşinci soy ve secereye göre yapılmaktadır.

İlk olarak bireylerin oturdukları yere göre olan evlilik türünde evlilik, matrilokal, patrilokal ve neolokal olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Evlilik birliği içerisinde erkeğin eşinin ailesinin evinde oturduğu evlilik türüne matrilokal denilmektedir. Patrilokal evlilik türünde kadının erkeğin evinde yaşamasını ifade etmektedir. Neolokal evlilik türünde ise eşler ailelerinin yanında oturmazlar ve ailelerinden ayrılarak ayrı bir evde evlilik birliğini sürdürmektedirler (Bulut, 2010, s.40-42).

İkinci evlilik türü olan eşlerin geldikleri çevreye göre yapılan evliliklerde ise endogami ve egzogami olarak ikiye ayrılmaktadır. Endogami (içerden evlenme), bireylerin bağlı oldukları sosyal grupları içerisinde veya benzer ırk, din veya kültürden kişilerle yaptıkları evlilik türüdür. Egzogami (dışardan evlenme) ise bireylerin farklı sosyal gruplardaki kişilerle yaptıkları evliliktir (Arıkan, 2018, s.11-13). Hindistan'da kast sistemi içerisinde bireyler evlilik gerçekleştirirken sadece kendi grupları içerisinde evlilik yapabilmektedirler. Bu kast içi evlilik türlerini endogami yani iç evlilik türüne örnek gösterebiliriz (Güneş, 2018, s.30).

Üçüncü evlilik türü olan eş sayısına göre gerçekleştirilen evlilikler kendi içerisinde monogami ve poligami şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Monogami modern zamanın en kabul görülebilen ve en yaygın olduğu evlilik türünde olup tek eşliliği ifade etmektedir. Fakat eşlerden birisinin kaybı ya da boşanma olgularında bireyler tekrar evlenebilmektedir (Bulut, 2010, s.40-42). Poligami ise bireylerin eş zamanlı birden çok eşle birlikte evlilik birliği kurmasını ifade etmektedir. Günümüzde poligami denilen çok eşli yapılan evlilik türleri yaygın değildir (Arıkan, 2018, s.11-13).

Otorite ilişkilerine göre yapılan evliliklerde ise toplum içerisinde genellikle erkeğin kadına göre daha üstün olduğu inancı vardır. Bu tür yapılan evliliklerde ikiye ayrılmaktadır. İlk olarak evlilik birliği içerisinde erkeğin üstün olduğu evlilik türüne 'patriyarki' diğer bir tabirle ataerkil denilmektedir. İkincisi matriyarki evlilik türünde ise kadının üstün olduğu, otoritesinin yüksek olduğu evlilik türüdür (Güneş, 2018, s.31). Konu bazında yapılan literatür çalışmaları neticesinde farklı toplumlarda, kültürlerde gerçekleştirilen evlilik birlikteliklerinde çoğunlukla erkeğin otoritesi yaygın olup ataerkil evliliklerin yaygın olduğu görülmektedir.

Soy ve secere ilişkilerine göre yapılan evlilik türünde ise miras paylaşımı ön plana çıkmaktadır. Bu türde yapılan evlilikler kendi içerisinde üçe ayrılmaktadır. Patriliniyal

sistemde miras, baba soyundaki üstünlüğe göre gerçekleştirilmektedir. Matriliniyal sistemde miras paylaşımı ana soyundaki üstünlüğe göre yapılmaktadır. Bilateral sistemde ise iki tarafında mirastan eşit paylaşım gerçekleştirdiği bir sistem olarak kabul edilmektedir (Güneş, 2018, s.31).

2.1.5. Başlıca Evlilik Sorunları

Evlilik birliğine karar veren ve bu neticede evlilik gerçekleştiren çiftler ömür boyu bir yaşam için söz verip evlenseler dahi çiftlerin her zaman duyguları ve hisleri ortak paydada olmayabilir. Çoğu konuda farklı düşüncelere sahip olan çiftler arasında süreç içerisinde çatışma yaşamaları doğal kabul edilmektedir. Fakat bu durum çiftler arasında artıp gelişerek evlilik birliğini zedeleyici unsurlar yaratabilmektedir (Hamamcı, Buğra ve Duran, 2011, s.33-50). Literatür kapsamında genel olarak evlilik yaşamı içerisinde karşılaşılan sorunların en büyük kaynağının çiftler arasındaki iletişim sorunları olduğu görülmektedir Çiftlerin evlilik birliğine olumsuz yıkıcı etkileri olan iletişim sorunlarının diğer evliliği zedeleyici unsurları da doğurduğu görülmektedir (Ayaz ve Kılıçarslan, 2010, s.10). Literatüre ve yapılan araştırmalara bağlı kalarak genel hatlarla evlilik sorunları alt başlığını eşler arasındaki iletişim sorunları, şiddet, sadakatsizlik, cinsel problemler olarak ele alabiliriz.

İlk olarak evlilik birliği içerisinde en büyük problemlerin başında olan ve diğer evliliği zedeleyici unsurları doğuran çiftler arasındaki iletişim problemlerini ele alırsak araştırmalar neticesinde evlilikte en sık karşılaşılan sorunlar kapsamında karşımıza çıkmaktadır. Evlilik yaşamı içerisinde eşler arasında kullanılan sözel saldırgan ifadeler, eşlerden birisinin ya da her ikisinin tartışma becerisinin eksikliği evlilikte iletişim sorunlarını doğurmaktadır (Ayaz ve Kılıçarslan, 2010, s.10).

Evli çiftlerde yaşanan iletişim sorunları ve tartışma kapsamında Fitzpatrick ve Ritchie (1994; Akt.: Güleç, 2018, s.22) üç ayrı evlilik ve aile biçimini tanımlamaktadır:

1)Bağımsız Çiftler: Aile içinde eşler arasında bağımsızlık ön plandadır. Eşler arasında tartışma kolay yönetilebilir ve çatışma az yaşanmaktadır. Bağımsız çiftlerde kadın erkek eşitliği inancını çocuklarına da aktararak onların da iletişim becerilerini güçlendirmeye çalışmaktadırlar.

2)Geleneksek Çiftler: Geleneksel modeli benimseyen çiftlerde kişisel bağımsızlıklarından öz veride buldukları görülmektedir. Bu çiftlerde iletişim

sorunları neticesinde yaşanan tartışmaların ancak önemli konularda olduğu görülmektedir.

3)Ayrı Çiftler: Bu çiftlerde evlilik birliğini sürdürme gerekliliği hissi hakimdir. Çiftler evlilikleri hakkında az konuşurlar, çatışma ve tartışmalardan kaçınırlar. Çiftler birbirlerine karşı duygularını ifade etmekten ve evlilik birliğini geliştirici olumlu etkilerden kaçınmaktadırlar.

İletişim sorunları kapsamında sonuç olarak evlilik birliğinin psikososyal ve sosyokültürel işlevselliği olduğunu belirtebiliriz. Eşler arasındaki sağlıklı iletişim sağlıklı bir bütünlük ile fonksiyonel bir aile birliğini oluşturması açısından önemli olduğu görülmektedir (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.10). Empati ve tartışma beceri düzeyi yüksek olan evli çiftlerin evlilik yaşantılarının psikososyal yönden daha sağlıklı ve işlevsel olduğunu belirtebiliriz.

Evlilik birliği içerisinde eşler arası iletişim sorunlarından sonra bir diğer sorun ise şiddet ve çatışma olgusudur. Eş istismarı, yetişkin bir bireyin yakın ilişki içerisinde olduğu diğer bir yetişkin tarafından fiziksel veya duygusal problemlere sebebiyet verecek durumda saldırıya maruz kalması olarak tanımlanabilir (Polat, 2001, s.15). Evlilik yaşamında ise şiddet olgusunun en yaygın türü kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddeti dört temel unsurda değerlendirebiliriz. Fiziksel şiddet, mağdur kişinin vücut bütünlüğündeki ihlal anlamını taşımaktadır. Cinsel şiddet, mağdur kişinin cinsel bütünlüğüne sözlü veya sözsüz gerçekleştirilen saldırı olarak değerlendirilmektedir. Duygusal ve ekonomik şiddet ise toplum içerisinde sıklıkla görülebilen ve en zor önlenen şiddet türü olduğu belirtilebilir (Polat, 2016, s.18-19). Bu şiddet türü daha az fark edilebilen ve önleyici politikalarının daha az olması sebebiyle evlilik yaşamı içerisinde sıklıkla rastlanılmaktadır. Fiziksel ve sosyoekonomik durum açısından toplum içerisinde erkekler güçlü bir konum içerisinde olduğu için duygusal ve ekonomik şiddette mağdurlar genel olarak kadınlardır. Kadınlar, sosyopolitik, kültürel ve ekonomik sebeplerle şiddet olgusuna erkek bireylerden daha fazla katlanmak zorunda kalmakta oldukları görülmektedir (Sever, 2012, s.20-23). Şiddet olgusu, yaygınlık ve görünürlük açısından evlilik yaşamı içerisinde senelerce toplumlarda normal karşılanıp yakın zaman içerisinde sorun olarak değerlendirilmeye ve politikalar üretilmeye başlanmıştır. Bu unsurda sosyal hizmet uzmanlarını ve alandaki diğer

meslek elemanlarını kadına yönelik şiddet olgusunu önleyici politikalar geliştirmeye imkan tanımıştır.

Evlilik birliği içerisinde yaşanan sorunlardan bir diğeri ise eşler arasındaki sadakatsizlik sorunudur. Sadakatsizlik, evlilik yaşamı içerisinde üçüncü kişi veya kişilerle gerçekleştirilen duygusal ya da fiziksel birliktelikler sonucunda mevcut birlikteliğin unsurlarının yok sayılması olarak ifade edilebilir (Güleç, 2018, s.25). TMK 185/3. maddesine göre “Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.” Belirtilen hüküm bağlamında evlilik birliği içerisinde eşlerin, evlilik yaşamındaki en önemli yükümlülüklerinden birisi de birbirlerine sadık kalmalarıdır (Badur ve Başara, 2016, s.133).

Sadakatsizlik, günümüzde evlilik birliği içerisinde ve yakın ilişkilerde büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternetin ve sosyal medyanın da hızla gelişimiyle birlikte kontrolsüz ve yanlış kullanımın büyük bir etkisiyle aldatma olgusu oldukça hız kazanmıştır. Mevcut birlikteliğinde sorunlar yaşayan bireyler, internet aracılığıyla ya da sosyal medya araçlarıyla birlikte bu sorunlarını üçüncü kişilerle birlikte duygusal boşluklarını gidermeye başlamışlardır (Topkara, 2015, s.323). Bu sebeple sadakatsizlik olgusu araştırmacılar tarafından ilgi gören ve ivedilikle çalışılan bir konu olmuştur.

Sadakatsizliğin sebepleri arasında, evlilik yaşantısının nasıl bir durum içerisinde olduğu önemli ölçüt taşımaktadır. Bu bağlamda evlilik birliğinden alınan düşük düzey tatmin ve evlilikteki cinsel ve duygusal ilişkinin fonksiyonel olmamasının bir sebep yaratabileceği görülmektedir. Konu bazında yapılan araştırmalarda evlilik yaşantısından düşük doyum alan erkeklerin, kadınlara göre daha fazla sadakatsizlik eğilimi gösterdikleri ve bu eğilimlerinde ise fiziksel aldatmanın ön plana çıktığı görülmüştür (Kantarıcı, 2009, s.22). Yeniçeri ve Kökdemir (2006) yaptıkları araştırma neticesinde aldatma eğilimi göstermiş bireylerin aldatma sebeplerine dair beş boyut sıralamışlardır:

1- Suçlama: Araştırmada erkeklerin iş alanlarına daha fazla zaman ayırmaları sebebiyle kadınların aldatma sebepleri arasında yer aldığı belirtilmiştir.

2- Sosyal yapı: Kişilerin erken evlilik gerçekleştirmeleri, evlilik yaşantısı öncesinde az birliktelik yaşamaları, görücü usulü evlilik gerçekleştirmeleri aldatma sebepleri arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

- 3- İntikam: Mevcut birlikteliğindeki eşinin hak ettiğini düşünerek kızgınlık hissiyle başvurduğu aldatma sebebidir. Bu olguya daha çok kadınların başvurduğu görülmüştür.
- 4- Cinsellik: Evlilik yaşantısı içerisinde cinsel yönden tatmin olamama, partnerinden doyum alamama gibi unsurlar aldatma olgusuna iten sebepler olarak belirtilmiştir.
- 5- Uyarıcı arayışı: Monoton evlilik yaşantısından sıkılan ve yenilik arayışında olan kişiyi aldatma olgusuna iten sebepler arasında olduğu belirtilmiştir.

Evlilik yaşantısı içerisinde karşılaşılan diğer sorunlardan bir diğeri ise cinselliktir. Evlilik birliğinin temel yapı taşı unsurunu taşıyan cinsellik, çiftlerin sağlıklı bir birliktelik sürdürebilmeleri için gerekli olduğu ifade edilmektedir. Evlilik yaşantısı içerisinde eşlerin evlilik doyumlarında cinsel iletişimin önemi oldukça büyük olduğu belirtilmiştir. Cinsel yönden sağlıklı bir evlilik, evliliği zedeleyici unsurlar arasında değerlendirilebilir (Kıray Vural ve Bayık Temel, 2010, s.24-25).

Konu kapsamında evlilik yaşantısı içerisinde genel kapsamda cinsel problemler olarak erkek ve kadın cinsel işlev bozuklukları, cinsel isteksizlik konuları yer almaktadır. Sonuç olarak problemler çerçevesinde evlilik birliğinin tüm süreçlerinde cinselliğin yok sayılmayacağını, cinsel sorunların evliliğin her alanına ve sorununa teşkil edebileceğini ve sağlıklı bir cinsel hayatın çiftlerin evlilik yaşantılarına yıkıcı etkiler verebileceğini ifade edebiliriz.

2.2. Genç Yetişkinlik Dönemi ve Evlilik

2.2.1. Genç Yetişkinlik Döneminin Özellikleri

Gelişim psikolojisi, bireyin biyolojik ve fiziksel boyutlarını ele alarak belli dönemler ölçütünde inceleyen bir alandır. Bu belli dönemler arasında; doğum öncesi, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemi olarak literatüre sınıflandırılmıştır. Araştırmalar neticesinde bu altı dönemin dışında ek olarak “beliren yetişkinlik” kavramı gelişim psikolojisi alanına eklenmiştir (Doğan ve Cebioğlu, 2011, s.12-16).

Genç yetişkinlik dönemi, ergenlik döneminin bitimi, yetişkinlik döneminin başlangıcı olarak ifade edilmektedir. Arnett, beliren yetişkinlik dönemini, ergenlik dönemini yeni atlatan ve yetişkinlik döneminin ilk basamağında olan 18 ve 25 yaş arasındaki genç yetişkin bireyleri bu dönem kapsamında değerlendirerek ayrı bir dönem olarak tanımlamıştır. Tanımlanmış olan bu gelişimsel dönemin 18-25 yaş arasındaki genç

yetişkin bireylerde hem avantajın hem de dezavantajlarının olduğu bir süreç niteliğinde değerlendirilmiştir (Doğan ve Cebioğlu, 2011, s.12-16). Arnett, bu dönemi yetişkinlik dönemine geçiş aşamasında olan genç yetişkin bireylerin rolleri üstündeki değişiklikleri araştırarak incelemiştir. Bu değişiklikler doğrultusunda ergenlik dönemini yeni atlatan ve henüz yetişkinlik dönemine geçmemiş bireylerde bu dönemin bir köprü görevi gördüğünü ifade etmiştir (Eryılmaz ve Ercan, 2011, s.362-370). Bu dönemdeki değişikliklere göre; evlilik, ebeveyn olma, kendine ait bir evde yaşama gibi belirleyiciler, erken yaşlardan daha sonraki dönemlere ilerlemiştir.

Beliren yetişkinlik dönemini ergenlik ve yetişkinlik döneminden ayıran ve bir gelişim dönemi olarak kabul edilen beş temel özelliği bulunmaktadır. Bunlar; kimlik arayışı, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık ve sonsuz olanaklara sahip olma düşüncesidir (Doğan ve Cebioğlu, 2011, s.12-16).

2.1.1.1. Kimlik Arayışı

Bu dönemde kimlik arayışında olan gençler, kim olduklarına, yaşamları içerisinde hedeflerine ve amaçlarına yönelik sorularına cevaplar aramaktadırlar. İkili ilişkilerde, kariyer hayatlarında ve dünya görüşlerinde nasıl biri olduklarını keşfetmeye çalışılan bir dönem olarak ifade edilebilir. İlk olarak duygusal yönden oluşan ikili ilişkilerde ve iş odaklı arayışta bireyler bu dönem içerisinde kimlik değişimleri yaşamaktadırlar (Atak ve Çok, 2010, s.41-42). Kimlik arayışı içerisinde süreç içerisinde problemler çeken bireyler, kimlik kazanımını tamamlamış ve bu süreci başarıyla atlatarak kimliğini oluşturan bireylere göre psiko-sosyal yönden daha dezavantajlı durumda yer aldıkları belirtilmiştir.

2.1.1.2. İstikrarsızlık

Beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerin diğer dönemler içerisinde yer alan bireylere göre daha çok duygusal ikili ilişkilerde ve eğitim alanlarında değişimler yaşadıkları görülmektedir. Gelişimsel dönem itibariyle kendilerini keşfetmek için çaba sarf eden bireyler bu dönem içerisinde duygu durumlarında ve davranışlarında değişkenlikler yaşamaları normal kabul edilmektedir (Doğan ve Cebioğlu, 2011, s.12-16). Dönem itibariyle yaşamın pek çok alanında deneyim ve keşifler içerisinde olan beliren yetişkinlerin değişken, kararsız tavır ve tutumları olağan görülmektedir.

2.1.1.3. Kendine Odaklanma

Bu dönem, bireyin kendisine odaklanabildiği tek evre olarak görülmektedir. Birey, ergenlik döneminin kendisine getirdiği ailesine bağlanma zorunluluğundan bu dönem içerisinde atlatmıştır. Bu bağlamda aileye bağlılıktan ayrılırken eş zamanlı aile kurma sorumluluğu henüz alamadığından dolayı bu evrede kendine odaklanma süreci başlamıştır (Atak ve Çok, 2010, s.41-42). Bu etmenler doğrultusunda birey kendi amaç, istek ve hedeflerine odaklanarak yaşamını kendi istediği ölçütler doğrultusunda yönetmektedir. Yaşamın her alanında kendi özgür iradelerini kullanarak ihtiyaçlarını ve seçimlerini bu yönde şekillendirdikleri ifade edilebilir.

2.1.1.4. Arada Kalmışlık

Bu dönem içerisinde yer alan bireyler, ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir geçiş sürecinde oldukları için kendilerini tanımlamakta sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Bu süreç içerisinde asıl temel nokta yetişkinliğin kriterlerinin ne olduğu bireylerde ön plandadır. Bu dönem içerisinde yer alan bireylerde yetişkinlik kriterleri ise; davranışların sorumluluğunu üstlenme ve bağımsız karar alıp verme gibi etmenler karşımıza çıkmaktadır (Doğan ve Cebioğlu, 2011, s.12-16). Beliren yetişkinler çoğunlukla bu kriterleri savunarak bunların erişkin olmakla eş değer olduğuna inanmaktadırlar. Bu bağlamda beliren yetişkinlik dönemi içerisinde yer alan bireylerin tam bir yetişkin olduklarını hissedebilmeleri için bilişsel, duygusal ve ekonomik olarak bağımsızlığın kazanabilmesi ile mevcut olacağı gelişimsel bir süreç olduğu ifade edilebilir.

2.1.1.5. Sonsuz Olanaklara Sahip Olma Düşüncesi

Bu dönem; ikili ilişkilerin, eğitim ve meslek hayatının ve yaşamın pek çok alanında keşfin gerçekleştiği bir dönem olduğu görülmektedir. Beliren yetişkinlik dönemi içerisinde yer alan bireyler, isteklerini ve hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için pek çok fırsatlarla karşılaşmaktadırlar (Atak ve Çok, 2010, s.41-42). Bu dönem içerisinde beklentileri yüksek olan bireyler, yaşamın her evresindeki alternatifleri seçme konusunda bağımsız oldukları ifade edilmektedir. Beklentileri dahilinde iş ve eş seçimleri konusunda kendilerine uygun olan seçimleri yapmakta bağımsız oldukları belirtilmektedir.

Tüm bu etmenler doğrultusunda genç yetişkinlik döneminde olan birey; ruhsal, bedensel ve toplumsal yönlerden kimliğini geliştirme dönemi olarak ifade edilir. Bu dönem

içerisinde genç birey, kendisini tanımlamaya, algılamaya ve sosyal çevresindeki kendisine yönelik algılara oldukça önem vermektedir. Bu dönütler doğrultusunda kimlik öğelerini yerleştirmeye başlamaktadır (Ottekin, 2009, s.2). Üniversite dönemi, gençlerin ergenlik dönemi gibi zor bir dönemi atlattıktan sonra farklı bir çevreye, arkadaş grubuna geçerek kimlik gelişimleri ve cinsel yönlerden etkileşim içerisinde oldukları karmaşık bir dönem içerisine girmektedirler.

Üniversite ortamı, gençler için yeni başlangıç ve adımları içine alan bir süreç olarak ifade edebiliriz. Genellikle ailelerinin yanlarından uzakta olarak, yeni bir çevre ve ortam içerisine girerek pek çok stres etkenlerini de getirmektedir. Yetişkinlik döneminde olan genç, bu dönemde kendi kimliğini bularak geliştirme çabası içerisindedir (Çam, Engin ve Uğuryol, 2017, s.510-512). Üniversite öğrencileri, ergenlik dönemini sağlıklı ya da sağlıksız atlatabilmişlerse bile bu dönemde de problemleri olabilen bireyler olabilmektedirler. Çocukluk döneminden gençlik dönemine ve bu dönem içerisinden yetişkinliğe geçtikleri için sıkıntılarla karşılaşabilirler. Üniversite zamanları, genç bireyler için gelecek kaygılarını, eş seçimlerini, evlilik tutumlarını ve de davranışsal-sosyal olarak pek çok sorunu beraberinde getirmektedir.

2.2.2. Genç Yetişkinlik Döneminde Evlilik Algısı ve Tutumları

Eski dönemlerde evlilik kurumuna ait deneyim ve bilgiler kuşaktan kuşağa aktararak gelenekselliğini sürdürürken, sağlıklı bir evlilik birliği için bu deneyim ve bilgiler yeterli görülüyordu. Fakat hızla gelişen ve gelişmeye devam eden teknoloji, eğitim ve iletişim alanlarının etkisiyle her alanda olduğu gibi evlilik alanında da değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Bahsedilen bu değişim ve dönüşümün etkisiyle birlikte evlilik kurumuna oluşan algı, tutum ve beklentilerde de farklılıklar incelenmiştir (Yıldırım, 2007, s.16-26). Önceki zamanlarda evlilik süreçlerinde çoğunlukla görücü usulü tanıştırılma ve onaylama hakimken bugünün algısında bu dinamiklerin kırılarak bireyin kendisine ait evlilik algısı, tutumu ve beklentileri doğrultusunda eş seçimi yapıldığı görülmektedir (Türkaslan ve Süleymanov, 2010, s.54-66). Geleneksel dinamiklerin hakim olduğu önceki zaman evlilik süreçlerinde bireyin beklentilerinin ve seçimlerinin yok sayıldığı aşikardır. Günümüzde ise bu dinamiklerin genel anlamda birey odaklı olduğu ve bireyin evlilik gibi yaşamının önemli kararlarından biri olan bu durumu kendi seçim ve beklentileri doğrultusunda şekillendirerek verdiği söylenebilir.

Değişen değerler, sosyo-kültürel yapı ve etkenler, eğitim ve iletişim olanaklarının etkisiyle birlikte genç yetişkinlik döneminde genç bireylerin evliliğe olan algıları ve tutumları da farklılaşmaktadır. Evlilik alanında değişen bu dinamiklerin gençlerin sağlıklı bir evlilik birliği kurmaları amacıyla yapılan araştırmalar ve çalışmalar günümüzde oldukça kıymetlidir. Bu bağlamda genç yetişkinlik döneminde evlilik algısı ve tutumlarını literatür kapsamında gerçekleştirilen araştırma ve çalışmalar bağlamında değerlendirmenin daha sağlıklı olacağını ifade edebiliriz.

Genç bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını, içinde yaşamış oldukları aile ortamlarının etkilediği ifade edilmektedir. Genç bireyin anne baba tutumu ve anne babasının evlilik yaşantısı, bireyin evliliğe yönelik algı, tutum ve beklentilerinde oldukça önemi olduğu belirtilmektedir. Genç birey, eş seçimi kriterlerini şekillendirme sürecinde anne babasının sağlıklı ya da sağlıklı evlilik ilişkisinin bu seçimlerde etkili bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Bener ve Günay, 2013, s.2-3).

Bener ve Günay (2013) genç yetişkin bireylerin evlilik kurumuna yönelik tutum ve görüşlerini incelemek amacı ile gerçekleştirdiği çalışmada, evlilik tutumlarının cinsiyete göre farklılıklar gösterdiğini belirtmiştir. Cinsiyete göre genç kadınların erkeklere göre daha geleneksel bakış açısında olduğu sonucuna varmıştır. Bu durumun ise genç yetişkin bireylerin, evliliğe yönelik algı ve tutumlarının, toplumsal cinsiyet bakış açısı bakımından etkili olduğu belirtilmektedir. Baş ve Cengiz (2018) ise genç yetişkin bireylerle evlilik algısı üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında genç yetişkin bireylerin evliliği; yuva kurmak, yeni bir hayatı paylaşmak, mutlu bir birliktelik şeklinde tanımladıklarını ifade etmiştir. Ayrıca bu tanımlamaların dışında evliliğin gençler için çocuk sahibi olma düşüncesini çağrıştırdığı belirtilmiştir. Evlilik algısının cinsiyet faktörü bakımından incelendiğinde ise evliliğin, genç erkeklere göre sorumluluk, düzen ve huzuru ifade ederken; genç kadınlarda hayatı paylaşma ve yaşamın her alanında birbirine destek olabilme gibi anlamlar ortaya çıkmıştır. Pınar (2008) genç yetişkin bireylerle yaptığı çalışmada ise evlilik algısının gençler bakımından sorumluluk alma ve hayatı paylaşma şeklinde tanımladıklarını ifade etmiştir. Araştırma kapsamında ise araştırmaya katılan genç yetişkin bireylerin çoğunun evlilik birliği gerçekleştireceği kişide iyi huylu olması ve eğitilmiş olması yönünde beklentileri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca gençlerin eş seçiminde kendi kararlarını verdikten sonra ailelerinin onaylarını

alacak olmaları genç yetişkin bireylerin evlilik tutumları bakımından değerlendirilmiştir.

Literatür kapsamında genel hatlarla genç yetişkinlik döneminde gençlerin evliliğe olan algı ve tutumlarında;

- Evliliğin toplumda kabul görür olması,
- Mutlu ve huzurlu bir yaşam içerisinde olma isteği,
- Sağlıklı bir cinsel yaşam isteği,
- Çocuk sahibi olma isteği,
- Yaşamın sevinç ve kederini paylaşma isteği oluşturmaktadır (İşmen Gazioğlu, 2006; Ondaş, 2007; Türkaslan ve Süleymanov, 2010; Akbaş ve diğerleri, 2017; Bener ve Günay, 2013).

Yürütülmüş olan araştırmalar neticesinde ise genç yetişkinlik döneminde evlilik tutumlarını etkileyen değişkenlerin;

- Cinsiyet,
- Ekonomik Durumları,
- Aile yaşantısına dair algıları ve ailevi özellikleri,
- Ebeveynlerinin medeni durumları ve evlenme şekilleri,
- Ebeveynlerinin tutum ve davranışları
- Ebeveynlerinin evlilik yaşantılarında mutlu olup/olmamaları,
- Evlilik olgusuna atfedilen anlam ve değerler,
- Evlilik yaşantısındaki sorunlara (aldatma, şiddet, boşanma olgusu vb.) yönelik algıları,
- Evlilik dışı birlikte yaşama yönelik algıları vb. değişkenler genç yetişkin bireylerin evlilik tutumlarında büyük ölçüde rol oynamıştır (Akbaş ve diğerleri, 2017; Köroğlu, 2013; Pınar, 2008; Maden, 2015; Efe, 2013; Kayaalp, 2017; Şahin, 2019; Güllü, 2018).

2.2.3. Genç Yetişkinlikte Evliliğe Hazırlanma

Genç yetişkinlik döneminde evliliğe hazırlanma sürecini, bireyin evlilik birliğinden beklentileri ve eş seçimi belirlemektedir. Bu hazırlık sürecinde önemli olan faktör ise bireyin evlilik ve eş seçimi beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı ile ilgilidir.

Evliliğe olan süreçte eş seçimi konusunda kişiden kişiye değişebilen çok fazla ölçüt ve kriterler mevcuttur (Bener ve Günay, 2013, s.1-16). Çeşitlilik gösteren kriterlerin ise evlilik kararı almış bireyin, evlilik kararı aldığı partnerinde, kendi kişilik yapısına ve evlilik beklentileri ile örtüşen seçimleri karşımıza çıkacaktır. Kimisi karşı cinsin dış görünüş özelliklerini dikkate alırken, kimisi eğitim ve inanç etmenlerini göz önüne almaktadır. Bu durumun ise genç yetişkin bireyin, evliliğe olan algısı, beklentileri ve eş seçim kriterleriyle ilgili olduğu ifade edilebilir (İşmen Gazioğlu, 2006, s.107-123).

Eş seçimi kararı, bireyin yaşamı içerisinde vermiş olduğu mühim kararlardan biridir. Evliliğe hazırlık sürecinde eş seçimi kararında bireyin kendi kişilik özellikleri ve beklentileri ışığında karar vermesi evlilik birliğinin sağlıklı yürütülmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu süreçte eş seçimi kriterlerinde; fiziksel ve karakteristik özellikler, eğitim ve meslek, sosyo-ekonomik nitelikler, dini ve siyasi görüşler belirleyici olmaktadır (Kasapkara ve Kasapkara, 2014, s.793). Aranılan bu kriter ve seçimlerle birey, hayatını kiminle paylaşacağına ve kiminle birlikte çocuk sahibi olup ebeveyn olmak isteyeceğine karar vermektedir (Yıldırım, 2019, s.16-17).

Özüdoğru Düşünmez'e (2016) göre evliliğe hazırlık sürecinde belirlenen seçim ve kararlar bireyin yaşamında önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Değişen tercih dinamikleri ve değerlerle birlikte eş seçimi ve evlilik tutumlarında da değişiklikler görülmektedir. Evliliğe hazırlık sürecine giren genç yetişkin birey, içerisinde olduğu birlikteliğe yüklediği anlam ve değerleri, beklentileriyle birlikte ele alarak kararlar vermesi sağlıklı bir evlilik birliği için oldukça önemlidir.

Eş seçiminde kişiden kişiye değişen, birbirinden farklı geniş yelpazeli tercih ve kriterler, toplumlarda kültürel farklılıklardan dolayı değişiklikler göstermektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar eş seçimini etkileyen birçok etmen olduğunu göstermiştir. Bunlardan bazılarının yerleşim yeri, etnik köken, evliliğe karşı tutumların benzerliği ve karşı cinsin iletişim şekli dikkat çeken özellikler arasında görülmüştür (Türkaslan ve Süleymanov, 2010, s.54-66).

Evlilik sürecine giren çiftlerin aile yapılarının uygunluğu ve iki aile tarafından evlilik kararının uygunluk görmesi de çiftler için oldukça önemlidir. Evlilik birliğinin sadece çiftlerin yaşamlarını birleştirmesi ve paylaşması olarak görülmesi yanlıştır. Evlilik birliğine çiftlerin aileleri de katılmaktadır. Bu doğrultuda aile yapılarının uygunluğu

konusundaki farklılıklar hem aileler hem çiftler arasında baskı oluşturacaktır (Koroğlu, 2013, s.33-34). Bu sorunun ise evlilik birliği içerisinde kültürel sorunlara zemin hazırlayacağı ifade edilmektedir. Bireylerin içinde bulunmuş olduğu kültürel yapı, yaşamları içerisinde seçim ve kararlarında etkili olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumda kültür faktörünün de evliliğe hazırlık sürecinde verilen eş seçimi kararında etkili olduğu belirtilmektedir (Yıldırım, 2019, s.16-17).

Literatür kapsamında genç yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalar doğrultusunda genç yetişkinlerin eş seçme beklentileri ve kriterlerinde; bireyin evlilik birliği gerçekleştireceği kişinin fiziksel özellikleri, kişilik özellikleri, yaşı, sosyo-ekonomik özellikleri, eğitimi, dini ve inancı, siyasi görüşü, evlilik kararında çiftlerin aile kararlarının uygunluğu, evleneceği kişinin aile yapısı ve kültürel benzerlik oldukça önemli rol oynamaktadır (Akbaş ve diğerleri, 2019, s.93-100).

Son olarak bu bilgiler ışığında genç yetişkinlik döneminde evliliğe hazırlık sürecinde evlilik birliğine adım atacak çiftlere, sağlıklı bir evlilik yaşantısının temel dinamikleri konularında verilen profesyonel eğitimler ve danışmanlıklar evlilik birliğini zedeleyici unsurları önleme kapsamında büyük rol oynamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde evlilik öncesi profesyonel eğitim ve danışmanlık hizmeti alan çiftlerin, evlilik yaşantısının işlevselliğini ve fonksiyonelliğini pozitif yönde etkilediğini, eşler arası çatışmaların ve iletişim sorunlarının indirgenmediği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda evlilik birliği öncesi profesyonel danışmanlığın, önleyici, geliştirici ve eğitici olduğu belirtilebilir.

Evliliğe hazırlık sürecinde genç yetişkin bireylerin danışmanlık almak istedikleri konular, evlilik öncesi hazırlık programları ile örtüşmektedir. Evlilik öncesi programların;

- Çiftleri evlilik yaşantısı konusunda bilgilendirmek,
- Çiftlerin karşılıklı iletişim becerilerini artırma,
- Çiftlerin çatışma çözme becerileri edinmelerini sağlama,
- Çiftlerin cinsellik gibi hassas problem alanlarını birbirleriyle konuşmalarına olanak sağlama gibi hedef ve amaçları vardır (Haskan Avcı, 2014).

2.3. Aile Danışmanlığı ve Evlilik Olgusu

2.3.1. Aile Danışmanlığının Amacı ve Hedefleri

Aile danışmanlığı; aile kurumunun yapı ve dinamiklerini ve aile üyeleri arasındaki iletişim-davranış örüntülerini inceleyip değerlendirerek sorun odaklı yaklaşım temeli odağında ailenin işlevselliğini ve fonksiyonelliğini hedef alarak sağlıklı bir aile birlikteliği ve yaşantısını amaçlayan bir danışmanlık hizmetidir (Akçabozan ve Hatipoğlu Sümer, 2016, s.87-95).

Aile danışmanlığı; sağlıklı bir aile birlikteliğini oluşturabilmek ve aile fertlerinin problemlerini tanımlamak ve problemlere çözümler geliştirebilmek, aile fertlerinin iletişim ve tartışma becerilerini geliştirmek amacı doğrultusunda işlevsel bir aile ortamı oluşmasını amaçlamaktadır (Şabanova, 2017, s.12). Bu amaçlar doğrultusunda;

- Aile Danışmanlığı sürecinde aile fertleri ile görüşmeler gerçekleştirilerek sorunlar doğrultusunda hem bireyleri hem aileyi güçlendirip motive ederek aile fertleri ile birlikte çözümler geliştirilmesine imkan tanınmasıdır.
- Aile yaşantısı içerisinde bireylerin yaşamlarında öneme sahip olan diğer aile fertlerinin de danışmanlık sürecine aktif katılımını sağlamaktadır. Böylelikle sadece tek odaklı bir yaklaşımla bireyin sorunları ile çalışmak yerine aile fertlerindeki ilişki ve etkileşimlere odaklanma imkanı bulunmaktadır. Bu bağlamda yaşanan sorunların aile fertleri ile ele alınarak çok daha etkili sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olmaktadır.
- Aile danışmanlığının hedeflerinden bir diğeri ise aile danışmanlığına başvuran ailedeki tüm fertlere aynı mesajın aynı anda verilerek aile birliği içerisinde gizlilik durumunu azaltarak aile fertlerinin birbirlerine karşı samimi ve açık olmalarına imkan tanımaktadır.
- Aile fertleri arasında yaşanan çatışma ve kriz durumlarının danışmanlık süreci içerisinde doğrusal bir yaklaşım içerisinde bakılarak geniş perspektifler içerisinde değerlendirilip çözümler geliştirilmesi aile danışmanlığının hedefleri arasında gösterilmektedir (Yazıcıoğlu, 2018, s.141-143).

2.3.2. Aile Danışmanlığında Ele Alınan Başlıca Konular

Bu bölümde aile danışmanlığında ele alınan başlıca konular arasında; ‘‘Ekonomik Sorunlar’’, ‘‘Evlilikte Bozulma’’, ‘‘Çocuklarla İlgili Sorunlar’’, Aile Üyelerinde Alkol ve Madde Bağımlılığı’’, ‘‘Aile Büyükleriyle Kurulan İlişkilerde Sorunlar’’, ‘‘Özel

Gereksinimli Çocuğa Sahip Aileler” ve “Cinsel Sorunlar” kısımlarına yer verilmektedir.

2.3.2.1. Ekonomik Sorunlar

Günümüzde ekonominin getirmiş olduğu problemler karşısında aile içerisinde eşlerin çalışması zorunlu hale gelmiştir. Bu durumun ise ailenin içerisinde ev işleri paylaşımında ve çocuk bakımında çatışmaların yaşandığı görülmektedir (Güleç, 2018, s.19-24). Bu çatışmaların doğurduğu sorunlar aile içerisinde ekonomik sorunlar altında değerlendirilmektedir.

Aile danışmanlık hizmetine ekonomik sorunlar sebebiyle başvuran çiftlerin danışmanlık süreçlerinde genellikle tartışılan problemler şunlardır:

- Ev işlerinin paylaşımı konusunda yaşanan problemler
- Çocuk bakımı konusunda yaşanan problemler
- Evin geçimi ile ilgili problemler (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.88-91).

Ailenin en önemli işlevlerinden birisi aile üyelerinin en temel gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Günümüzde ekonomik sıkıntıların aile kurumunun üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek için bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ailelerin ekonomik kaygılarını ve sıkıntılarını gidererek ailenin iyilik halini kazanması sağlanmalıdır (Şabanova, 2017, s.47).

2.3.2.2. Evlilikte Bozulma

Evlilik birliği içerisinde eşler arasında yaşanan çatışmaların çoğunlukla alt temasında tartışma ve sorun çözme becerilerinin eksikliği gözlemlenmektedir. Çiftlerde yaşanan çatışmalarda bu eksiklikle beraber evlilik ilişkilerinin bozulmasına ve boşanma olgusunun ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir (Yazıcıoğlu, 2018, s.132-149).

Evlilik birliği içerisinde çatışmalar, ilişkilerin sınanmasını ve kontrol edilmesini ifade etmektedir. Evlilikte ortaya çıkan sorunların, eşler arasında bir çatışma durumuna ulaşılmadan uygun bir şekilde çözüme varılması sağlıklı bir evlilik birliği için oldukça önem arz etmektedir (Güleç, 2018, s.20-25). Eşler, çatışma durumlarında ilişkilerini güçlendirerek her iki eş içinde uygun olan alternatifler paylaşılıp çözüme gidilerek evlilik ilişkisinin yıpranmasına engel olabilmektedirler. Bu durumun ise sağlıklı bir iletişim kalıplarının gerekliliğini tekrar ön plana çıkarmaktadır. Çiftlerin tartışma ve

iletişim becerilerinin eksikliği, evlilik birliği içerisinde büyük sorunlar doğurmaktadır. Bu konuda sıkıntı yaşayan çiftlerin bireysel ya da eş terapisi olarak iletişim ve sorun çözme becerileri üzerinde çalışılarak evlilik yaşantılarına sağlıklı bir işlevsellik katılabilmektedir (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.88-91).

2.3.2.3. Çocuklarla İlgili Sorunlar

Aile içerisinde çocuklar farklı sorunlarla okul ortamı içerisinde problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemlerin zemininde aile faktöründen kaynaklanan sorunlar dahilinde profesyonel aile danışmanlık hizmeti gerekebilmektedir (Fidan, 2018, s.56-71). Çocuğun sorunlarında aile faktörü ön plandaysa bireysel danışmanlık hizmeti tatmin edici olmayabilmektedir. Sorun odaklı bir görüşme sonucunda okul ile birlikte aile üyelerinin eş güdümünün sağlanması profesyonel bir çözümdür (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.88-91).

Çocuğun yönlendirmesi ile ilgili sorunlar aile danışmanlığında sıkça gündeme gelen sorunlar arasındadır. Aile yaşantısı içerisinde çocuğun davranışları konusunda disiplin ve yönlendirme tutumlarında eşler arasında çatışmalar doğabilmektedir. Bu sorunlar ise evlilik birliği içerisinde stresin ve dengesizliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Şabanova, 2017, s.48-50). Bu durum karşısında da aile danışmanlık hizmetinden yararlanılabilmektedir. Aile danışmanlığı, aile yaşantısı içerisindeki davranış ve etkileşim örüntülerinde sağlıklı değişimlere imkan tanımaktadır (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.88-91).

Çocukların ergenlik dönemi üzerinde durulması gerekli bir diğer sorun alanıdır. Çocukların ergenlik dönemlerinde yaşamış oldukları fizyolojik ve psikolojik değişimler, ikili ilişkiler ve sosyal çevresinde yaşamış olduğu sorunlar, anne babaları tarafından beklenti ve isteklerinin karşılanamaması durumunda çocuk açısından bazı psikolojik sorunlara ve bu sorunlar altında genellikle depresyona neden olabilmektedir (Şabanova, 2017, s.48-50). Depresyonun yoğun geçmesi ergenlik dönemindeki bireyin intihar düşüncesinin doğmasına kadar sebebiyet vermektedir. Aile danışmanlığı, çocuk ve aile odaklı terapi süreçlerinde bu sorunlar karşısında oldukça etkilidir (Yazıcıoğlu, 2018, s.142).

Ergenlik dönemi sonrası da aile danışmanlığının temel konuları arasında yer almaktadır. Genellikle genç yetişkinlik döneminde olan bireylere sahip olan ailelerin, çocuklarının

evden ayrılma zamanları geldiklerinde (üniversiteye başlama, evlilik vs.) aile yaşantısı içerisinde bir kriz durumunun doğduğu gözlemlenmektedir (Şabanova, 2017, s.48-50). Aile danışmanlığı, genç yetişkin çocukların psiko-sosyal yönden evden ayrılmalarında yardımcı olduğu gibi, ebeveynlerinin de sağlıklı bir tutum ve davranış göstermelerinde yardımcı olur (Yazıcıoğlu, 2018, s.142).

2.3.2.4. Aile Üyelerinde Alkol ve Madde Bağımlılığı

Aile üyelerinden bir veya birkaç kişinin alkol ve/veya madde bağımlısı olması ailenin yapısını, dinamiklerini ve bağımlı olmayan diğer üyelerini etkilemektedir. Dolayısıyla bu durumun aile birliği içerisinde bağımlılık davranış kalıpları gelişerek sürdürülebilir olduğu ifade edilmektedir (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s.88-91). Aile birliği içerisinde bağımlı birey, çeşitli niteliklerde davranış biçimleri geliştirebilmektedir. Eşler arasında bağımlılık konusunda bağımlı eşin davranış bozukluklarını evlilik birliğini sürdürebilmek adına göz ardı etmek mevcut olan sorunun devam etmesine olanak sağlamak anlamına gelmektedir. Bu yüzden alkol ve madde bağımlılığı problemleri yaşayan eşlerin ve aile üyelerinin danışmanlık almalarının sağlıklı bir aile yapısı adına önemli bir ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Yazıcıoğlu, 2018, s.142).

Alkol ve madde bağımlılığı sorunu yaşayan aile üyelerinde sağlıklı aile dinamikleri görülebilmektedir. Bu olumsuz durumun ailenin gelişimini etkileyerek, aile birliğinin ve yaşantısının, değişimlere ve krizlere uyum sağlama yeteneğini bozduğu ve bununla birlikte sağlıklı bir aile yaşantısı sunduğu vurgulanmaktadır (Eşsizoglu, 2018, s.109-110). Bağımlılık olgusu ile birlikte sağlıklı savunma mekanizmalarının hakim olduğu aile yaşantıları içerisinde paylaşılan roller, tutum ve davranışlar aile ilişkilerini ve aile uyumunu sekteye düşürdüğü belirtilebilir.

2.3.2.5. Aile Büyükleriyle Kurulan İlişkilerde Sorunlar

Aile içerisinde yaşlı veya bakıma muhtaç aile büyüklerinin olması, evlilik yaşantısı içerisinde sorumlulukları arttırdığı ve bu sorumlulukların eşler arasında çatışmalara sebebiyet verdiği ifade edilmiştir (Yazıcıoğlu, 2018, s.140-141). Bu durumun yanı sıra her iki eşin aile büyükleri tarafından yaşanan uyuşmazlıklar, problemler evlilik birliğinin yapısını zedeleyici unsurlar arasında görülmektedir. Aile içerisinde eşlerden birisinin kendi aile fertleriyle birlikte oturması da eşler arasında evlilik birliği içerisinde sorun teşkil edebilmektedir. Eşler arasında bir tarafın onay vermediği eşin kendi ailesine

maddi yönden destek sağlaması evlilik birliği içerisinde zedeleyici unsurlar yaratabilmektedir (Şabanova, 2017, s.51).

Eşlerin evlilik birliği içerisinde aile büyükleri ile (kayınvalide, kayınpeder vb.) kurulan ilişkilerin dengeli olması oldukça önemlidir. Bazı çiftler, aile büyükleri ile ilişkilerini tamamen soyutlayarak kendi evlilik yaşantılarında bağımsızlık oluşturmak istedikleri görülmektedir. Bu durumda eşler arasında evliliği aşındırıcı etkisi olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Evlilik sanatının, aile büyükleriyle dengeli bir ilişkiyi sürdürürken bağımsızlaşmayı içermesiyle mümkün olacağı vurgulanmaktadır (Aksaray, 2018, s.8-10).

2.3.2.6. Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Aileler

Ailelerin özel gereksinimli çocuğa sahip olmaları ile yaşanan stres kaynaklarının yanı sıra duygusal zorlanma yaşadıkları görülmektedir. Aileler özel gereksinimli çocuklarının durumlarına yönelik yaşadıkları bilgi eksiklikleri, çocuklarının durumları hakkında ailelerine ya da sosyal çevrelerine anlatabilmekte yaşadıkları sıkıntılar, görülen davranış ve sağlık problemleri, tedavi ve eğitimleri ile ilgili yeterli bilgi alamama, çocukları için uygun eğitim kurumu bulma çabaları özel gereksinimli çocuğa sahip olan ailelerin yaşadıkları başlıca sıkıntıları oluşturmaktadır (Kaytez, Durualp ve Kadan, 2015, s.198).

Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin, aile üyelerinin psiko-sosyal yönü ve aile dinamiklerinin fonksiyonelliğine yönelik danışmanlık hizmetine ihtiyaçları oldukça büyüktür. Toplum içerisinde aile uyum süreçlerinde, ailenin yapı ve işlevselliğinde, aile üyelerinin psiko-sosyal durumlarına yönelik gerçekleştirilen danışmanlıklar oldukça önem arz etmektedir (Yazıcıoğlu, 2018, s.142).

Özel gereksinimli çocuğun tanısı ile birlikte aile yaşantısı içerisinde değişiklikler görülmektedir. Aileler, çocuklarının tanısından önceki yaşantılarının tamamen değişerek sürecin getirmiş olduğu sıkıntılar ile birlikte maddi giderlerin artması, tedavi süreci içerisinde yaşanan gerginlik, stres, umutsuzluk vb. sebepler hem aile üyelerini hem de ailenin sosyal çevresini oldukça etkilemektedir (Fidan, 2018, s.66).

2.3.2.7. Cinsel Sorunlar

Evlilik birliği içerisinde cinsellik, evlilik yapısının temel unsurlarından birisidir. Evlilik birliği içerisinde cinsel yönden tatmin olamama, cinsel işlev bozuklukları ve

doyumsuzluklar evlilik yaşantısına yıkıcı etkiler arasında görülmektedir. Evlilikte sağlıklı bir cinsel yaşamın, çiftler arasındaki uyum ve mutluluklarında önemli bir faktör olarak gösterilmektedir (Şabanova, 2017, s.50). Evlilik birliği içerisinde başlıca yaşanan cinsel sorunlar; vajinismus, disparoni, prematür ejakülasyon, kadında orgazm bozukluğu, erkekte orgazm bozukluğu, erkekte erektil bozukluk, cinsel istekte azalma ve cinsellikten tikslenme bozukluğu olarak cinsel sorunlar arasında yer almaktadır (Güleç, 2018, s.49-51).

Evlilik birliği içerisinde cinsel hayatı çiftlerin genel iletişimlerinden bağımsız düşünmek ve değerlendirmek oldukça yanlıştır. Bu yönden eşler arasındaki iletişimsizliğin evlilik yaşantısı içerisinde cinsel doyum ve işlevlerini de etkilemesi kaçınılmazdır. Cinsel sorunların ise evlilikte çatışmalara ve duygusal uzaklaşmalara sebep olduğu değerlendirilmektedir (Gülsün, Ak, Bozkurt, 2009, s.75).

2.3.3. Aile Danışmanlığında Evlilik Olgusuna Yaklaşım

Günümüzdeki aile yapısının temelleri ve dinamikleri bakımından yaşanan değişimlerle birlikte evlilik ve aile yaşantılarında ortaya çıkan sorunların çözümlenmesinde aile danışmanlığının önemi oldukça büyüktür. Değişen toplumsal yapı ve aile dinamiklerinin farklılaşmasından dolayı aile üyelerinin davranış biçimlerini ve ilişkilerini değerlendirmek oldukça güç bir hal almıştır (Şabanova, 2017, s.12-13). Bu durumun ise aile içi iletişimin bütünselliğini bozduğunu ve ilişkileri korumanın güçleştiği belirtilmiştir.

Aile danışmanlığında evlilik olgusuna yaklaşımında, danışmanın amacı ve hedefi; çiftler ve ailenin diğer üyeleri arasındaki iletişim sorunlarını çözümlenmek, evlilik birliğine ve aile yaşantılarını zedeleyici unsurlar arasında gözükten dirençleri, danışanlarla birlikte ele alıp değerlendirmek, sadece eşler arası bir danışmanlık sürecinin haricinde aile içi ilişkilerin ve etkileşimlerin odak noktası olduğu bir terapotik süreç yönetmek, çiftlerde sağlıksız ve işlevsiz davranış kalıplarını düzeltmek evlilik olgusunda yaklaşımın temel esaslarındandır (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s. 88-91).

Bu bilgiler doğrultusunda profesyonel aile danışmanlığının evlilik olgusuna yaklaşımını genel hatlar çerçevesinde değerlendirirsek;

- Evlilik birliği içerisinde bireylerdeki psikolojik problemlerin ve işlevsel bozuklukların, eşler arası ilişkiler bağlamında değerlendirip evlilik birliğinin işlevselliğini sağlamak,
- Aile yaşantısı ve evliliğin her alanında yaşanabilecek veya yaşanan çatışmaların çözümlemesine olanak sağlamak,
- Danışmanlık sürecinde bireylerin sosyal çevrelerini de ele alarak değerlendirmek,
- Çiftlerin atışma, iletişim kurma becerilerini geliştirme,
- Duygusal gereksinimleri, ihtiyaçları ve beklentileri belirlemek ve desteklemek,
- Sorun alanlarındaki ana temaları belirlemek ve sorunların çözümünde kaynak davranışlarının ve kullanma güçlerinin belirlenmesi ve harekete geçirilmesi,
- Rol dağılımı ve paylaşım konularında uyumun arttırılması,
- Aile üyelerinin toplumsal çevresi ile bütünleşmesini sağlamak esastır (Ayaz ve Kılıçaraslan, 2010, s. 88-91).

2.4. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Çalışmanın bu kısmında literatüre dayalı olarak konu ile ilgili yapılmış olan araştırmalar aktarılmıştır.

İşmen Gazioğlu (2006) genç yetişkin bireylerin evlilik ve aile hayatlarına yönelik düşüncelerini incelemek amacı ile bir araştırma geerleştirmiştir. Araştırmanın örneklem grubu, 546 lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrencisinden oluşmuştur. Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin evlilik ve aile hayatlarına yönelik düşüncelerini araştırmacı tarafından geliştirilmiş 109 maddeden oluşan bir anket yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerin evliliğe yönelik görüşlerinin kadınlardan daha geleneksel olduğu, kadınların ise daha modern eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları belirtilmiştir.

Koç, Sezer, Balçın, Turhan, Polat, Bölükbaş (2007) tarafından ise üniversite öğrencilerinin evlilik kavramına atfettikleri anlamları incelemek üzere bir çalışma yapılmıştır. Araştırma, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 762 öğrenci ile geerleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin evliliğe atfettikleri anlamlarda cinsiyetin bir faktör olduğu belirtilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyleri orta düzeyde olan öğrencilerin evlilik kavramına yaptıkları atıflar, sosyo-

ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerden daha olumlu düzeyde olduğu belirtilmiştir. Düşük sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin ise evlilik kavramına daha çok olumlu atıflar yükledikleri belirtilmiştir.

Ondaş (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversite eğitimlerine devam eden kişilerin evliliğe yönelik düşünceleri ve eşlerini seçme tutumları incelenmiştir. Yapılan bu çalışma Ankara’da bulunan üniversitelerde gerçekleştirilmiştir. İlgili üniversitelerde bulunan fakültelerde öğrenimlerine devam eden 1. ve 4. Sınıfta eğitim gören 523 öğrenci katılım göstermiştir. Yapılan araştırma kapsamında ulaşılan verilere göre öğrencilerin çoğunluğu evlilik yaşını 25-29 olarak belirlerken diğer öğrenciler ise evlilik yaşının 22-25 olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu evliliğin, soyun sürekliliğini sağlayacağı, cinsel birlikteliğin yaşanmasında rahatlık kazanılacağı ve derli toplu bir yaşam sunacağını konusunda katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğu evlenmeden önce sevgililik sürecinin olması gerektiğini belirtirken aynı çoğunluk evlenmeden önce cinsellik içeren bir yakınlaşmanın olmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Pınar (2008), üniversite öğrencilerinin evliliğe bakış açılarını belirlemek amacıyla bir araştırma yürütmüştür. Araştırmanın örneklem grubunu Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi son sınıfta okuyan ve partneri olan 70 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin genel olarak evliliğe yaşantısına karşı duyarlı ve olumlu bir bakış açısı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma bulguları kapsamında üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantılarında iletişim sorunlarıyla baş edebilme becerilerine sahip oldukları belirtilirken gelişebilecek cinsel sorunları neticesinde rahat hissedemedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencileri ile yürütülen araştırma neticesinde evlilik öncesi danışmanlığa ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Türkarıslan ve Süleymanov (2010) tarafından yapılan araştırmada ise Azerbaycan ve Türkiye’de olan üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşüncelerini belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde Türkiye’de 12 üniversiteden 1680 öğrenci ve Azerbaycan’da 18 üniversitenin 530 öğrencisiyle araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda her iki ülkedeki üniversite öğrencileri için evlilik kurumuna dair önemin korunduğu belirtilmiştir. Araştırmadan

alınan sonuçlar neticesinde üniversite öğrencilerinin evlilik birliği süreçlerine ilişkin tutum ve davranışlarının, evliliğe bakış açılarının üniversite dönemi süreci içerisinde aldıkları eğitimin tek başına etken olmadığını belirtmişlerdir. Konu bazında üniversite öğrencisinin sosyo-demografik değişkenlerinin ve kültürel özelliklerin yapısı ve farklılıklarının bu tutum ve etkenlerde rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Hamamcı, Buğa ve Duran (2011) tarafından yapılmış olan araştırmada ise üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantısı ile ilgili bilgileri elde etmek için başvurdukları kaynakların incelenmesi ve evlilik öncesi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın örneklem grubunu Gaziantep Üniversitesi'nin değişik fakültelerinde öğrenim gören 325 öğrenci oluşturmuştur. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantısı ile ilgili bilgi ve becerilerinin genellikle arkadaş ortamından ve evli bireylerden aldıkları bilgiler neticesinde şekillendiği ve de televizyon programlarının aracılığıyla öğrencilerin evlilik yaşantısıyla ilgili bilgilerin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarında öğrencilerin en fazla çiftler arasındaki bağlılığı geliştirme, iletişim becerilerini geliştirme, anne baba olmayı öğrenme ve boşanmayı önleme konularında eğitim almak istedikleri belirtilmiştir.

Bener ve Günay (2013) tarafından yapılan araştırmada ise üniversite öğrencilerinin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarına yönelik bir konu araştırılmıştır. Karabük Üniversitesi'nde 931 öğrenci ile yürütülen araştırmanın sonuçları neticesinde üniversite öğrencilerinin, evlilik ve aile yaşamına karşı olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını ve bu tutumların çeşitli değişkenler doğrultusunda anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilmiştir.

Köroğlu (2013) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşlerini ve bu görüşleri etkileyen etmenler incelenmiştir. Araştırma, Karabük Üniversitesi'nde farklı fakültelerde öğrenimlerine devam etmekte olan 570 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda ise üniversite öğrencilerinin evlilik kararlarında eğitim faktörü ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencileri evlilik kararlarını alabilmeleri için öğrenimlerini tamamlayıp iş hayatına adım atmalarının gerekliliğini ve buna bağlı olarak öğrencilerin ekonomik özgürlüğünün olmasının evlilik kararında etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Efe (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise genç yetişkin kişilerin evlenecekleri kişileri tercih etme kriterlerini araştırmak üzere gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya çeşitli üniversitelerde eğitim hayatına devam eden 3177 genç yetişkin birey katılmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen verilere göre eş seçimlerinde farklı kriterlere rastlanmıştır. Bu kriterlerin sıralaması yapıldığında en çok tercih edilen kriterler şu şekilde sıralanmıştır: evlenmek üzere seçilen kişinin karşı tarafı sevmesi, dürüstlük, güvenilirlik, sadıklık, saygılılık, sorumluluğu taşıyabilme, psikolojik yönden sıhhatli olma, hoşgörü sahibi olma, kişisel bakımına dikkat etme ve merhamet sahibi olması yönünde ifade edilmiştir.

Haskan Avcı (2014) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerinde problem yaşadıkları alanlar, evlendikten sonra problem yaşayacaklarını düşündükleri alanlar ve evlenmeden önce hangi konularda eğitim almak istediklerine yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, elverişli örnekleme yöntemi kullanılarak Ankara'da farklı üniversitelerde öğrenim gören 366 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde en fazla problem yaşadıkları alanların sırasıyla iletişim, çatışma çözme, farklılıkları kabul, romantizm-cinsellik, sosyal destek olduğu belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin en fazla eğitim almak istedikleri alanlar ise sırasıyla iletişim, çatışma çözme, farklılıkları kabul, romantizm-cinsellik ve sosyal destek olduğu belirtilmiştir.

Keldal (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversitede öğrenimlerine devam eden öğrencilerin evlilik tutumları, evlenecekleri kişiyi seçerken dikkat ettikleri nitelikler incelenmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu üniversite eğitimlerine devam eden 718 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre erkeklerin evlenmeye dair tavırları kadınlara kıyasla daha olumludur. Bir diğer sonuç ise duygusal birlikteliği olanların evlenmeye dair tavırları duygusal birlikteliği olmayanlara kıyasla daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Başay (2015) tarafından yürütülen çalışmada üniversitede öğrenimlerine devam eden genç yetişkin bireylerin eş seçim kriterleri ve benlik yapısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde bulunan farklı bölümlerden 3. ve 4. sınıflarda eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma sonunda elde edilen verilere göre kadın katılımcılar

evlenecekleri kişinin dini yönlerinin kuvvetli olmasına ve ebeveynlerinin evlilik kararlarına ilişkin izinlerine dikkat ederlerken erkek katılımcılar da ise seçecekleri partnerin daha önce cinsel bir birliktelik yaşamamış olmasına önem vermekte olduğu saptanmıştır.

Çalışkan, Taşhan, Orhan ve Nacar (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise duygusal bir ilişki yaşayan ve duygusal bir birlikteliği olmayan genç yetişkin bireylerin seçimlerini karşılaştırılmıştır. Araştırma, bir devlet üniversitesinde bulunan fakülteler ve yüksekokullarda eğitimlerine devam eden ve son sınıfta eğitim görmekte olan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada örneklem seçilimine başvurulmamış veri elde edildiği zamanda ortamda bulunan ve gönüllülük esasıyla çalışmaya katılan 1446 genç yetişkin ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda duygusal birlikteliği olan kişilerin eş seçim tercihlerinde karşı cinsin kişiliğine dikkat edeceği, duygusal bir birlikteliğe sahip olmayan katılımcıların ise eş seçim tercihlerinde mantığı ön planda tutacağı ve dini yönlerinin kuvvetli olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Elde edilen veriler ışığında duygusal birlikteliğe sahip olmanın eş seçim tercihlerini etkilediği gözlemlenmiştir.

Karabacak ve Çiftçi (2016) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde akılcı olmayan inançları ile evliliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri arasından uygun örnekleme yoluyla seçilen 744 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre romantik ilişkiye sahip olan üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının romantik ilişkisi olmayan öğrencilere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tüzer (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise genç yetişkin bireylerin kişilik özellikleri ile eş seçim kriterleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çağ Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden 307 katılımcı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcılar basit tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre genç yetişkinlerin cinsiyet durumları ve birlikte yaşam sürme istekleri arasında anlamlı bir farka ulaşılmıştır. Erkek katılımcılarda birlikte yaşam sürme eğilimi kadın katılımcılara göre yüksek çıkmıştır. Bir diğer elde edilen sonuç ise evlenme fikrinde olmayanların birlikte yaşam sürme isteği fazla görülmektedir.

Kayaalp (2017) tarafından yapılan araştırmada, genç erişkinlerin evlilik üzerine tutumunu etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırma, Kuzey Kıbrıs'ta 25-30 yaş aralığında olan amaca dönük örnekleme yöntemi kapsamında 100 genç erişkinle yapılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynleri boşanmış genç erişkinlerin diğer katılımcılara göre evlilik üzerine olumsuz tutumda oldukları saptanmıştır.

Yalçın, Arslan-Kılıçoğlu ve Acar (2017) tarafından yürütölmüş olan çalışmada üniversite öğrencilerinin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın örnekleme grubunu iki farklı üniversitede öğrenimine devam etmekte olan uygun örnekleme yoluyla seçilen 307 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmadan alınan sonuçlar neticesinde öğrencilerin evlilik ve toplumsal cinsiyete yönelik tutumları hem cinsiyete hem de öğrenim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiğini belirtmişlerdir.

Baş ve Cengiz (2018) tarafından yapılan çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde son sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin aile ve evliliğe yönelik düşüncelerini anlamaya ve açıklamaya yönelik yapılan nitel araştırmada, araştırma kapsamına alınan üniversite öğrencilerinin aile ve evlilik konusunda gelenekselci bir bakış açısına sahip oldukları ve bu bakış açısının kadın ve erkek öğrenciler arasında büyük farklılık göstermediği ifade edilmiştir. Üniversite öğrencileri günümüzde hala ailenin ve evliliğin önemli olduğu araştırma sonucunda belirtilmiştir.

Güllü (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise evlilik deneyimi yaşamamış genç yetişkin bireylerin karşı cinsten istekleri farklı değişkenler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın alışma grubunu Ankara, İstanbul ve Afyonkarahisar'da bulunan 19-30 yaş aralığındaki 174 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcılar "Kolaylıkla Bulunabilen Örnekleme yolu ile seçilmişlerdir. Çalışmanın sonucunda karşı cinsten isteklerin iki cinsiyet arasında anlamlı olarak değiştiği saptanarak kadın katılımcıların partnerlerinden isteklerinin erkek katılımcılara göre fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Sümböl (2018) üniversitede öğrenim gören öğrencilerin evliliğe dair tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, genç yetişkin bireylerin evliliğe yönelik düşüncelerinin duygusal zekaları ve umutsuzlukları ile arasındaki ilişki incelemiştir. Çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde öğrenimlerine devam eden 270 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın sonucunda genç yetişkinlerin evlilik tutumlarında duygusal zekâlarının ve umutsuzluk seviyelerinin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Akbaş ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler konu başlığında bir araştırma yürütülmüştür. Araştırma, Çukurova Üniversitesi'nde Ebelik ve Hemşirelik bölümlerinde öğrenim gören 1530 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına yönelik olumlu bir bakış açısında olduğunun ve evliliğe yönelik korkuların ise ebeveynlerinin nikâhlı olma ve mutlu olma durumlarından etkilenildiği durumu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2019) tarafından ise üniversite öğrencilerinin çeşitli kaynaklardan aldığı evlilik mesajları ve evlilik tutumlarını incelemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, Ankara'da bir devlet üniversitesinde öğrenimine devam eden 1013 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre evlilik konusunda olumlu, olumsuz ve nötr mesajların dört kaynaktan alındığının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Evlilik mesajlarının kaynakları; aile, arkadaşlar, kitle iletişim araçları olduğu belirtilmiştir. Aile, arkadaşlar, kitle iletişim araçları, diğer organizasyon kaynakları ile bu kaynakların hepsinden alınan genel evlilik mesajlarının puanları üst düzeyde olumlu olan üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu ifade edilmiştir.

Tunç (2019) genç yetişkin bireylerin aile kurumuna duydukları aidiyet hissi, evlilikten beklentileri ve tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğrenim gören seçkisiz örnekleme modeli ile seçilen 472 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda ise katılımcıların ailelerine duydukları aidiyet hissi ile evliliğe dair beklentileri ve evliliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin anlamlı olarak değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldıray ve Çelik (2020) tarafından yapılan çalışmada üniversitede eğitim gören genç yetişkin bireylerin evlenmeden yaşanan cinsel birliktelik hakkında düşünceleri ve toplumda var olan cinsiyet rolü arasında var olan ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya üniversite eğitimine devam eden 247 kişi katılmıştır. Katılımcılar tabakalı örnekleme modeli ile seçilmişlerdir. Elde edilen veriler ışığında üniversitede eğitimlerine devam eden genç yetişkin bireylerin evlenmeden yaşanan cinsel

birliktelik hakkında düşünceleri ve toplumda var olan cinsiyet rolü arasında anlamlı bir bağı ulaşılmıştır.

Yılıgör (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversite öğrenimine devam eden kişilerin duygusal birlikteliklerinde akılcı olmayan inanışlarının evliliğe dair tutumlarını ve psikolojik semptomları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bir devlet üniversitesinde öğrenci olan 400 katılımcı ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama yönteminin uygulandığı bu çalışmanın sonuçlarına göre üniversite öğrenimine devam eden kişilerin duygusal birlikteliklerinde akılcı olmayan inanışları ve evliliğe dair tutumları arasındaki ilişki arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Parlar (2020) genç yetişkin bireylerin aşk stillerinin evliliğe dair tutumlarına olan etkisini incelediği bir çalışma gerçekleştirmiştir. İstanbul’da gerçekleştirilen bu çalışmada 440 genç yetişkin birey tesadüfi örnekleme modeliyle seçilerek flört geçmişi olan ve araştırma sırasında partneri olan bireyler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma sonucunda genç yetişkin bireyler ciddi görmedikleri ilişki tarzlarının evlilik tutumlarına anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Buna karşın tutku dolu ve sahiplenen ilişki tarzlarının evliliğe yönelik pozitif tutumlarında anlamlı bir etkisinin olduğu belirtilmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntemine ve yöntemin alt bölümlerine ilişkin bilgilerin yer aldığı bu bölümde sırasıyla; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verileri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yöntemine sahip bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. İki yaygın türünden birisi “basit (tekil) tarama”, diğeri ise “ilişkisel tarama”dır (Karasar, 2015, s.77). Bu çalışmada, 2020-2021 güz dönemi içerisinde Konya ili örneğinde sosyal hizmet bölümü lisans eğitimine devam etmekte olan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre evlilik tutumları arasındaki ilişkiler inceleneceğinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim

varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2015, s.81).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerde lisans eğitimine devam etmekte olan sosyal hizmet bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Hali hazırda üniversitelerin bünyesinde aktif halde olan 70 sosyal hizmet bölümü mevcuttur. Sadece üç ildeki üniversitelerde dört ve daha fazla sosyal hizmet bölümü vardır. Bahse konu illerden biri araştırmanın çalışma evreni olarak seçilen Konya'dır. Konya'da bulunan Selçuk Üniversitesi'nde 2, Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde 1 ve KTO Karatay Üniversitesi'nde 1 olmak üzere toplam 4 sosyal hizmet bölümü bulunmakta olup bu bölümlerde 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz dönemi itibarıyla toplam 1.066 lisans öğrencisi (bk. Tablo 1) sosyal hizmet eğitimine devam etmektedir. Bunlar içerisinde 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerin sayısı toplam 816'dır. Daha önce de değinildiği üzere araştırma evrenindeki üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerindeki birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin WhatsApp gruplarına henüz dahil olmamalarından dolayı araştırmaya birinci sınıf sosyal hizmet öğrencileri dahil edilmemiştir.

Tablo 1. Konya'daki Sosyal Hizmet Bölümlerinin Genel Durumu

Sıra No	Bağlı Olunan Üniversite	Bağlı Olunan Fakülte / Yüksekokul	Üniversitenin Türü	Bölümün Öğrenci Sayısı
1	Selçuk Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Devlet	382
2	Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Devlet	217
3	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Devlet	255
4	KTO Karatay Üniversitesi	Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	Vakıf	212

TOPLAM	1.066
--------	-------

Araştırmada çalışma evrenini temsil edecek şekilde temsil edecek yeterli sayıda örneklemin hesaplanması aşağıda gösterilmiştir.

Örnekleme sayısı ;

N: Çalışma evrenindeki kişi sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmemiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülme sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

$$n = \frac{N * t^2 * p * q}{(N - 1) d^2 + t^2 * p * q} \quad n = \frac{816 * (1.96)^2 * 0.50 * 0.50}{(815)(0.03)^2 + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = 263$$

Buna göre %95 güven düzeyinde ve %5 örnekleme hatasında tam sayım örnekleme ile belirlenen 816 kişilik çalışma evreninden seçilmesi gereken örnekleme sayısı 263 bulunmuştur. Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini artırmak ve örnekleme hatasını düşürmek amacıyla araştırmacı tarafından bu sayı daha fazla tutulmaya çalışılmış, araştırmanın online anket ve ölçek uygulama süreci içerisinde ilgili üniversitelerin Sosyal hizmet bölümü'nde okuyan tüm 2, 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinden araştırmaya gönüllü katılan öğrenciler araştırmanın örnekleme dahil edilmiştir. Sonuç olarak online uygulamasına katılan Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden 109 öğrenci, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden 97 öğrenci, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden 111 öğrenci ve Beyşehir Ali Akkanat Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü'nden 62 öğrenci olmak üzere toplam 379 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu durumda hesaplanan örnekleme hatası %3,69'dur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak üzere Konya ili örneğinde üniversitelerin sosyal hizmet bölümü'nde okuyan öğrencilere Kişisel Bilgi Formu ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği'nin çalışma kapsamında kullanılmasına dair alınan izin belgesine Ek 2'de yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından literatür bilgilerine dayalı olarak 19 sorudan oluşturulmuştur (Akbaş ve diğerleri, 2017; Türkaslan ve Süleymanov, 2010; Bener ve Günay, 2013; Ondaş, 2007; Köroğlu, 2013; Pınar, 2008; Maden, 2015; Efe, 2013; Kayaalp, 2017; Şahin, 2019; Güllü, 2018). Formda yer alan ilk 11 soru sosyal hizmet lisans öğrencilerinin araştırma için gerekli görülen sosyo-demografik özelliklerine; 12-19. sorular ise sosyal hizmet öğrencilerinin, evliliğe bakış açıları, evlilik tercihleri ve evlilikten beklentilerine dair çeşitli sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

Bayoğlu ve Atlı (2014) tarafından geliştirilen "İnönü Evlilik Tutum Ölçeği" genç yetişkin bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek, 2013-2014 akademik yılında Türkiye'deki üç farklı üniversitede öğrenim gören 696 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirleyebilmek için, Cronbach alfa, test-tekrar test, testi yarılama analizleri ve yapı geçerliği için doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği'nin toplam varyansın %36'sını açıklayan tek faktörlü bir yapıda olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik değerleri 0,87 ve 0,90 değerleri arasında bulunmuştur.

Genç yetişkinlerin evlilik ve evlilik kurumuna yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş İnönü Evlilik Tutum Ölçeği bir kendini değerlendirme ölçeği olup daha ziyade genç yetişkinlere (üniversite öğrencileri) uygulanmaktadır. Ölçek 5'li Likert (1 Hiç katılmıyorum - 5 Kesinlikle katılıyorum) derecelendirmesine sahiptir. 21 maddeden oluşan İnönü Evlilik Tutum Ölçeğinden elde edilen puanın yüksek olması evliliğe yönelik olumlu tutumu, puanın düşük olması ise evliliğe yönelik olumsuz tutumu ifade etmektedir. Ölçekten en fazla 105 puan, en az 21 puan alınabilmektedir.

3.4. Verileri Toplama Süreci

Araştırmanın çalışma evreninde yer alan Konya'daki üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde lisans eğitimlerine devam etmekte olan öğrencilere veri toplama araçları öncelikle planlandığı üzere 2020 yılı Mayıs ayı içerisinde yüz yüze uygulanmak istenmiştir. Ancak COVID-19 pandemi koşullarında uygulamadan verim alınamayacağı düşüncesiyle araştırmanın uygulama aşaması 2020 yılı Eylül ayına ertelenmiştir. Bu dönemde COVID-19 Pandemi koşullarının yeniden ağırlaşması üzerine daha fazla erteleme yapılmadan veri toplama araçları elektronik ortama uyarlanarak araştırmanın online şekilde yapılmasına karar verilmiştir. Daha sonra Konya'daki Üniversitelerin sosyal hizmet bölüm başkanlarıyla görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerde bölüm başkanlarına araştırma hakkında bilgi verilip destekleri istenmiştir. Tüm bölüm başkanlarının desteği doğrultusunda öğrenci "WhatsApp" gruplarına ulaşılarak bu kanal üzerinden öğrencilere araştırmanın veri toplama araçları elektronik ortama uyarlanmış şekilde gönderilmiş ve böylece araştırma online şekilde gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerini istatistiksel olarak çözümlemede Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 yazılımı kullanılmıştır. Öncelikle araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyo-Demografik Kişisel Bilgi Formu'nda belirttikleri özellikler frekans analiziyle belirlenmiş herbiri için düz tablolar oluşturulmuştur. Öğrencilerin İnönü Evlilik Tutum Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar için ortalama, standart sapma, ortanca, alt ve üst değer şeklinde tanımlayıcı istatistikler verilmiş ve normal dağılıma uyma durumu Kolmogorov-Smirnov testiyle ve çarpıklık basıklık istatistiklerine bakılarak test edilmiştir. Yapılan istatistikler sonucu veri setinin normal dağılıma uymadığı saptanmış olup ayrıca yapılan istatistiklerde çarpıklık basıklık değerlerinin ± 1.5 'in üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu yüzden araştırmada parametrik olmayan hipotez testleri kullanılmıştır. Buna göre araştırma hipotezlerinde belirtilen sosyo-demografik bazı değişkenler iki kategorili ise Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla sayıda kategoriden oluşuyor ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H testi sonucunda gruplar arası farkın saptanmasında Bonferroni düzeltilmeli Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin İnönü Evlilik Tutum Ölçeği'ne verdikleri yanıtların iç tutarlılıkları Cronbach Alfa testiyle incelenmiş olup, alfa katsayısı 0,950 olarak hesaplanmış ve güvenilir olduğu görülmüştür. Öğrencilerin cinsiyet ile öğrenim gördükleri sınıfa göre

eş seçimine karar verme, evlenme şekli tercihinde anne babadan etkilenme ve sosyal hizmet eğitiminin evliliği etkileme durumu arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson Ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın veri analizinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular kendi içerisinde; Sosyo-demografik özellikler ve ebeveynlere ilişkin bilgiler, karşı cinse ve evliliğe yönelik düşünceler ve araştırmanın hipotezlerine ilişkin bulgular şeklinde gruplandırılmış olup bu sıraya göre sunulmuştur.

4.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Bilgiler

Tablo 2’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Sosyo-demografik özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	322	84,96
Erkek	57	15,04
Yaş		
18-20	124	32,72
21-22	210	55,41
23 ve üzeri	45	11,87
Sınıf		
İkinci sınıf	142	37,47
Üçüncü sınıf	124	32,72
Dördüncü sınıf	113	29,82
Barınma durumu		
Aile yanı	345	91,03
Kiralık daire	34	8,97
Üniversite dönemi öncesi yaşanılan yerleşim birimi		

Köy/kasaba	32	8,44
İlçe	111	29,29
İl	236	62,27
Ailenin ortalama aylık geliri		
3000 TL ve altı	75	19,79
3001-5000 TL	148	39,05
5001 TL ve üzeri	156	41,16
TOPLAM	379	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %84,96'sının kadın olduğu, %15,04'ünün erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %32,72'si 18-20 yaş; %55,41'i 21-22 yaş ve %11,87'si 23 yaş ve üzeri yaş grubunda olup %37,47'si ikinci sınıfta, %32,72'si üçüncü sınıfta ve %29,82'si ise dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin barınma durumlarına bakıldığında büyük bir çoğunluğu (%91,03) aile yanında, diğer %8,97'si ise kiralık dairede yaşamaktadır. Üniversite öğrenimine başlamadan önce öğrencilerin yarısından fazlası (%62,27) şehirde, %29,29'u ilçede, çok az bir kısmı (%8,44) ise köy/kasabada yaşamışlardır. Tablo 2'deki verilere göre öğrencilerin %19,79'unun ailesinin aylık geliri ortalama 3000 TL ve altında, %39,05'inin 3001-5000 TL arasında ve %41,16'sının 5001 TL ve üzerindedir.

Tablo 3'de araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim, birliktelik ve evlenme şekillerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Eğitim, Birliktelik Durumu ve Evlenme Şekillerine Göre Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Baba eğitim durumu		
İlkokul	50	13,19
Ortaokul	41	10,82
Lise	197	51,98
Üniversite ve üzeri	91	24,01
Anne eğitim durumu		
İlkokul	88	23,22

Ortaokul	84	22,16
Lise	157	41,42
Üniversite ve üzeri	50	13,19
Anne-babanın birlikte olma durumu		
Sağ ve birlikte	323	85,22
Biri hayatta değil	29	7,65
Sağ ve ayrı	27	7,12
Anne-babanın evlenme şekli		
Görücü usulü, tanımadan	61	16,09
Görücü usulü, tanıyarak	173	45,65
Kendileri tanışıp, anlaşarak	145	38,26
TOPLAM	379	100

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğrencilerin babalarının %13,19'u ilkokul, %10,82'si ortaokul, %51,98'i lise, %24,01'i ise üniversite ve üzeri düzeyde eğitim almıştır. Buna karşılık öğrencilerin annelerinin %23,22'sinin ilkokul, %22,16'sının ortaokul, %41,42'sinin lise ve %13,19'unun üniversite üzerinde eğitim aldığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin %85,22'sinin anne babası sağdır ve birlikte yaşamaktadır. Öğrencilerin anne ve babalarının %16,09'u tanımadan görücü usulü, %45,65'i tanıyarak görücü usulü ve %38,26'sı ise kendileri tanışıp anlaşarak evlenmişlerdir.

Tablo 4'de ise öğrencilerin anne baba tutumlarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Dağılımı

Anne-baba tutumları	Sayı (n)	Yüzde (%)
Hoşgörülü-demokratik tutum	267	70,98
Tutarsız-dengesiz tutum	39	10,29
Aşırı korumacı tutum	38	10,03
Otoriter-baskıcı tutum	35	8,7
TOPLAM	379	100

Tablo 4'deki dağılıma göre öğrencilerin çoğunluğunun (%70,98) anne baba tutumlarının, hoşgörülü-demokratik olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte %10,29'unun anne baba tutumu tutarsız-dengesiz, %10,03'ünün aşırı korumacı ve %8,7'sinin ise otoriter-baskıcıdır.

4.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumlarının dağılımı aşağıda Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişki Durumları

Karşı cinsle ilişki durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
İlişkisi yok	225	59,37
İlişkisi var	138	36,41
Nişanlı	16	4,22
TOPLAM	379	100

Tablo 5'te gösterilen verilere göre öğrencilerin yarıdan fazlasının (%59,37) karşı cinsle ilişkisi olmadığı görülmektedir. Buna karşılık öğrencilerin %36,41'inin karşı cinsle romantik bir ilişkisinin olduğu, %4,22'sinin ise nişanlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6'da öğrencilerin eş seçiminde karar verme şekline göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Eş Seçiminde Karar Verme Şekilleri

Eş seçimine karar verme şekli	Sayı (n)	Yüzde (%)
Önce karar verip, sonra aile onayı alan	343	90,50
Önce aile onayı alıp, sonra karar veren	18	4,75
Kendisi karar verip, kendisi onaylayan	18	4,75
TOPLAM	379	100

Tablo 6 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin eş seçiminde karar verme şekli bakımından çoğunluğunun verdikleri yanıtın %90,50 ile önce karar verip sonra aile onayı alma olduğu anlaşılmaktadır. Önce aile onayı alma ve kendisi karar verip, kendisi onaylayan öğrencilerin oranları (%4,75) azınlıkta kalmıştır.

Tablo 7’de öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumuna göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Anne-Babalarının Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şekline Etkisi

Anne-baba evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkilemesi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	95	25,07
Kısmen	69	18,21
Hayır	215	56,73
TOPLAM	379	100

Öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%56,73) anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etmeyeceğini düşünmektedir. Bununla birlikte %25,07’si anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki edeceğini düşünürken, %18,21’i anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline kısmen etki edeceğini düşünmektedir.

Tablo 8’de öğrencilerin aldığı “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme durumuna göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışı Etkileme Durumu

Sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışı etkilemesi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	287	75,73
Kısmen	67	17,68
Hayır	25	6,60
TOPLAM	379	100

Tablo 8'e göre aldığı "sosyal hizmet eğitiminin" evliliğe bakışını etkileme düşünen öğrencilerin çoğunluğu (%75,73) oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin %17,68'i kısmen, çok az bir kesimi (%6,60) ise aldığı "sosyal hizmet eğitiminin" evliliğe bakışını değiştirmedeği düşüncesindedir.

Tablo 9'da öğrenciler açısından evlilik fikrinin ifade ettiği anlamlara göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrenciler Açısından Evlilik Fikrinin İfade Ettiği Anlamlar

Evlilik fikrinin ifade ettiği anlamlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sorumluluk alma	253	66,75
Hayatı paylaşma	323	85,22
Monotonlaşma	28	7,39
Düzenli bir hayata geçiş	199	52,51
TOPLAM	379	100

Tablo 9'da yer alan öğrenciler arasında evlilik fikirlerinin ifade ettiği anlamlara bakıldığında yoğunluk bakımından bahse konu anlamlar "hayatı paylaşma" (%85,22), "sorumluluk alma" (%66,75) ve "düzenli bir hayata geçiş" şeklinde sıralanmıştır. Evlilik fikrinin kendisi için "monotonlaşma" anlamına geldiği belirten az sayıda öğrenci (7,39) vardır.

Tablo 10'da öğrencilerin evleneceği kişide aradıkları kriterlere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Evleneceği Kişide Aradığı Kriterler

Evlenilecek kişide aranan kriterler (Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eğitimli olma	335	88,39

İyi bir maddi durumun olması	171	45,12
Kültürel benzerlik	215	56,73
Güzellik/yakışıklılık	230	60,69
Dünya görüşlerinin uygunluğu	300	79,16
Ahlaklı / inançlı olma	302	79,68
TOPLAM	1.553	

Öğrencilerin birden fazla seçeneği işaretledikleri Tablo 10 incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu (%88,39) evleneceği kişinin eğitimi olması gerektiğini, %45,12'si madde durumunun iyi olması gerektiğini, %56,73'ü kültürlerinin benzer olması gerektiğini, %60,69'u güzel/yakışıklı olması gerektiğini, %79,16'sının dünya görüşlerinin uygun olması ve %79,68'i ahlaklı/inançlı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 11'de öğrencilerin evlilik olgusunun kişiye kazandırdıklarına ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Evlilik Olgusunun Kişiye Kazandırdıklarına İlişkin Düşünceleri

Evlilik olgusunun kişiye kazandırdıkları (Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Güven	318	83,91
Sabır	234	61,74
Paylaşım	350	92,35
Huzur	253	66,75
Sorumluluk	278	73,35
TOPLAM	1.433	

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin büyük bir kısmı evliliğin kişiye ‘paylaşım’ ‘güven’ ve güven ‘83,91’ duygusu kazandırdığını belirtmiştir. Bununla birlikte ‘sorumluluk’ (%73,35), ‘huzur’ (%66,75) ve ‘sabır’ (%61,74) duygusu kazandırdığı yönünde düşünce belirtmişlerdir.

Öğrencilerin evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gereken konulara ilişkin görüşleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Evlilik Öncesi Profesyonel Bir Danışmanlık Hizmeti Alınması Gereken Konulara İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gereken konular (Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Güven ve sadakatsizlik (aldatma) sorunları	321	84,70
Evlilik uyumu sorunları	316	83,38
İş-özel hayatındaki dengesizlikler	168	44,33
Cinsel problemler	211	55,67
Çiftler arasındaki iletişim sorunları	305	80,47
TOPLAM	1.321	

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gereken konulara ilişkin çeşitli düşünceler içerisinde oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda yoğunluk bakımından öğrenciler evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gereken konuları sırasıyla; ‘güven ve sadakatsizlik (aldatma) sorunları’ (%84,70), ‘evlilik uyumu sorunları’ (%83,38), ‘çiftler arasındaki iletişim sorunları’ (%80,47), ‘cinsel problemler’ (%55,67) ve ‘iş-özel hayatındaki dengesizlikler’ (%44,33) şeklinde belirtmişlerdir.

4.3. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümden itibaren araştırmanın alt amaçlarında belirtilen hipotezlerin analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Öncelikle Tablo 13’de öğrencilerin İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği’nden aldıkları puanlar üzerinde durulmuştur.

Tablo 13. Öğrencilerin İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

	n	$\bar{x}$	s	M	Alt	Üst
İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği	379	84,39	16,66	89	22	105

Öğrenciler Tablo 13’de görüleceği üzere evlilik tutum ölçeği’nden ortalama $84,39 \pm 16,66$ puan almışlardır. Ölçekteki ortanca değerin 89, alınan en düşük puanın 22 ve en yüksek puanın 105 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre evlilik tutumu ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve karşılaştırmalarda kullanılan Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U testlerinden elde edilen bulgular Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması

Sosyo-demografik değişken	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z/ χ^2	p	Fark
Cinsiyet								
Kadın	322	83,84	17,07	88	187,27	-1,157	0,247	
Erkek	57	87,49	13,86	91	205,45			
Yaş								
18-20	124	81,52	15,70	82,5	166,70	9,297	0,010*	1-2
21-22	210	86,18	17,05	93	204,39			
23 ve üzeri	45	83,96	16,60	88	187,07			

Sınıf									
İkinci sınıf	142	81,76	16,54	85,5	169,90			1-2	
Üçüncü sınıf	124	85,30	16,27	92	194,98	8,760	0,013*	1-3	
Dördüncü sınıf	113	86,71	16,93	94	209,80				
Barınma durumu									
Aile yanı	345	84,28	16,67	89	189,17	-0,471	0,638		
Kiralık daire	34	85,59	16,71	92,5	198,43				
Üniversite dönemi öncesi yaşanılan yerleşim birimi									
Köy/kasaba	32	77,13	13,71	76,5	130,89	15,580	0,000*	1-2	
İlçe	111	88,23	15,43	93	215,28				1-3
İl	236	83,58	17,19	87,5	186,13				2-3
Ailenin ortalama aylık geliri									
3000 TL ve altı	75	72,25	15,09	74	108,71	81,233	0,000*	1-2	
3001-5000 TL	148	82,72	15,75	86,5	175,05				1-3
5001 TL ve üzeri	156	91,82	14,26	96	243,27				2-3

* $p < 0,05$ (Z: Mann-Whitney U testi, χ^2 : Kruskal-Wallis H testi)

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine ve barınma durumuna göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Öğrencilerin yaş grubuna göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). 18-20 yaş grubu öğrencilerin evlilik tutumu puanları, 21-22 yaş grubu öğrencilerden düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). İkinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin evlilik tutumu puanları üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin üniversite dönemi öncesi yaşadıkları yerleşim birimine göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Üniversite dönemi öncesi ilçede yaşayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, köy/kasaba ve ilde yaşayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca ilde yaşayanların evlilik tutumu puanları, köy/kasabada yaşayan öğrencilere göre yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ailesinin aylık geliri 3000 TL ve altında olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilerden düşük bulunmuştur. Ayrıca ailesinin aylık geliri 3001-5000 TL arasında olanların evlilik tutumu puanları 5001 TL ve üzeri olanlara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 15’te araştırmaya dahil olan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim, birliktelik ve evlenme şekillerine göre evlilik tutumu puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim, Birliktelik ve Evlenme Şekillerine Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Baba eğitim durumu								
İlkokul	50	72,94	14,13	73,5	110,70	58,485	0,000*	1-3
Ortaokul	41	73,71	17,84	75	124,35			2-3
Lise	197	89,25	14,80	94	222,45			1-4

Üniversite ve üzeri	91	84,98	16,18	92	192,91			2-4
Anne eğitim durumu								
İlkokul	88	72,27	14,87	72	108,15	139,607	0,000*	1-3
Ortaokul	84	75,61	16,10	75,5	128,38			2-3
Lise	157	93,82	11,14	96	255,39			1-4
Üniversite ve üzeri	50	90,88	13,81	95	232,26			2-4
Anne-babanın birliktelik durumu								
Sağ ve birlikte	323	83,31	16,93	87	182,56	10,200	0,006*	1-2
Biri hayatta değil	29	92,21	8,58	95	236,81			1-3
Sağ ve ayrı	27	89,00	17,36	95	228,74			
Anne-babanın tutumu								
Otoriter-baskıcı	33	75,27	14,15	78	121,59	30,395	0,000*	1-2
Aşırı korumacı	38	82,34	13,81	81,5	166,75			1-3
Hoşgörülü-demokratik	269	86,99	16,26	93	208,78			2-3
Tutarsız-Dengesiz	39	76,23	18,69	77	141,01			4-3
Anne-babanın evlenme şekli								
Görücü usulü, tanımadan	61	77,38	14,56	76	138,00	35,901	0,000*	1-2
Görücü usulü, tanıyarak	173	82,10	17,40	86	175,21			1-3

Kendileri tanışıp, anlaşarak	145	90,08	14,80	95	229,52			2-3
------------------------------	-----	-------	-------	----	--------	--	--	-----

* $p < 0,05$ (χ^2 : Kruskal-Wallis H testi)

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın bulunduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Baba eğitim durumu ilkokul ve ortaokul olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, baba eğitim durumu lise ve üniversite ve üzeri olan öğrencilere göre daha düşüktür.

Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Annesi, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, annesi lise ve üniversite ve üzeri düzeyde eğitim alanlardan düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba birliktelik durumlarına göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmış olup, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin anne-baba tutumuna göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Anne-babası hoşgörülü-demokratik olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra anne-babası otorite-baskıcı olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları aşırı korumacı olanlara göre daha düşüktür.

Öğrencilerin anne-babasının evlenme şekline göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Anne-babası görücü usulü tanımadan evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca anne-babası görücü usulü tanıyarak evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları, anne-babası kendileri tanışıp anlaşarak evlenen öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Tablo 16'da araştırmaya katılan öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumuna göre evlilik tutumu puanlarının karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişki Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması

Karşı cinsle ilişki durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
İlişkisi yok	225	80,89	16,85	81	166,62	30,244	0,000*	1-2
İlişkisi var	138	88,64	15,30	93,5	217,51			1-3
Nişanlı	16	96,94	9,94	100	281,56			2-3

* $p < 0,05$ (χ^2 : Kruskal-Wallis H testi)

Tablo 16 incelendiğinde, öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumuna göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Karşı cinsle ilişkisi olmayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca ilişkisi olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları nişanlı olan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin eş seçiminde karar verme şekli ve anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkileme durumuna göre evlilik tutumu puanlarının karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Eş Seçiminde Karar Verme Şekli ve Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şeklini Etkilemesi Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması

Eş seçiminde karar verme şekli	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Önce karar verip, sonra aile onayı alan	343	85,30	16,18	92	195,47	10,657	0,005*	1-2
Önce aile onayı alıp, sonra karar veren	18	79,50	19,22	79	161,25			1-3
Kendisi karar verip, kendisi onaylayan	18	72,00	18,23	69,5	114,61			2-3
Anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etkisi								
Evet	95	87,85	15,40	93	212,03	10,774	0,005*	1-2
Kısmen	69	79,36	15,84	79	155,46			2-3
Hayır	215	84,48	17,11	90	191,35			

* $p < 0,05$ (χ^2 : Kruskal-Wallis H testi)

Öğrencilerin eş seçimine karar verme şekline göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Önce karar verip, sonra aile onayı alan öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilerden

yüksektir. Ayrıca kendisi karar verip kendisi onaylayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, önce aile onayı alıp sonra karar verenlere göre düşük bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumuna göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline kısmen etki ettiğini düşünen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğerlerine göre düşüktür.

Tablo 18’de Öğrencilerin aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme durumuna göre evlilik tutumu puanlarının karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumuna Göre Evlilik Tutumu Puanlarının Karşılaştırılması

Alınan “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakış açısını etkileme durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Evet	287	87,79	15,91	94	214,27	58,666	0,000*	1-2
Kısmen	67	73,01	14,22	74	109,69			1-3
Hayır	25	75,88	15,00	74	126,64			

* $p<0,05$ (χ^2 : Kruskal-Wallis H testi)

Öğrencilerin aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme durumuna göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki ettiğini düşünen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Hatırlanacağı üzere bu araştırmada bazı nitel değişkenlerin kendi aralarında ilişki olup olmadığına da bakılmak istenmiş ve hipotezler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda Tablo 19’da cinsiyete göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkileme durumunun ve eş seçiminde karar verme şeklinin karşılaştırılmasına ilişkin Pearson Ki Kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şeklini Etkileme Durumunun ve Eş Seçiminde Karar Verme Şeklinin Karşılaştırılması

Anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkileme durumu	Kadın		Erkek		χ^2	p
	n	%	n	%		
Evet	80	24,84	15	26,32	0,151	0,927
Kısmen	58	18,01	11	19,30		
Hayır	184	57,14	31	54,39		
Eş seçiminde karar verme şekli						
Önce karar verip, sonra aile onayı alan	294	91,30	49	85,96	9,432	0,009*
Önce aile onayı alıp, sonra karar veren	17	5,28	1	1,75		
Kendisi karar verip, kendisi onaylayan	11	3,42	7	12,28		

* $p < 0,05$ (χ^2 : Pearson ki kare testi)

Tablo 19 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetine göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Kadın ve erkek öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etmesine ilişkin görüşleri benzerdir. Bu durumda anne-babaların evlenme şekillerinin kendi evlenme şekli tercihlerine etkisinin kadın ve erkek öğrencilerde birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğrencilerin eş seçiminde kendisi karar verip, kendisi onaylama oranı kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuca bakarak erkek öğrencilerin eş seçiminde kendi kararını verip bu kararı onaylama davranışının kadınlara göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 20’de cinsiyete göre alınan sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışı etkileme durumunun karşılaştırılmasına ilişkin Pearson Ki Kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumun Karşılaştırılması

Sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışı etkileme durumu	Kadın		Erkek		χ^2	p
	n	%	n	%		
Evet	236	73,29	51	89,47	7,069	0,029*
Kısmen	62	19,25	5	8,77		
Hayır	24	7,45	1	1,75		

* $p < 0,05$ (χ^2 : Pearson ki kare testi)

Kadın ve erkek öğrencilerin aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Erkek öğrencilerin “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranı kadın öğrencilerden daha yüksektir. Bu sonuca göre evliliğe bakış açısında alınan sosyal hizmet eğitiminin erkek öğrencileri kadın öğrencilere oranla daha fazla etkilediği söylenebilir.

Tablo 21’de cinsiyete göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkileme durumunun ve eş seçiminde karar verme şeklinin karşılaştırılmasına ilişkin Pearson Ki Kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 21. Sınıfa Göre Anne-Babanın Evlenme Şeklinin Kendi Evlenme Şeklini Etkileme Durumunun ve Eş Seçiminde Karar Verme Şeklinin Karşılaştırılması

Anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkileme durumu	2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Evet	31	21,83	38	25,00	26	33,63	15,243	0,004*
Kısmen	39	27,46	13	31,45	17	11,50		
Hayır	72	50,70	73	58,06	70	64,60		
Eş seçiminde karar verme şekli								
Önce karar verip, sonra aile onayı alan	131	92,25	111	105,65	101	98,23	1,002	0,910
Önce aile onayı alıp, sonra karar veren	6	4,23	6	4,84	6	5,31		
Kendisi karar verip, kendisi onaylayan	5	3,52	7	4,03	6	6,19		

* $p < 0,05$ (χ^2 : Pearson ki kare testi)

Öğrencilerin sınıfına göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekli tercihine etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki ettiğini düşünme oranı ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 22’de sınıfa göre alınan sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışı etkileme durumunun karşılaştırılmasına ilişkin Pearson Ki Kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 22. Sınıfa Göre Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitiminin Evliliğe Bakışını Etkileme Durumun Karşılaştırılması

Sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışı etkileme durumu	2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Evet	97	68,31	91	78,23	99	80,53	13,507	0,009*
Kısmen	32	22,54	24	25,81	11	21,24		
Hayır	13	9,15	9	10,48	3	7,96		

* $p < 0,05$ (χ^2 : Pearson ki kare testi)

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). İkinci sınıfta öğrenim görenlerin “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranı diğer öğrencilere göre daha yüksektir.

5. TARTIŞMA

Birey, aile, grup ve toplulukların sosyal işlevselliğini artırmayı amaçlayan, müdahalelerinde aile bağlamına özellikle önem veren, aile ve aile üyelerini güçlendirici çalışmalar yürüten sosyal hizmet mesleği ve disiplini, multi-disipliner bir yapısı olan Aile Danışmanlığı alanında öne çıkan disiplinlerden biridir. Sosyal hizmet bölümü’nde öğrenim gören üniversite öğrencileri mezuniyet sonrası çalışmalarının önemli bir kısmını aile ve evlilik odağında yaşanan ilişki ve sorunlara yoğunlaşarak sürdürecektir. Sosyal hizmet öğrencilerinin mezuniyet öncesi sağlıklı bir evlilik tutumu içerisinde olup olmadıklarını öğrenmek bu açıdan önemli bir konudur. Sosyal hizmet öğrencilerinin evliliğe dair tutum ve düşüncelerinin bilinmesi mezuniyet sonrası çalışacakları alanlarda gerek danışmanlık hizmeti sunmada gerekse sorun çözme becerileri edinmede oldukça önem arz etmektedir.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından evlilik tutumlarını incelemeyi amaç edinen çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Tartışma bölümü üç alt başlıklar altında sırasıyla, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin; “sosyo-demografik özellikler ve ebeveynlere ilişkin tartışma”, “öğrencilerin karşı cinsle ilişkilerine ve evlilik düşüncelerine ilişkin tartışma”, ve “araştırmanın hipotez testlerine ilişkin yönelik tartışma” olarak ele alınmaktadır.

5.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu (%84,96) kadın öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir. Alptekin, Topuz ve Zengin (2013) sosyal hizmet eğitimine yönelik geniş kapsamlı bir çalışmada cinsiyet dağılımı bakımından sosyal hizmet bölümlerine kayıt yaptıran öğrenciler arasında kadın öğrencilerin (%59) daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet bölümlerinde kadın öğrenci sayısının daha fazla olduğu göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkan bu durum doğal karşılanabilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler az bir kısmı (%11,87) 23 yaş ve üzerinde iken büyük bir çoğunluğu (toplamda %88,13) 18-22 yaş grubu arasındadır. Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları üzerine yapılan araştırmalarda (Örneğin; Pınar, 2008; Köroğlu, 2013; Şahin 2019) benzer bulgulara rastlanılmaktadır.

Bu araştırmaya sosyal hizmet bölümlerinin ikinci sınıflarında okuyan öğrencilerin daha fazla (%37,47) katıldığı tespit edilmiştir. Hatırlatmak gerekirse araştırma evrenindeki üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerindeki birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin “WhatsApp” gruplarına henüz dahil olmamalarından dolayı araştırma “sınıf değişkeni” açısından sınırlılık oluşturmuştur. Bu sebeple araştırmamızda birinci sınıflar dahil edilmediği için sınıf değişkeni açısından diğer ilgili araştırmaların bulgularıyla bir karşılaştırma yapma yoluna gidilmemiştir.

Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmış olan bir çalışmada öğrencilerin barınma bakımından büyük çoğunluğunun öğrenci yurtlarında kaldığı saptamıştır (Bener ve Günay, 2013). Bu araştırmada ise öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%91,03) ailesi yanında kaldığı belirlenmiştir. Araştırmanın pandemi döneminde online şekilde yapıldığı, üniversitedeki eğitim-öğretimin uzaktan eğitimle sürdürüldüğü ve öğrenci yurtlarının kapalı olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkan bu bulgu doğal karşılanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite dönemi öncesi yaşadıkları yerleşim birimi durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, üniversite öğrenimine başlamadan önce öğrencilerin yarısından fazlası (%62,27) şehirde, %29,29'u ilçede, çok az bir kısmı (%8,44) ise köy/kasabada yaşamışlardır. Şahin (2019) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin diğer yanıtlarına göre yüksek bir oranda (%40,3) üniversite öncesinde şehirde yaşadıklarını bildirmiştir. Literatürdeki bu araştırmanın sonucu, çalışmamızın verilerini destekler niteliktedir.

Araştırmanın veri toplama sürecinin gerçekleştiği 2020 yılında asgari ücret, 2324 TL olarak açıklanmıştır (www.ailevecalisma.gov.tr). Literatürde üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına ilişkin yapılan çalışmalarda (Şahin, 2019; Köroğlu, 2013; Pınar, 2008) öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumu incelendiğinde üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun ailelerinin orta gelir grubuna (algılanan gelir durumu) sahip olduğu görülmektedir. Köroğlu (2013) çalışmasında, aile gelir durumlarının genç yetişkinlerin evlilik birliğine dair düşünce ve görüşlerinde bazı farklılıklara sebep olduğunu ifade etmektedir. Bazı konularda alt gelir durumu aileye mensup genç yetişkinlerin düşünceleri ön planda olurken bazı durumlarda ise üst gelir durumu aileye mensup genç yetişkinlerin düşüncelerinin ön plana çıktığını belirtmektedir. Bu çalışmada aylık gelir sorusunun yanı sıra seçenekleri, asgari ücretin baz alınmasıyla belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık geliri incelendiğinde %19,79'unun ailesinin aylık geliri ortalama 3000 TL ve altında, %39,05'inin 3001-5000 TL arasında ve %41,16'sının 5001 TL ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bulgular, literatür bilgilerini destekler niteliktedir.

Öğrencilerin anne- baba eğitim durumları farklılık göstermektedir. Bulgular toplu bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda bulgular babalar arasında lise ile üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların sayısının annelerinkinden daha fazla olduğuna işaret etmektedir. Buna karşılık anneler arasında ilkökul ve ortaokul mezunlarının sayısı babalarinkinden daha fazladır. Şahin'in (2019) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını araştırdığı bir çalışmada da araştırmasına katılan öğrencilerin annelere oranla babalar arasında lise ve üniversite mezunu olanlar daha fazla bulunmuştur.

Anne-babanın birlikte olma durumları bakımından araştırmanın bulguları öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%85,22) anne babası sağ ve birlikte olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin anne babaları arasında görücü usulü evlenme şekli daha fazladır. Tanımadan görücü usulü evlenenlerin oranı yarıya yakın (%45,65) olup, %38,26'sının tanıyarak görücü usulü evlendiği saptanmıştır. Kendileri tanışıp anlaşarak evlenenler azınlıkta kalmıştır. Literatürdeki araştırmalarda (Köroğlu, 2013; Şahin, 2019; Akbaş ve diğerleri, 2019) da benzer bulgulara rastlanmakta olup, anne babaların evlenme şeklinde görücü usulünün ağırlıkta olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba tutumlarına bakıldığında, sosyal hizmet öğrencilerinin çoğunluğunun anne baba tutumlarının hoşgörülü-demokratik tutum (%70,98) içerisinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte az sayıda da olsa anne baba tutumu tutarsız-dengesiz, aşırı korumacı ve otoriter-baskıcı olan öğrenciler vardır. Literatür ışığında anne baba tutumları konusunda yapılmış çalışmalarda, ebeveynlerin çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocuklarının kişilik yapılarında alt zemin oluşturduğu belirtilmektedir. Araştırmacılar, bireyin yaşamında gelişimsel dönemleri içerisinde ebeveynlerinin tutum ve davranışlarının, bireyin kişilik gelişiminde ve yaşantısında etkili olduğunu vurgulamaktadır (Özdemir, Özdemir, Kadak, Serhat, 2012, s.568). Anne-babanın baskıcı ve otoriter bir tutumunun hakim olmasının, genç bireylerin gerek kendi kimliği ve yapısında gerekse sosyal yaşantılarında oldukça yıkıcı etkileri olduğu belirtilmektedir (Baybek ve Yavuz, 2005, s.93-94). Bu bilgiler ışığında literatürde anne baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına etkisine ilişkin Doğru'nun (2017) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin demokratik ebeveyn algısının arttıkça evliliğe yönelik olumlu tutumlarının da arttığı saptanmıştır.

5.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumları incelendiğinde, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%59,37) karşı cinsle ilişkisi yoktur. Öğrencilerin %36,41'inin karşı cinsle romantik bir ilişkisinin olduğu, saptanmıştır. %4,22'sinin ise nişanlı olduğu belirlenmiştir. Literatürde üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına ilişkin yapılan çalışmalarda ise (Karabacak ve Çiftçi, 2016; Şahin, 2019; Güllü, 2018; Hamamcı, Buğa ve Turan, 2011) öğrencilerin ilişki durumları incelendiğinde, öğrencilerin karşı cinsle romantik ilişkilerinin olmadığı saptanmıştır. Literatürdeki bu araştırmaların sonuçlarının çalışmamızın verilerini desteklemekte olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eş seçiminde karar verme şekillerine bakıldığında, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%90,50) ile eş seçiminde “Önce karar verip sonra aile onayı alarak” eş seçiminde karar vereceği saptanmıştır. Literatür incelendiğinde ise Pınar’ın (2008) üniversite öğrencilerinin evliliğe bakış açısını araştırdığı çalışmada, öğrencilerin eş seçimine dair karar verme şekillerine bakıldığında, öğrencilerin “Önce karar verip sonra aile onayı alarak” (%82,9) eş seçimi yapacakları belirlenmiştir. Türkaslan ve Süleymanov (2010), Türkiye ve Azerbaycan’daki üniversite öğrencilerinin evlilik konusundaki düşüncelerini inceledikleri çalışmada ise Türkiye’deki öğrencilerin büyük çoğunluğun (%81,2), Azerbaycanlı öğrencilerin ise yarısından fazlasının (%66,3) eş seçiminde “Önce karar verip sonra aile onayı alarak” eş seçimi yapacaklarını belirtmişlerdir. Köroğlu’nun (2013) çalışmada üniversite öğrencilerinin, evlilik kararını kendileri vermek istemekle birlikte ailenin onayının da alınmasını (%76,1) önemsemekte oldukları görülmektedir. Akbaş ve diğerlerinin (2018), çalışmada ise üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%95,2) evlilik fikrine, ailelerden önce evleneceği kişi ile birlikte karar verecekleri saptanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda literatürdeki bu çalışmaların sonuçları ile araştırmamızın bulgularının örtüşmekte olduğu görülmektedir. Literatürdeki bu çalışmaların sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin evlilik fikrine ve eş seçimine karar verme şekillerinde kendi istekleri, tercihleri ve beklentilerinin ön planda olduğu daha sonra ailelerinin onayını almak istedikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumuna göre dağılımı değerlendirildiğinde ise öğrencilerin en yüksek oranda verdikleri yanıtın (%56,73) ile anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etmeyeceğini düşünmektedir. Ardından %25,07’si anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki edeceğini düşünürken, %18,21’i anne ve babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline kısmen etki edeceğini belirtmiştir. Araştırmamızın bulguları doğrultusunda sosyal hizmet öğrencilerinin, evlilik fikirlerine kendi anne babasının evlenme şekillerinin etki etmeyeceğine ve öğrencilerin kendi istek, beklenti ve tercihleri doğrultusunda evlilik birliği gerçekleştirecekleri düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde Şahin’in (2019) çalışmada, bireyin evlilik konusunda ilk mesaj kaynağının kendi anne babası ve onların evliliği olduğu ifade edilmektedir. Anne-babanın evlenme şekli (görücü usulü- tanışıp anlaşarak),

evliliğindeki uyum ve evlilik durumuna göre evlilik tutumlarının şekillendiği belirtilmektedir. Ailesinden evlilik konusunda (anne-baba evlenme şekli-evlilik durumu) olumlu mesaj alan kişilerin evliliğe ilişkin geliştirdiği tutumların da olumlu olacağı ifade edilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldığı “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme durumuna göre dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin en yüksek oranda verdikleri yanıt (%75,73) ile aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışlarını değiştirdiğini, %17,68’i ise kısmen değiştirdiğini belirtmiştir. Genç yetişkinlik döneminde olan tüm üniversite öğrencileri gibi sosyal hizmet öğrencileri de evlilik için potansiyel adaylardır. Bununla birlikte sosyal hizmet öğrencileri aynı zamanda yakın bir gelecekte profesyonel olarak icra edecekleri meslekleri gereği birer evlilik ve aile danışmanı adaydır. Dolayısıyla özellikle bu grup öğrencide evliliğe yönelik bakış açılarının, algılarının ve tutumlarının sağlıklı olması oldukça önem arz etmektedir. Dört yıllık lisans eğitimi sürecinde multidisipliner bir yaklaşımı odak noktası alan sosyal hizmet eğitiminin de aile kurumu ve evlilik gibi toplumun temel taşını oluşturan önemli alanlarında oldukça etkin olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin evliliğe yönelik bakış açılarının, algıların ve tutumlarının sağlıklı ve olumlu olması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmamızın bulguları kapsamında sosyal hizmet öğrencilerinin çoğunluğunun (%75,73) ile aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışlarını değiştirdiğini düşünmeleri bu savımızı desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin evlilik fikrinin kendilerine ifade ettiği anlamlar değerlendirildiğinde ise öğrencilerin %66,75’i evlilik fikrinin kendisine sorumluluk almayı, %85,22’si hayatı paylaşmayı, %52,51’in düzenli bir hayata geçişi, %7,39’u ise monotonlaşmayı ifade ettiğini belirtmiştir. Pınar’ın (2008) çalışmasında üniversite öğrencileri için evlilik fikrinin kendilerine ifade ettiği anlamlar arasında ilk olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%98,5) “hayatı paylaşma” ikinci sırada ise yine yüksek bir oranda “sorumluluk alma (94,2)” fikri ön plana çıkmıştır. Bizim çalışmamızın verilerinde de öğrencilerin en yüksek oranda yanıtladıkları “hayatı paylaşma (%85,22)” ve “sorumluluk alma (%66,75)” kriterler literatürdeki araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Koç ve diğerlerinin (2007) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin evliliğe atfettikleri anlamlar incelendiğinde; “nitelikli

beraberlik(%20,3)”, “bağlılık(%16,1)”, “karşılıklı anlayış(%14) ve “mutlu olmanın temel yolu(%10,4)” gibi anlamlar bulunmuştur. Ondaş’ın (2007) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin evliliğe dair anlamlarında “neslin devamını sağladığı”, “cinselliğin daha rahat yaşanmasına olanak tanıdığı” ve “daha düzenli bir hayat sağladığı” yargıları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin evleneceği kişide aranan kriterleri incelendiğinde, öğrencilerin %88,39’u evleneceği kişinin eğitilmiş olması gerektiğini, %45,12’si maddi durumunun iyi olması gerektiğini, %56,73’ü kültürlerinin benzer olması gerektiğini, %60,69’u güzel/yakışıklı olması gerektiğini, %79,16’sının dünya görüşlerinin uygun olması ve %79,68’i ahlaklı/inançlı olması gerektiğini ifade etmiştir. Literatür incelendiğinde ise Pınar’ın (2008) çalışmasında üniversite öğrencileri için evlenecek eşte aranan özelliklerde ilk sırada öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%97,1) “eğitilmiş olması” ikinci sırada ise (%94,2) oranla “iyi huylu olması” kriterleri öğrenciler için öncelikli tercihler arasında görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin evleneceği kişide aranan özellikler arasında en yüksek oranda olan “kişinin eğitilmiş olması” (%88,39) kriteri literatürdeki bu çalışma sonucu ile araştırma bulgularımızın örtüşmekte olduğu görülmektedir. Nitekim Türkaslan ve Süleymanov’un (2010) çalışmasında ise Türkiye’deki üniversite öğrencileri için evlenecek eşte aranan özelliklerde birinci sırada “iyi huylu olması”, ikinci sırada ise “güzellik/yakışıklılık” ve “aynı dünya görüşünde olma” kriterleri ağır basarken, Azerbaycanlı üniversite öğrencileri için ilk sırada “güzellik/yakışıklılık” ve “iyi huylu olması”, ikinci sırada ise “iyi bir aileden olması” kriterleri gelmektedir. Efe’nin (2013) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin evleneceği kişide tercih ettikleri 50 özellik içinde, ilk 10 sırada sevmesi, dürüst olması, güvenilir olması, sadık olması, saygılı olması, sorumluluk sahibi olması, ruhen sağlıklı olması, hoşgörülü olması, temiz/bakımlı olması ve merhametli olması yer almıştır. Ondaş’ın (2007) çalışmasında üniversite öğrencileri, evlenecekleri kişide bulunmasını istedikleri özellikleri arasında; cana yakın, hoşgörülü, dürüst, bilgili, kültürlü, çalışkan ve becerikli olması kriterlerini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma kapsamında öğrenciler, evlenecekleri kişinin bağımsız gelir sahibi, bakir/bakire olmasını istediklerini yüksek oranda belirtmişlerdir. Güllü (2018) ise çalışmasında kadın öğrencilerin evleneceği kişiden beklentilerinin, erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda literatür

kapsamında üniversite öğrencilerinin beklentileri, tercihleri ve kriterleri doğrultusunda evlenecekleri kişide aradığı birbirinden farklı özellikler olduğunu görmekteyiz. Birbirinden farklı bu özelliklerin Bacanlı'nın (2001) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin evleneceği kişide aranan kriterlerinde, erkek öğrencilerin aradığı kriterlerin genellikle geleneksel kültüre, kadın öğrencilerin ise modern kültüre uygun olduğu ve kadın öğrencilerin var olan düzenin değişmelerini istemeleri belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin evlilik olgusunun kişiye kazandırdıklarına ilişkin düşünceleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin %83,91'inin güven, %61,74'ünün sabır, %92,35'inin paylaşım, %66,75'inin huzur ve %73,35'inin sorumluluk kazandırdığını ifade ettikleri saptanmıştır. Sosyal hizmet öğrencilerinin büyük çoğunluğunun evlilik birliğinin güven (%83,91) ve paylaşım (%92,35) değerleri üstünde yoğunlaştıkları ve bu değerlerin evliliğin getirmiş olduğu kazanımlar arasında gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gereken konulara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin %84,70'inin evlilik öncesinde güven ve sadakatsizlik sorunları hakkında, %83,38'i evlilik uyumu sorunları hakkında, %44,33'ünün çiftlerin iş-özel hayatlarındaki dengesizliklerin sebep olduğu sorunlar hakkında, %55,67'sinin cinsel problemler ve %80,47'sinin çiftler arasındaki iletişim sorunları hakkında profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınması gerektiğini ifade ettiği saptanmıştır. Bu bulgular sonucunda sosyal hizmet öğrencilerinin büyük çoğunluğunun evlilik öncesinde güven ve sadakatsizlik sorunları yaşayan çiftlerin, evlilik uyumu problemi olan çiftlerin ve iletişim sorunları yaşayan çiftlerin bu alanlarda profesyonel bir danışmanlık hizmeti alınmasının gerekliliğini ifade ettikleri görülmektedir. Literatüre bakıldığında ise Hamamcı, Buğa ve Duran'ın (2011) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin evlilik öncesinde "çiftler arasındaki bağlılığı geliştirme", "iletişim becerilerini geliştirme", "anne baba olmayı öğrenme" ve "boşanmayı önleme" konularında eğitim almak istedikleri belirtilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun evlilik öncesinde eğitim almak istediklerini ve böyle bir eğitim programına henüz ilişkileri yokken katılmak istedikleri belirtilmiştir. Pınar'ın (2008) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasının (%64,3) evlilik öncesi danışmanlık almak istediklerini belirterek bu doğrultuda evlilik öncesi profesyonel bir danışmanlık hizmetinin önemi literatürdeki bilgiler doğrultusunda desteklenmiştir.

5.3. Araştırmanın Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma

5.3.1. Araştırmanın Önü Evlilik Tutum Ölçeği Kapsamında Oluşturulan Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma

Bu kısımda araştırmaya katılan öğrencilerin Önü Evlilik Tutum Ölçeği kapsamında oluşturulan hipotez testlerine ilişkin sonuçlarına yönelik tartışma kısmına yer verilmiştir.

Hatırlatmak gerekirse araştırmaya katılan öğrencilerin Önü Evlilik Tutumu Ölçeği'nden aldıkları puanlara dair ortalama, standart sapma, ortanca, alt ve üstü değer gibi tanımlayıcı istatistikler doğrultusunda araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Önü Evlilik Tutumu Ölçeğinden ortalama $84,39 \pm 16,66$ puan aldıkları, ortanca değer 89 olduğu, alınan en düşük puanın 22 ve en yüksek puanın 105 olduğu belirlenmiştir.

Bulgular genel olarak, sosyal hizmet öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının yüksek olduğuna işaret etmekte olup, literatürde bulunan üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına yönelik diğer çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Sosyal hizmet öğrencilerinin evlilik tutumlarına yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanılmamışken, Önü Evlilik Tutum Ölçeği de sosyal hizmet lisans öğrenci gruplarında ilk defa kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile Önü Evlilik Tutumu Ölçeği değerlendirildiğinde, öğrencilerin cinsiyetine göre evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Başka bir ifadeyle, öğrencilerin cinsiyetine göre evlilik tutumu puanları benzerdir. Bu bağlamda ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.’’ şeklinde kurulan hipotez reddedilmiştir. Literatür incelendiğinde ise çalışmamızın bu hipotez sonucuyla ilgili benzer sonuçlar olduğunu görmekteyiz. Bener ve Günay'ın (2013) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin evliliğe yönelik görüş ve tutumlarının farklılık göstermediği bulgusuna ulaşarak çalışmamızdaki verileri destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Nitekim literatüre baktığımızda (Keldal, 2015; Akbaş ve diğerleri, 2019; Şahin, 2019; Güllü, 2018; İşmen Gazioğlu, 2006; Pınar, 2008; Hamamcı, Buğa ve Duran, 2011; Karabacak ve Çiftçi, 2016; Bugay ve Tezer, 2008)

çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeninin evliliğe dair tutum ve görüşlerinde anlamlı bir fark kattığını tespit etmişlerdir.

Çalışmamızın hipotezlerinde cinsiyet değişkeni doğrultusunda anlamlı bir fark saptanmazken, öğrencilerin yaş grubuna göre evlilik tutumu puanları arasındaki fark incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). 18-20 yaş grubu öğrencilerin evlilik tutumu puanları, 21-22 yaş grubu öğrencilerden düşük olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yaşları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Çaplı (1992) bireyin evlilik birliğine hazır olup olmadığına yönelik etkenlerin evlilik için mühim bir konu olduğunu ve bunun içerisinde yaş değişkeninin de bu etkenlerin içerisinde ilk sıralarda olduğunu saptayarak evlilik tutumlarını etkilediğini belirtmiştir. Nitekim literatürde farkı sonuçlarda yer almakla birlikte (Bener ve Günay, 2013; Akbaş ve diğerleri, 2019) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda yaş değişkeni açısından öğrencilerin evliliğe yönelik görüş ve tutumlarının farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre evlilik tutumu puanları arasındaki fark değerlendirildiğinde ise öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). İkinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin evlilik tutumu puanları, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle üst sınıfta okuyan öğrencilerin, evliliğe yönelik daha olumlu bir tutumda olmaları, öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyi ilerledikçe evlilik birliğine kendilerini daha fazla hazır hissetmeleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan mezuniyete daha yakın olan öğrenci grubunun, mezuniyet sonrası ileriye dönük planlarında, evlilik fikrinin daha sıcak olduğu ve bu durumun evlilik birliğine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmalarına etki ettiği düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında ise Karabacak ve Çiftçi'nin (2016) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre evlilik tutumlarının farklılaştığını ve bu doğrultuda 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre evliliğe ilişkin tutumlarının anlamlı düzeyde olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bu bulguyu, Bener ve Günay (2013) tarafından yapılan çalışmada da elde edilen sonuç bakımından destekler niteliktedir. Bu

bağlamda değerlendirildiğinde literatürdeki araştırma sonuçlarının da çalışmamızın verileri ile paralel olduğu görülmektedir. Buna göre ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıfları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.’’ şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır.

Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre evlilik tutumu puanları incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ailesinin aylık geliri 3000 TL ve altında olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilerden düşük bulunmuştur. Bu bağlamda ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin ailelerinin aylık gelir durumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.’’ şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Literatür incelendiğinde, Şahin’in (2019) çalışmasında sosyo-ekonomik etkenlerin bireylerin evliliğe dair görüşlerini ve tutumlarını etkilediği belirtilmektedir. Çalışmada ekonomik etkenlerin, bireylerde hem evliliğe bakış açılarında hem de evliliğe hazırlık konusunda etkilediği ifade edilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmamızın verileri değerlendirildiğinde, ailesinin aylık geliri 3000 TL ve altında olan öğrencilerin evlilik tutumu puanlarının diğer öğrencilere göre düşük olması literatürü destekler niteliktedir. Çalışmamızın verilerinin dışında farklı sonuçlarda mevcut olduğu görülmektedir. Nitekim Köroğlu’nun (2013) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin evlilik kararını almaları ile aile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babasının eğitim durumuna göre evlilik tutumu puanları değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Baba eğitim durumu ilkokul ve ortaokul olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, baba eğitim durumu lise ve üniversite ve üzeri olan öğrencilere göre daha düşüktür. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre de evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Annesi, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, annesi lise ve üniversite ve üzeri düzeyde eğitim alanlardan düşük bulunmuştur. Bu bağlamda anne babasının eğitim düzeyi lise ve üniversite ve üzeri olan öğrencilerin, diğer öğrencilere göre evliliğe bakış açısının ve evlilik tutumlarının daha yüksek olduğu belirtilebilir. Buna göre ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin anne-babasının eğitim durumu ile evlilik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.’’ şeklinde oluşturulan hipotez doğrulanmıştır.

Diğer bir hipotezimiz olan anne-baba birliktelik durumlarını ölçek kapsamında değerlendirdiğimizde ise araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba birliktelik durumlarına göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmış olup, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur ($p<0,05$). Araştırmanın bu sonucundan hareketle, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumlarının diğer öğrencilere göre daha düşük bulunmasını, öğrencinin anne babasının evlilik birliği içerisindeki dinamikleri, aile içerisindeki yaşantıları ve yansımaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin anne-baba birliktelik durumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Literatür incelendiğinde ise araştırmamızdan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Genç yetişkinlerin evlilik tutumları ile ebeveynlerinin birliktelik durumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, anne babası ayrılmış, anne veya babasından birisi ile birlikte yaşayan genç yetişkinlerin diğer öğrencilere göre evlilik tutumlarının düşük olduğu bulunmuştur (Kozuch ve Cooney’den akt; Şahin, 2019). Diğer bir araştırmada ise üniversite öğrencilerinin anne babasının birliktelik durumları ile evlilik tutumunun ilişkisine yönelik yapılan araştırmanın sonucuna göre boşanmış ailelerin çocuklarının, anne babası boşanmamış olan öğrencilere göre evlilik tutumlarının düşük olduğu bulunmuştur. (Braaten ve Rosen’dan akt; Şahin, 2019). Maden’in (2015) çalışmasında da anne-babası evli ve anne-babası ayrı olan üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının farklılaştığı saptanarak literatürdeki çalışmalar desteklenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babasının evlenme şekline göre değerlendirildiğinde ise anne-babasının evlenme şekli ile evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Anne-babası “görücü usulü tanımadan” evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca anne-babası “görücü usulü tanıyarak” evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları, anne-babası “kendileri tanışıp anlaşarak” evlenen öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuca göre anne babası “kendileri tanışıp anlaşarak” evlilik gerçekleştiren öğrencilerin, anne babasının “görücü usulüne” göre evlilik gerçekleştiren öğrencilere göre evlilik tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Anne babasının evlenme şekillerinin, öğrencilerin evlilik tutumları

üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle; ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin anne babasının evlenme şekli ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.’’ şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Literatür incelendiğinde ise araştırma sonucumuzdan farklı olarak Şahin’in (2019) çalışmasında üniversite öğrencilerinin anne-babasının evlenme şeklinin evliliğe yönelik olumlu ya da olumsuz açıdan anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Pryor ve Rodger’ın (2001) araştırmasında ise evlilik birliğine dair pozitif ya da negatif tutum ve görüşlerin kuşaklar arası aktarıldığı belirtilmektedir. Burada bireyin ailesinden evliliğe dair aldığı her mesajın (ebeveynlerin evlilik şekli- evlilik yaşantıları- birlikte olma durumları vs.) evlilik tutumları ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Pryor ve Rodger’dan akt; Şahin, 2019). Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda çalışmamızın sonuçlarının literatürü destekleyici nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba tutumuna göre incelendiğinde ise öğrencilerin anne-baba tutumu ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Anne-babası hoşgörülü-demokratik olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra anne-babası otorite-baskıcı olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları aşırı korumacı olanlara göre daha düşüktür. Literatürde, çocuğun gereksinimlerinin ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı, saygı ve sevgi temeli içerisinde sağlıklı bir iletişim odağının hakim olduğu, çocuğun kararlarına ve görüşlerine önem verildiği hoşgörülü-demokratik aile sistemi içerisinde yaşayan çocukların, evlilik gibi önemli bir alanda da sağlıklı bir tutum içerisinde olacağı ifade edilmektedir (Bolattekin, 2014). Araştırma verilerimizde de hoşgörülü-demokratik aile sisteminde yaşayan öğrencilerin diğer anne baba tutumuna sahip öğrencilere göre evlilik tutumlarının yüksek bulunması literatürü desteklemektedir. Bu bağlamda ‘‘Sosyal hizmet bölümü öğrencilerin anne baba tutumları ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.’’ şeklinde oluşturulan hipotez doğrulanmıştır. Literatürde ilgili araştırmalar incelendiğinde ise üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları ve evliliğe dair görüşleri özelinde yapılmış çalışmalarda, anne baba tutumlarının evlilik tutumlarına etkisine yönelik çalışma verileri oldukça kısıtlıdır. Doğru’nun (2017), yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları ile evlilik tutumu puanları arasında pozitif yönlü

bir ilişki olduğunu belirterek öğrencilerin demokratik ebeveyn algısının arttıkça evliliğe yönelik olumlu tutumlarının da arttığı saptanmıştır. Literatürdeki bu araştırmanın sonucu da hipotez sonucumuzu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumuna göre incelendiğinde ise öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumu ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Karşı cinsle ilişkisi olmayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca ilişkisi olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, nişanlı olan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle romantik ilişkisi olan öğrencilerin evlilik tutumlarının, ilişkisi olmayan öğrencilere göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Romantik ilişki sonrası nişanlılık sürecine girmiş olan öğrencilerin ise diğer öğrencilere göre evlilik tutumlarının yüksek bulunmasının sebebi ise bu grup öğrencinin evlilik aşamasına daha yakın olmaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin karşı cinsle ilişki durumu ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde oluşturulan hipotez doğrulanmıştır. Literatürde ise Şahin’in (2019) çalışmasında araştırma sonucumuzdan farklı bir sonuç saptanmıştır. Romantik ilişkisi olan ya da olmayan üniversite öğrencilerinin, evliliğe ilişkin görüş ve tutumlarında olumluluk veya olumsuzluk açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eş seçimine karar verme şekline göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Önce karar verip, sonra aile onayı alan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilerden yüksektir. Ayrıca kendisi karar verip kendisi onaylayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, önce aile onayı alıp sonra karar verenlere göre düşük bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin eş seçimine karar verme şekillerinde kendi istek, beklenti ve tercihleri doğrultusunda şekillendirerek bu kararda ailelerinin de onayını önemsedikleri görülmektedir. Bu bağlamda “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin eş seçiminde karar verme şekli ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde oluşturulan hipotez doğrulanmıştır. Özgüven (2000), evlilik aşamasında olan çiftlerin ailelerinin onayının alınmasının % 85 gibi oranla önemli bir evlenme kriteri olduğunu ifade etmektedir. Literatürdeki üniversite öğrencilerinin eş seçim kararları incelendiğinde de (bk. 5.2.) öğrencilerin eş

seçim kararlarında ailelerinin de onayını almayı düşünmekte oldukları görülmektedir. Köroğlu'nun (2013) çalışmasında da üniversite öğrencilerinin eş seçim kararını, evleneceği kişiyle birlikte vererek, sonradan aile onayını almayı düşünmekte oldukları belirtilmiştir. Çalışmada kadın öğrencilerin, eş seçim kararını kendi isteği doğrultusunda almak istemeleri ile birlikte ailelerinin de onayını almayı düşünmektedirler. Erkek öğrenciler ise ailesinden bağımsız olarakta evlenme kararı alabileceklerini düşünmekte oldukları saptanmıştır. Literatürdeki bu sonuçlar çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğrencilerin aldıkları "sosyal hizmet eğitiminin" evliliğe bakışına etki etme durumuna göre evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Aldıkları "sosyal hizmet eğitiminin" evliliğe bakışına etki ettiğini düşünen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda "Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin aldıkları sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına etki etme durumu ile evliliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır." şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Araştırmamızın bu hipotez sonucuyla birlikte sosyal hizmet öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının yüksek olduğunu belirterek aldıkları sosyal hizmet eğitiminin de evlilik tutumlarının şekillenmesinde önemli bir etken olduğunu belirtebiliriz.

5.3.2. Araştırmanın Nitel Değişkenleri Arasında Kurulan Hipotez Testlerine İlişkin Yönelik Tartışma

Bu kısımda araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine ve öğrenim gördükleri sınıfa göre öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline, eş seçiminde karar verme şekline ve "sosyal hizmet eğitiminin" evliliğe bakışına etki etme durumun karşılaştırılmasına ilişkin kurulan hipotezlerin Pearson Ki Kare testi sonuçlarına yönelik tartışma kısmına yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekli tercihine etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Kadın ve erkek öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etmesine ilişkin görüşleri benzerdir. Bu bulgudan hareketle; "Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyetine göre anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumu arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez reddedilmiştir. Bu durumda anne-babaların evlenme şekillerinin kendi evlenme şekli tercihlerine etkisinin kadın ve erkek öğrencilerde birbirine yakın olduğu söylenebilir. Literatürde Şahin’in (2019) çalışmasında da anne babanın evlenme şekli (görücü usulü- kendileri tanışıp anlaşarak) açısından üniversite öğrencilerinin, evliliğe ilişkin bakış açılarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir. Literatürdeki bu araştırmanın sonuçları ile çalışmamızın verilerinin örtüşmekte olduğu gözlenmektedir. Literatürde aynı zamanda Köroğlu’nun (2013) çalışmasında, tanışarak evlenme şeklinin genç yetişkinlerde en yüksek oranda tercih edilen evlenme şekli olduğu ifade edilmektedir. Kadınların daha yüksek oranda tercih ettiği evlenme şeklinin de bu evlenme türü olduğu belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin eş seçiminde kendisi karar verip, kendisi onaylama oranı kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyetine göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Bu sonuca bakarak erkek öğrencilerin eş seçiminde kendi kararını verip bu kararı onaylama davranışının kadınlara göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Yani kadın öğrencilerin kendi kararlarından sonra aile onayı almak istemeleri erkek öğrencilere göre bu düşüncenin daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Literatüre bakıldığında ise Köroğlu’nun (2013), çalışmasında da eş seçim kararı ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin eş seçiminde kendi kararlarını kendileri vermek istemekle birlikte ailelerin onayının da alınmasını önemsemekte oldukları görülmüştür. Bu durumun cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde ise kadın öğrencilerin, eş seçim kararını kendi isteği doğrultusunda almak istemeleri ile birlikte ailelerinin de onayını almayı düşünmektedirler. Erkek öğrenciler ise ailesinden bağımsız olarakta evlenme kararı alabileceklerini düşünmekte oldukları saptanmıştır. Bener ve Günay’ın (2013) çalışmasında ise eş seçiminde “ailemin vereceği kararlar da benim için önemlidir” ifadeleri eş seçimi ile cinsiyet arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu ve bu anlamlılığında kadın öğrencilerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarından kaynaklandığı belirtilmiştir. Literatürdeki diğer çalışmalarda da (Türkarlan ve

Yurtkuran, 2007; Deniz ve Aydemir, 2021) üniversite öğrencilerinin “önce karar verip sonra aile onayı alma” düşüncesinin kadın öğrencilerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatür doğrultusunda üniversite öğrencilerinin eş seçim kararlarında, cinsiyet değişkeni anlamlı bir rol oynarken, öğrencilerin eş seçim kararlarında ilk olarak kendilerinde olduğu daha sonra ailelerinin onayını önemsedikleri görülmektedir. Literatürdeki bu sonuçlar çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin aldıkları sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına etki etme oranları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Erkek öğrencilerin “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranı kadın öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgudan hareketle; “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyetine göre aldıkları sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Bu sonuca göre evliliğe bakış açısında alınan sosyal hizmet eğitiminin erkek öğrencileri kadın öğrencilere oranla daha fazla etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekli tercihine etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki ettiğini düşünme oranı ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Bu bulgudan hareketle; “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre anne-babalarının evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin anne-babasının evlenme şekillerinin kendi evlenme şekli tercihlerine etkisinin cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir fark bulunmazken, sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Yani kadın ve erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerinin eş seçiminde karar verme şekillerine etki etmesine ilişkin görüşleri benzerdir. Bu bulgudan hareketle; “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre eş seçiminde karar verme

şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez reddedilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından eş seçiminde karar verme şekilleri arasında anlamlı bir fark bulunurken, sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farkın olmadığı benzer sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). İkinci sınıfta öğrenim görenlerin “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranı diğer öğrencilere göre daha yüksektir. Bu bulgudan hareketle; “Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre aldıkları sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” şeklinde kurulan hipotez doğrulanmıştır. Bu sonuca göre cinsiyet değişkeni doğrultusunda kurulan aynı hipotezde, “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranının erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre yüksek bulunurken, sınıf değişkeni açısından değerlendirildiğinde de ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin aldıkları sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakışına daha fazla etki ettiği görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu çalışmada potansiyel aile danışmanı adayları olan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bazı değişkenler açısından evlilik tutumlarını incelenmiştir. Bu doğrultuda Konya’da bulunan üçü devlet biri özel üniversite okuyan toplam 379 sosyal hizmet bölümü öğrencisine Kişisel Bilgi Formu ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde uygulanan anket ve ölçekten edinilen bulgular sonrasında aşağıda üç alt başlık altında belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

6.1.1. Sosyo-demografik Özellikler ve Ebeveynlere İlişkin Sonuçlar

Sosyal hizmet bölümü öğrencileri çoğunluk bakımından kadın (%84,96), 21-22 yaş grubunda (%55,41), ikinci sınıf öğrencisidir (%37,47). Öğrencilerin ezici bir çoğunluğu (%91,03) ailesi yanında, yarıdan fazlası (%62,27) şehirde yaşamaktadır. Öğrenci ailelerinin çoğunluğunun (%41,16) aylık geliri 5001 TL ve üzerinde olup öğrencilerin anne ve babaların daha çok lise mezunudur. Bu bağlamda öğrenci babalarının %51,9’u, annelerinin ise %41,42’si lise mezunudur. Öğrencilerin %85,22 gibi büyükçe bir

kısımının anne babası sağ ve birlikte yaşamaktadır. Anne babaların yarısına yakını (%45,65) birbirini tanımak suretiyle görücü usulü ile evlilik gerçekleştirmiş olup büyük bir çoğunluğu (%70,98) hoşgörülü-demokratik tutuma sahiptir.

6.1.2. Öğrencilerin Karşı Cinsle İlişkilerine ve Evlilik Düşüncelerine İlişkin Sonuçlar

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yarıdan biraz fazlasının (%59,37) karşı cinsle ilişkisi yoktur ve ezici bir çoğunluğu (%90,50) “önce karar verip sonra aile onayı alarak” eşini seçmeyi düşünmektedir. Öğrenciler arasında anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şeklini etkilemeyeceğini bildirenlerin oranı %56,73’dır. Önemli bir çoğunluğu (%75,73) aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışını değiştirdiğini belirtmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin %85,22 gibi büyük bir çoğunluğuna göre evlilik ‘hayatı paylaşma’ anlamına gelmektedir. Yine büyük bir çoğunluğu (%88,39) evleneceği kişinin eğitimi olması gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin evleneceği kişide aradığı kriterler değişkenlik göstermiş; yoğunluk bakımından eğitimi olma (%88,39), ahlaklı / inançlı olma (%79,68) ve dünya görüşlerinin benzerliği (%79,18) öne çıkmıştır. Öğrencilere göre evlilik kişiye en çok paylaşma, güven ve sorumluluk kazandırmaktadır. Öğrenciler evliliğe ilişkin olarak önceden güven ve aldatma sorunlarına, evliliğe uyum sorunlarına ve iletişim sorunlarına yönelik profesyonel danışmanlık hizmeti alınması gerektiğini düşünmektedirler.

6.1.3. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın hipotez testlerine ilişkin sonuçlar ise şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile evlilik tutum puanları değerlendirildiğinde, öğrencilerin cinsiyetleri ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin cinsiyetine göre evlilik tutumu puanları benzer olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grubuna göre incelendiğinde ise öğrencilerin yaşları ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilerek, 18-20 yaş grubu öğrencilerin evlilik tutumu puanları, 21-22 yaş grubu öğrencilerden düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre evlilik tutum puanları değerlendirildiğinde ise öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenerek, ikinci

sınıfta öğrenim gören öğrencilerin evlilik tutumu puanları, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre evlilik tutum puanları incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin aylık geliri ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Ailesinin aylık geliri 3000 TL ve altında olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilerden düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babasının eğitim durumuna göre evlilik tutumu puanları değerlendirildiğinde, öğrencilerin anne-babasının eğitim durumu ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın bulunduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu ilkökul ve ortaokul olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, baba eğitim durumu lise ve üniversite ve üzeri olan öğrencilere göre daha düşüktür. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre de evlilik tutumu puanları ile arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Annesi, ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, annesi lise ve üniversite ve üzeri düzeyde eğitim alanlardan düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba birliktelik durumlarına göre değerlendirildiğinde ise öğrencilerin anne-baba birliktelik durumları ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmış olup, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babasının evlenme şekillerine göre incelendiğinde ise öğrencilerin anne-babasının evlenme şekli ile evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Anne-babası “görücü usulü tanımadan” evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca anne-babası “görücü usulü tanıyarak” evlenen öğrencilerin evlilik tutumu puanları, anne-babası “kendileri tanışıp anlaşarak” evlenen öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba tutumu ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilerek, anne-babası hoşgörülü-demokratik olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre

anlamli düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra anne-babası otoriter-baskıcı olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, anne-babası aşırı korumacı tutuma sahip olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumuna göre incelendiğinde ise öğrencilerin karşı cinsle ilişki durumu ile evlilik tutumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu saptanmıştır. Karşı cinsle ilişkisi olmayan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ayrıca ilişkisi olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, nişanlı olan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eş seçimine karar verme şekli ile evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. ‘‘nce karar verip, sonra aile onayı alacak’’ öğrencilerin evlilik tutumu puanları, diğer öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Ayrıca eş seçiminde ‘‘kendisi karar verip kendisi onaylayacak’’ olan öğrencilerin evlilik tutumu puanları, ‘‘nce aile onayı alıp sonra karar verecek’’ olan öğrencilere göre düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları ‘‘sosyal hizmet eğitiminin’’ evliliğe bakışına etki etme durumu ile evlilik tutumu puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Aldıkları ‘‘sosyal hizmet eğitiminin’’ evliliğe bakışına etki ettiğini düşünen öğrencilerin evlilik tutumu puanları diğer öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekli tercihine etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Kadın ve erkek öğrencilerin anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki etmesine ilişkin görüşleri benzerdir. Bu durumda anne-babaların evlenme şekillerinin kendi evlenme şekli tercihlerine etkisinin kadın ve erkek öğrencilerde birbirine yakın olduğu sylenabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Erkek ğrencilerin eş seçiminde ‘‘kendisi karar verip, kendisi onaylama’’ oranı kadın öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuca bakarak erkek öğrencilerin eş

seçiminde “kendi kararını verip bu kararı kendileri onaylama” davranışının kadın öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır. Erkek öğrencilerin aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışlarına etki etme oranı, kadın öğrencilerden daha yüksektir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi ile anne-babasının evlenme şeklinin kendi evlenme şekli tercihine etki etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, anne-babanın evlenme şeklinin kendi evlenme şekline etki ettiğini düşünme oranı ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Bu sonuca göre öğrencilerin anne-babasının evlenme şekillerinin kendi evlenme şekli tercihlerine etkisinin cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir fark bulunmazken, sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi ile eş seçiminde karar verme şekilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Yani kadın ve erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerinin eş seçiminde karar verme şekillerine etki etmesine ilişkin görüşleri benzerdir. Bu sonuca göre öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından eş seçiminde karar verme şekilleri arasında anlamlı bir fark bulunurken, sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farkın olmadığı benzer sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi ile aldıkları “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. İkinci sınıfta öğrenim görenlerin “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakışına etki etme oranı diğer öğrencilere göre daha yüksektir.

6.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda sunulan birtakım öneriler geliştirilmiştir.

- Literatürde evlilik tutumları ile ilişkisi olan konular ayrı ayrı incelenmiş olup disiplini gereği aileyi odak noktasına alan ve bu bağlamda bir nevi aile çalışmacıları yetiştirmeyi amaç edinen sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin

evlilik tutumları ve bu tutumları etkileyen etmenleri inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda sosyal hizmet öğrencilerine yönelik evliliğe ilişkin konularda yapılacak olan çalışmaların sayısının artırılması önerilmektedir.

- Literatürde üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarına yönelik yapılan çalışmaların çoğunlukla nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu konulara ilişkin yapılacak olan çalışmaların üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları hakkında daha farklı ve derinlemesine bilgi elde etmeye olanak sağlayacak olan nitel ve karma araştırma yöntemleri kullanılarak yapılması önerilmektedir. Evlilik tutumlarına ilişkin hem nicel hem nitel yöntemin kullanıldığı karma modellenmiş çalışmalar da yapılması literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.
- Sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile evliliğe ilişkin farklı konularda da (evlilik beklentileri- eş seçim kriterleri- evlilik algıları vs.) nicel ya da nitel araştırma yöntemi ekseninde çalışmalar yapılması da önerilebilir.
- Üniversite öğrencileri mezuniyetleri ile birlikte gelişimsel dönemleri itibariyle potansiyel evlilik adaylarıdır. Özellikle evlilik, boşanma ve aile üzerinde çalışacak mezun gruplarının bu konulara yönelik bilgilerinin genişlemesi, daha fazla farkındalık ve içgörü kazanabilmeleri yönünde eğitim dönemlerinde grup terapilerine / çalışmalarına alınmaları önerilebilir.
- Bu araştırmanın sonuçları üniversitelerin ‘‘sosyal hizmet eğitiminde’’ izleyecekleri müfredatta aile odağında işlenen derslerde evlilik öncesi ve evlilik tutumlarına ilişkin konulara yer verilmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda aile danışmanı olabilecek gruptaki disiplinlerin eğitim programlarında mümkünse evlilikle ilgili ayrı bir ders açmaları veya evlilik öncesi ve evlilik tutumlarına daha fazla yer verilmesi önerilebilir.
- Sosyal hizmet bölümleri dersler dışında alanda deneyimli kişi /kuruluşları organize ederek bunlar kanalıyla öğrencilerine yönelik ‘‘evlilik ve aile yaşamı’’ konusunda seminer, panel, sempozyum gibi bilimsel aktiviteler düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, M., Gökıldız-Sürücü, ř., Onat-Köroğlu, C. ve Öztürk, M.(2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çukurova Medical Journal*, 44(1), 93- 100. DOI: 10.17826/cumj.441022
- Akçabozan, N.B. & Hatipoğlu Sümer, Z. (2016). Adler yaklaşımında aile danışmanlığı. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 87 –95.
- Aksaray, G. (2018). Aile psikolojisinde temel kavramlar. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile psikolojisi ve eğitimi*. (s. 2-17). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akün, E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde aile yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(1), 85-116.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2013). Türkiye’de Sosyal Hizmet Bölümünde Mevcut Durum: Tespitler, Analizler, Öneriler. Uluslararası Katılımlı Sosyal Hizmet Sempozyumu Sempozyum Bildirileri. 28-30 Kasım. Kocaeli: Gündem Çocuk Derneği Yayını, 353-366.
- Arıkan, A. (2019). Ailenin tarihsel, kuramsal ve toplumsal temelleri. A. Arıkan ve B. Dinç (Ed.), (İçinde) *Aile eğitimi*. (s. 3-17). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Atak, H. & Çok, F. (2010). A New Period in Human Life: Emerging Adulthood. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Avcılar, M.Z. (2020). *Evlilik öncesinde aile danışmanlığı hizmeti alınmasının evlilik sürecine, yaşamına ve işlevselliğine katkılarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaz, B. & Kılıçarslan, F. (2010). *Aile Terapisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Aydın Avcı, İ. (2015). Ailede sağlık. Sema K., Birsal Canan D. (Ed.), (İçinde) *Aile Temelli Sağlık Yaklaşımı* (s. 1-12). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

- Aydın, S. (2007). Akrabalık ve toplumsal cinsiyet. Üstündağ Aydın H. (Ed.), (İçinde) *Antropoloji* (s. 177-199). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 1-10.
- Badur, E. & Başara, G. (2016). Aile hukukunda sadakat yükümlülüğü ve ihlalden kaynaklanan manevi tazminat istemi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(2), 101-136.
- Baş, E. & Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri. *İmgelem Dergisi*, 2(2), 1-24.
- Başay, A.C. (2015). *Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baybek, H. & Yavuz, S. (2005). Muğla Üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 135-143.
- Bayoğlu, F. & Atlı, A. (2014). İnönü evlilik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-415. DOI: 10.12984/eed.79063
- Bener, Ö. & Günay, G. (2013). Gençlerin, evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-16. DOI: 10.14230/joiss9
- Bolattekin, A. (2014). *Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt, V. (2010). *Sosyolojiye Giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Bugay, A & Tezer, E. (2008). Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşlerde aradıkları özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 36-40.
- Bulut, Y. (2010). *Sosyolojiye Giriş II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Canatan, K. & Yıldırım, E. (2016). *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitapevi.

- Çalım, M. (2017). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimine ilişkin tutumları ile sosyotropikotonomik kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Çalışkan, Z., Taşhan, S., Orhan, İ. & Nacar, G. (2015). Partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerinin karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 6-10.
- Çam, O., Engin, E. & Uğuryol, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik gelişimi ve güven duygusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 509-513.
- Deniz, A.B. & Aydemir, İ. (2021). Üniversite öğrencilerinin aile ve evliliğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 32(1), 59-78.
- Demirbilek, M. (2016). Aile Danışmanlığı: Bir Uygulama Örneği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(2), 109-120.
- Doğan, A. & Cebioğlu, S. (2011). Beliren yetişkinlik: Ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28), s.12-16.
- Doğru, D. (2017). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Efe, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ekşi, H. & Kahraman, Z. (2012). Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36(36), 129-145.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2011). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve algılanan kontrol. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(31), 362-370.
- Eşsizoglu, A. (2018). Aile ve Hastalık. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. (s. 100-114). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Fidan, T. (2018). Çocuk, Ergen ve Aile. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. (s. 56-71). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Güçlü, S. (2016). Aileye ilişkin kuramsal yaklaşımlar. N. Adak (Ed.), (İçinde) *Değişen toplumda değişen aile*. (s.65-90). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Güleç, G. (2018). Evlilikte ilişki sorunları. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile psikolojisi ve eğitimi*. (s. 18-35). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güleç, G. (2018). Ailede cinsellik. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile psikolojisi ve eğitimi*. (s. 36-55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 42-57.
- Gülsün, M., Ak, M. & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik Açından Evlilik ve Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79.
- Güneş, F. (2012). Aile, evlilik, akrabalık ve hane. A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.), (İçinde) *Aile sosyolojisi*. (s. 28-41). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Hallaç, S. & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hamamcı, Z., Buğra, A. & Duran, Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantısı ile ilgili bilgi kaynaklarının ve evlilik öncesi eğitim ihtiyaçlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 7(26), 33-50.
- Haskan Avcı, Ö.(2014). Üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerde problem yaşadıkları ve eğitim almak istedikleri konular. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 279-299.
- İlgar, Ş. (2010). *Aile Eğitimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- İşmen Gazioğlu, E.(2006). Genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(23), 107-123.
- Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Karabacak, A. & Çiftçi, M.(2016). Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 36(2), 25-43.
- Karasar, N.(2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kasapkara, A. & Kasapkara, B. (2014). 20–30 yaş grubu bekar erkeklerin eş seçimlerine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34) , 792-800.
- Kasapoğlu, A. (2018). Sosyolojik yaklaşımlar temelinde aile kuramları. *Aile sosyolojisi* içinde (s. 2-26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kayaalp, S. (2017). *Genç erişkinlerin evlilik tutumunu etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıbrıs.
- Kaytez, N., Durualp, E. & Kadan, G. (2015). Engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimlerinin ve stres düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 194-214.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak eş seçme stratejileri ve cinsiyet rol algıları*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kıray Vural, B. & Bayık Temel, A. (2010). Cinsel doyumun yordanmasında bazı faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 24-34.
- Koç, M., Sezer, A., Balçın, M., Turhan, H., Polat, Ü. & Bölükbaş O.(2007). Üniversite öğrencilerinin evlilik kavramına atfettikleri anlamlar. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 110-123.
- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite gençliğinin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

- Maden, H. (2015). *Anne babası boşanmış üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ile anne babası evli üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunun karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ottekin, N. (2009). *Ailelerinden ayrı olarak öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ozankaya, Ö.(1979). *Toplumbilime Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, O., Özdemir, P., Kadak, M. & Serhat, N. (2012). Kişilik gelişimi. *Personality Development. Current Approaches in Psychiatry*, 4(4), 566-589.
- Özgün, Ö. (2015). Ebeveynlikle ilgili kuramlar ve araştırmalar. Z. Fulya Temel (Ed.), (İçinde) *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (s. 71-107). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Pegem Yayınevi
- Özkan, S. & Gültepe, M. (2017). Bir iletişim biçimi olarak evliliğin kültürel, siyasi ve ekonomik unsurları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 25-44.
- Özüdoğru Düşünmez, R. (2016). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimine ilişkin görüş ve düşünceleri*. Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pınar, G. (2008). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açısı*. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(14), 49-61.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.

- Sever, Ç. (2012). Kadına karşı ev içi şiddette devletin sorumluluğu ve avrupa insan hakları mahkemesi'nin türkiye kararı. *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 20-23.
- Sümbül, E. & Küçükkaragöz, H. (2018). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının duygusal zekâ ve umutsuzluk bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şabanova, A. (2017). *Aile danışmanlığı alanında çalışan uzmanların bu alana ilişkin görüş ve önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin çeşitli kaynaklardan aldıkları evlilik mesajları ve evliliğe ilişkin tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şatıroğlu, A. (2010). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Talas, M. (2014). *Sosyal Antropoloji*. İstanbul:Lisans Yayıncılık.
- Tekin Çatal, M., Kalkan, M. & Vural Batık, M. (2018). Evlilik tipleri ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 498-523. DOI: 10.26466/opus.485281
- Terzi İlhan, S. & Işık, Ş. (2019). Evliliğin ilk yıllarında evlilik yaşamı deneyimi ve evliliğe ilişkin algılar:sorunlar, zorluklar ve ihtiyaçlar. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(4), 1430-1448. DOI:10.14689/issn.2148-2624.1.7c.4s.6m
- Topkara, M. (2015). *Kadın & Erkek İlişkilerin Psikolojisi*. İstanbul: Psikoloji Yayınları.
- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyet, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türkarlan, N. & Süleymanov, A. (2010). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(5), 54-66.

- Türkarşlan, N. & Yurtkuran, S. (2007). *T.C. Başbakanlık Aile ve Soysal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Boşanma Nedenleri Araştırması*. Ankara: Aile ve Soysal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Tüzer, D. (2016). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tutumlarının bireysel özellikleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- www.ailevecalisma.gov.tr (2020). Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/en-us/news/bakan-selcuk-1-ocak-2020-den-itibaren-gecerli-olacak-asgari-ucet-brut-2-bin-943-lira-net-2-bin-324-lira-70-kurus-olarak-belirlendi>/Erişim Tarihi: 20.12.2020
- www.mevzuat.gov.tr (2020). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>. Erişim Tarihi: 25.03.2020
- Yalçın H., Arslan Kılıçoğlu, E. & Acar, A. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Soysal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 858-865. DOI: 10.17719/jisr.2017.1942
- Yazıcıoğlu, Y. (2018). Aile Eğitimi. G. Aksaray (Ed.), (İçinde) *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. (s. 132-149). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yener, S. (2018). Family and entrepreneurship relationship within context of theories of sociology. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Soysal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yeniçeri, Z. & Kökdemir, D. (2006). University students' perceptions of, and explanations for, infidelity: the development of the infidelity questionnaire. *Social Behavior and Personality*, 34(6), 639-650.
- Yıldıray, B. & Çelik, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik dışı cinsel yakınlığa yönelik tutumları. *Mavi Atlas Dergisi*, 8(2), 427-440.
- Yıldırım, E. & Parlar, H. (2020). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Soysal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(3), 188-195.

- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 16-26.
- Yıldırım, N. (2019). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile evliliğe yükledikleri anlam ve eş seçme kriterleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılğör, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının ve psikolojik belirtilerinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı;

KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı bünyesinde yürütülen “Bazı Sosyo-demografik Değişkenlere Göre Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi çerçevesinde oluşturulmuştur. Sizden ekteki kişisel bilgi formunu ve ölçeği yanıtlayarak bu araştırmaya katkıda bulunmanızı bekliyorum. Vermiş olduğunuz tüm yanıtlar gizlilik ilkesi gereği bir başkası ile paylaşılmayacak ve elde edilen bilgiler bu yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Sorulara içtenlikle ve samimi bir şekilde vereceğiniz her yanıt araştırmanın amacına ulaşması bakımından önemlidir. Araştırmaya verdiğiniz destek ve katılımınız için teşekkür ederim.

_____
Araştırmacı

Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

KTO Karatay Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz?

Kadın ( ) Erkek ( )

2. Yaşınız?

18-20 ( ) 21-22 ( ) 23-25 ( ) 25+ ( )

3. Sınıfınız?

2. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4 Sınıf ( )

4. Barınma durumunuz:

Aile yanı ( ) Yurt ( ) Kiralık Daire ( ) Diğer ( )

5. Üniversite dönemi öncesi yaşadığınız yerleşim birimi nedir?

İl ( ) İlçe ( ) Kasaba ( ) Köy ( )

6. Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?

0 - 2324 TL ( )

2324 – 3000 TL ( )

3001 – 4000 TL ( )

4001 – 5000 TL ( )

5001 TL ve üzeri ( )

7. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okuryazar değil( ) Sadece okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )
Üniversite ve üzeri ( )

8. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okuryazar değil( ) Sadece okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )
Üniversite ve üzeri ( )

9. Anne-babanızın birliktelik durumu nedir?

Anne-baba sağ ve birlikte ( )

Anne-baba biri hayatta değil ( )

Anne-baba sağ ve boşanmış ( )

Diğer (*Lütfen belirtiniz*): .....

10. Anne-babanızın size karşı nasıl bir tutum içerisinde olduğunu düşünüyorsunuz?

Otoriter-baskıcı tutum ( )

Aşırı korumacı tutum ( )

Hoşgörülü - demokratik tutum ( )

Tutarsız – Dengesiz tutum( )

Aşırı serbest tutum ( )

Diğer (*Lütfen belirtiniz*): .....

11. Anne-babanızın evlenme şekli nedir?

Görücü usulü ile birbirlerini tanımadan ( )

Görücü usulü tanıştırılma ve onaylama ( )

Kendileri tanışıp anlaşarak ( )

Diğer (*Lütfen belirtiniz*): .....

12. Karşı cinsle ilişki durumunuz:

İlişkim yok ( ) İlişkim var ( ) Nişanlıyım( )

13. Anne-babanızın evlenme şeklinin sizin evlenme şeklinize yönelik tercihinizde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır ( )

14. Size göre “evlilik” fikri neyi ifade etmektedir? (*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz*)

Sorumluluk alma ( )

Hayatı Paylaşma ( )

Monotonlaşma ( )

Düzenli Bir Hayata Geçiş ( )

Diğer (*Lütfen belirtiniz*): .....

15. Eş seçiminde kararı nasıl verirsiniz?

Önce karar verir sonra ailemin onayını alırım ( )

Önce ailemin onayını alır sonra karar veririm ( )

Kendim karar verir, kendim onaylarım ( )

16. Evleneceğiniz kişide arayacağınız kriterler nedir?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Eğitimli olma ( )

İyi bir maddi durumun olması( )

Kültürel benzerlik ( )

Güzellik/yakışıklılık ( )

Dünya görüşlerinin uygunluğu ( )

Ahlaklı / İnançlı olma( )

Diğer (Lütfen belirtiniz): .....

17. Öğrenimine devam ettiğiniz “sosyal hizmet eğitiminin” evliliğe bakış açınızda etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır ( )

18. Sizce evlilik olgusu bir kişiye neler kazandırabilir?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Güven ( )

Sabır ( )

Paylaşım ( )

Huzur( )

Sorumluluk ( )

Diğer (Lütfen belirtiniz): .....

19. Evlilik öncesi profesyonel danışmanlık hizmeti alınması gereken konular sizce nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Güven ve sadakatsizlik(aldatma) sorunlarına ilişkin konular ( )

Çiftler arasında evlilik uyumu sorunlarına ilişkin konular ( )

Çiftlerin iş-özel hayatındaki dengesizliklere ilişkin konular ( )

Cinsel problemlere ilişkin konular ( )

Çiftler arasındaki iletişim problemlerine ilişkin konular ( )

Diğer (Lütfen belirtiniz): .....

EK 2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

Açıklama: Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiçbir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin nasıl düşündüğünüz önemlidir. Sizin görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den (hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılmıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde yanıtınızı belirtiniz.

Madde No		Hiç katılmıyorum	Nadiren katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Evlilik, hayatta karşılaşılan sorunları birlikte çözmeyi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Evliliğin, çiftler arasındaki sevgiyi artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Evlilik, duygularımı paylaşacak birinin olmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Evliliğin, çiftler arasındaki güveni artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Evliliğin, duygusal açıdan doyurucu bir yaşam sunar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Evliliğin, çiftlere mutluluk getirdiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Evlilik, iki kişi arasında bağlılığın bir göstergesi olarak önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Evlilik, düzenli bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Evliliğin, bana huzur getireceğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Evliliğin, neslin devamı için önemli olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Evlilikle birlikte, kişinin sosyal çevresi genişler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Evliliğin, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Evlilik, düzenli bir hayat sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Evlilik, gereksiz harcamalar yapmayı engeller.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Evlilik, sağlıklı bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Evlilik, toplum içinde kendimi güvende hissetmemi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Evlilik olmadan tamamlanacak bir hayatın eksik olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Evlilik, gelirin planlı kullanılmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Evliliğin, rahat bir hayat sağlayacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Evliliğin her insanın yaşaması gereken bir deneyim olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Evliliğin, insanı olgunlaştırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 3. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.09.2020-E.4373

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : 46409256-300
Konu : Prof. Dr. Kamil Alptekin Hk.

Sayın Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN
Öğretim Üyesi

Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının İncelenmesi isimli araştırma projesi çalışmasının Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN'in sorumluluğunda Yardımcı Araştırmacı olarak Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ'ün katılımları ile yürütülmesi ile ilgili İnsan Araştırmaları Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuz 14.09.2020 tarihli 2020/04/06 sayılı kararımızda değerlendirilmiştir. İlgili çalışmanızda Üniversitemizin adının geçmemesi, Covid-19 virüsü nedeniyle Ülkemizde yaşanan salgın sürecinde sosyal mesafe kurallarına ve salgın için alınan kararlara uyarak çalışmanız şartı ile kurulumuzca uygun bulunmuştur.

Çalışmalarınızda başarılar diler gereğini saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Çağatay ÜNÜSAN
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Mevcut Elektronik İmzalar

ÇAĞATAY ÜNÜSAN (İnsan Araştırmaları Etik Kurulu - İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı) 15.09.2020 17:09

Akabe Mahallesi Alaaddin Kap Caddesi No:130 Karatay/Konya
Telefon No: 444 1251 Faks No: 0332 202 00 44
E-Posta: rektorluk@karatay.edu.tr İnternet Adresi: www.karatay.edu.tr
Kep Adresi: ktokaratayuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin: Celaleddin ÇİBİK
Unvan: Sekreter
Telefon No: 444 1251-7258

Bu belge, Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mehmet Uğur BÜYÜKGÖZ

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : 2017, KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2021, KTO Karatay Üniversitesi, Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İŞ DENEYİMİ

Stajlar : 2016-2017, Stajyer Sosyal Hizmet Uzmanı, Konya Selçuklu Belediyesi Otizmli Bireyler Eğitim Vakfı

Çalıştığı Kurumlar :

Tarih: 16 Mart 2021